

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

5. II 1988. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА L • 400 ДИН. • БРОЈ 1884

СЛОВ НА СВЕМИРСКИ
ПАРАДАЈЗ

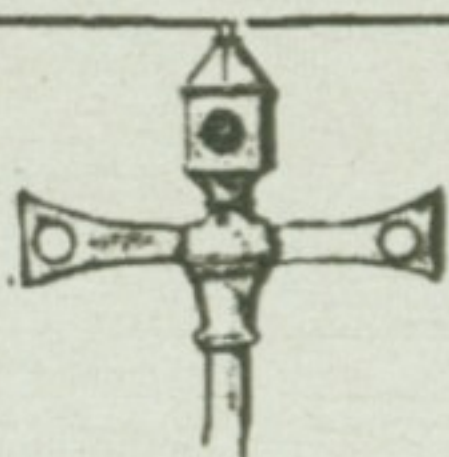

©1986 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

1-13 DMC RECORDS

ДОМОРОЦИ

СА НОВЕ ГВИНЕЈЕ ЗАВИЈАЈУ ЦИГАРЕ ТАКО, ДА МОГУ ДА ИХ ПУШЕ СА СТРАНЕ.

ПРВИ семафор

ПОСТАВЉЕН ИСПРЕД БРИТАНСКОГ ПАРЛАМЕНТА 1868. ИМАО ЈЕ ЦРВЕНЕ И ЗЕЛЕНЕ СВЕТИЉКЕ НА ПЕТРОЛЕЈ СЕМАФОР ЈЕ ЕКСПЛОДИРАО И СМРТНО РАНИО ЈЕДНОГ ПОЛИЦАЈЦА.

ГЊУРАЦ

ЈЕ ЈЕДИНА ПТИЦА КОЈА КАД ЗАРОНИ, ДА БИ УЛОВИЛА РИБУ, СА СОБОМ ПОД ВОДУ НА ЛЕЂИМА ПОВЕДЕ И МЛАДУНЦЕ.

Смази МЛИН

У АЛТАУНЕНУ У АУСТРИЈИ МЛЕО ЈЕ ЖИТО ПУНЕ 92 ГОДИНЕ, А ОКАДА ЈЕ ПРЕТВОРЕН У КРЕМУ. ДАНАС ЈЕ У ЈЕДНОЈ ОБДАНШТЕ ЗА ДЕЦУ.

Тар Милер

ИЗ ВИНОНА (ЊУ ЈЕРСИ, САД) ИМА ЗБИРКУ ОД 150.000 КАРТИ ЗА БЕЗБОЛ УТАКМИЦЕ. НЕКЕ ОД њих ШТАМПАНЕ СУ КРАЈЕМ ПРОШЛОГ ВЕКА.

ОБОРЕНО СТАБЛО

КРАЈ МЕСТА КАРЛХАФЕНА У НЕМАЧКОЈ ЛУЧНА ПРАИСТОРИЈСКО ЧУДОВИШТЕ РАЗЈАГЉЕНИХ ЧЕЉУСТИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● америчка фирма за производњу чачкалица за послужења на пријемима и забавама спровела је анкету с једним јединим питањем: „Код кога бисте најрадије отишли на пријем?“ Најчешћи одговор гласио је: „Код Клинта Иствуда“. За њим следе Џони Карсон, Лиз Тејлор, Еди Марфи и Сибил Шепард. Последња на „листи домаћина“ је певачица Мадона.

●●● библиотека Универзитета у Мичигену све књиге опремила је нарочитим уређајем: кад неко „позајми“ књигу без одобрења, она се огласи продорним звиждуком.

●●● салуки, једна врста хрта, може да достигне брзину и до 70 километара на сат.

●●● најтеже дрво на свету је гвајак. Кубни метар овог дрвета, које расте на подручју од Флориде до Венецуеле, тежак је 1300 килограма, приближно два пута више од кубног метра ораховине.

●●● један сељак из Милуза, у Алзасу у Француској, у свом врту одгајио је гигантску шпарглу каква још није виђена. Огромна биљка била је дугачка 1,22 метра а имала је чак 6,5 килограма.

●●● први пут откако су изумљене поштанске марке у Француској се појавила марка на којој је насликана нага жена. У ствари, то је пресликано ремек-дело славног француског сликара Енгера које краси зидове Лувра.

●●● Американци нису имали само чувене каубоје већ и „каугерле“. Међу њима најпознатија била је Луисил Мелхол која је знала да с коња у трку ласом хвата чак и којоте, изванредно брзе преријске вукове. Једном приликом је, кажу, ухватила одједном осам дивљих коња.

●●● британски цариници са аеродрома Хитроу казнили су са 300 фунти Розарио Тропеу, италијанског туристу на пропутавању, јер је покушао да у чарапи прошверцује боу дугачку 51 центиметар. Розарио је овог гмизавца купио на улици у Њу Делхију и хтео је да га као сувенир понесе кући. Змија му је одузета и смештена у један зоолошки врт.

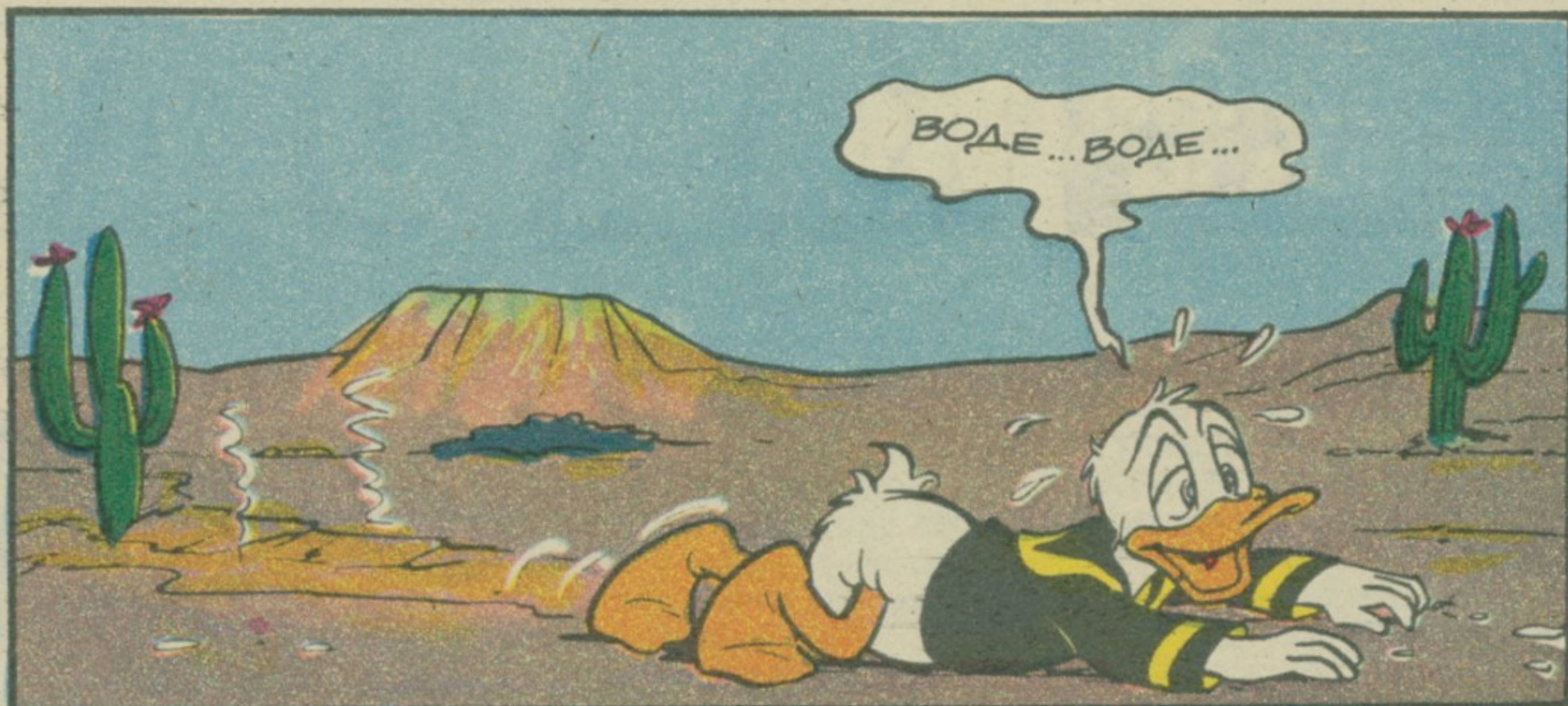

●●● почетком осамдесетих година једна наша државна делегација на повратку из Африке донела је у Скопје стабло банане и поклонила га Градском зеленилу. Стабло је засађено, а онда готово заборављено. Међутим, прошлог лета је наједном процветало и убрзо донело прве плодове банана у нашој земљи.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

НЕОБИЧНИ ОБИЧАЈИ

— скалпирање

Вилем Кифт, Холанђанин, један од првих гувернера Њујорка, чврсто је веровао у познату изреку: „Једини добар Индијанац је мртав Индијанац“. Године 1669. објавио је да ће се за сваког убијеног Индијанца исплаћивати награда. Као што се у кампањама за истребљивање штетних животиња броје лисичје уши или репови пацова, тако су и њујоршки „ловци“ имали да поднесу доказ: одрану кожу с главе убијеног црвенокошца, заједно с косом. Од тог времена у Америци се широко употребљава стара енглеска реч „скалп“ која означава кожу на глави.

Из овог примера видимо да су „цивилизовани“ белци много допринели да се очува и прошири индијански обичај скалпирања. У појединим племенима, још од давних времена, млади ратници су међу осталим вештинама учили и ову — како да убијеном или тешко рањеном противнику „ољуште“ главу. Кожа се опсече укруг изнад ушију, снажно се повуче за косу и отргне с главе. Потом се очисти, затегне на обруч и окити тракама или другим украсима. Најзад се окачи на видно место, као трофеј или као амајлија против злих духова.

Скалпирање је, ипак, само ублажена верзија старијег и знатно окуптнијег обичаја — лова на главе. Уместо да побеђеном непријатељу одрубе главу, као у многим деловима Азије, Африке и Јужне Америке, северноамерички Индијанци су били задовољни њеним горњим омотачем — по принципу „део замењује целину“.

100 долара за скалп

А шта бива са скалпираним на ономе свету? О томе су Индијанци доста размишљали и постојала су различита веровања. По неким, таквом несрећнику ускраћен је приступ у вечна ловишта, по другима, он заувек губи душу. Племена Осејд и Зуни веровала су да дух жртве мора вечно да служи и штити прво сопственог убицу, а касније и друге власнике скалпа.

КАД О ДЛАЦИ

ВИСИ

ЖИВОТ

С друге стране, сваки ратник се бојао и освете убијеног. Отуда се јавио обичај да се испред скалпа оставља храна и дуван не би ли се дух умиловио.

Пре доласка Европљана скалпирање је било уобичајено само код мањег броја индијанских племена. Белци су га подстрекивали и ширили, продајући Индијанцима оштре челичне ножеве. Тако су у време ратова за независност САД (1775–1783) Енглези подстицали Индијанце, своје савезнике, да убијају „Вашингтонове бунтовнике“. За сваки „јенки-скалп“ који донесу исплаћивана им је одређена награда. При том се од њих тражило да скалп обележе посебним знацима, да би се видело да ли је припадао војнику, фармеру, жени или детету.

И многи бели људи прихватили су овај индијански обичај. Био им је то згодан начин да и после смрти понизе противника, а уједно и да воде евиденцију о „ратним успесима“.

У знаку тријумфа

Прве вести о скалпирању у Европу је донео француски истраживач Жак Картје који га је видео 1535. године код Хурона и Ирокеза, у околини данашњег Монтереала. Од тада се појам скалпирања везује за Северну Америку. Мало је познато да је тај „дивљачки“ обичај некада постојао и у Европи и да се местимично одржао све до осамнаестог века. Најстарији остаци скалпова, од пре четири хиљаде година, нађени су у Данској и јужној Шведској.

Сиријски краљ Антиох IV (168. године пре наше ере), у покушају да угуши отпор Јевреја под вођством Макабејаца, предао је становнике Јерусалима на милост и немилост најамницима из разних земаља. Међу мукама и понижењима којима су они тада извргнути помиње се и скалпирање. Кад је римски војсковођа Марије 101. године пре наше ере однео велику победу над германским племенима Тевтона и Кимбра, забележено је да су његови војници „побеђенима у знак тријумфа скидали кожу с главе“.

Према англосаксонском „Законику Кнута Другог“, који

У људској историји коса је имала врло важне и различите улоге. Тако је и скидање скалпа одувек било нешто више од самог злочина

је до 11. века примењиван у Данској, Норвешкој и Енглеској, крадљивци су за поновљену крађу кажњавани скалпирањем. Током целог средњег века многе преступнике у Немачкој и околним земљама кажњавали су тако што су им или секли кожу с главе или им чупали косу кукама и клештима. Још приликом турске опсаде Беча 1683. године Бечлије су тај обичај примениле на једног Татарина ухваћеног како шпијунира за Турке. Његов скалп после тога је дуго чуван у Градској већници.

Последње сведочанство о скалпирању у Европи везано је за злогласног барона Тренка (данас се продаје коњак с његовим именом) чији су „пандури“ сејали страх и трепет по Славонији и другим земљама под аустријском влашћу. Из писма једног Чеха сазнајемо да су у време рата за аустријско наслеђе (1745) Тренкови пандури, настојећи да од чешких грађана мучењем извуку скривене драгоцености, „мушкарцима, жена-

ма и деци гулили кожу с главе, врата и леђа“.

Изван Европе, поред северноамеричких Индијанаца, као вешта у скалпирању помињу се нека племена у Јужној Америци, урођеници из Дахомеја, племе Нагу у индијској покрајини Асам, као и поједини становници Суматре и Целебеса. И стари Астеци, који су својим боговима приносили људске жртве, обично су овима пре или после смрти скидали косу и кожу с главе. Потом би скалп окачили у храму као дар божанству, или су га секли на делове и носили као амајлију за заштиту од болести.

У коси лежи снага

Људи су коси одувек приписивали чаробне моћи. Зато припадници многих примитивних народа чупају косу у знак жалости, а њихове жене у данима невоље одсецају своје дуге власи и приносе их боговима на жртву. Други, опет, брижљиво сакривају сваку длаку испод дебеле капе сматрајући да ће се тиме за-

штитити од злих духова.

Да таква веровања нипошто нису ишчезла, доказујемо и ми Европљани још данас кад вољеној особи поклонимо прамен косе у медаљону.

Кад данашњи рок-музичари пусте косу до рамена, они се у суштини руководе истим осећањима као и Самсон из познате библијске легенде. Филистејци, Самсонови заклетници непријатељи, ништа нису могли против његове чу-

моја и ослабио бих, и био бих као сваки човек".

Лукавој Далили, коју су Филистејци потплатили, друго и није требало. Она га успава на крилу својем, и дозвољава човеку да се обреже. Прва свлада кад га остави снага његова. Без косе, дакле, моћни Самсон био је слабији од жене.

У Француској, у средњем веку, особама проглашеним

и у Индији где би преступнике ошишали и њихову косу обесили о дрво, као знак највеће срамоте.

На причу о Самсону много подсећа и следећа легенда са индонежанског острва Њас, коју је забележио енглески етнолог Џејмс Фрејзер у својој познатој књизи "Златна грана". Једном су неког поглавицу ухватили његови непријатељи и покушали да га убију, али узалуд. У води се

његов живот. Кад су му ту длаку ишчупали, одмах је издахнуо".

Фрејзер такође помиње да су становници Амбоине, острва у Малајском архипелагу, веровали да би с губитком косе изгубили целокупну телесну и душевну снагу. Холанђани су, док су ова острва била под њиховом колонијалном влашћу, умели то да искористе. Кад су холандски полицајци хтели од неког домо-

десне снаге све док се није поверио својој љубавници Далили: "Бритва никад није прешла преко главе моје... Да се обрежем" (тј. да обрежем главу), "оставила би ме снага

за чаробњаке или вештице најпре би обријали све длаке на телу, па би их тек онда подвргли мукама. Сматрало се да се на тај начин слаби њихов отпор. Слично је било

није давио, ватра га није палила, нож га није могао убости. Најзад им његова жена откри тајну. На глави је имао једну длаку чврсту као бакарна жица и о тој длаци висио је

роца да извуку признање, и кад би он и после најтежих мука остајао нем, запретили би му да ће га ошишати. Та претња је готово увек постигала циљ.

С. С.

АРКТИК И АНТАРКТИК:

ДАЖНИ БЛИЗАНЦИ

Могло би се помислити да су све беле „капе“ на крајњем северу и крајњем југу Земље ако не исте, оно бар сличне. А није тако

љених ледених брегова. Лети се готово сав овај лед исто-пи, само остаци ледених сан-ти остају спојени с копном. На пучини се и тада може срести пловeћи лед који ствара тзв. „сантни крш“, он кружи око Антарктика коме је због тога тешко прићи.

Готово цело копно Антарктика покривено је дебелим слојем леда (2000-3000 мета-ра) због чије тежине многи крајеви континента леже испод нивоа мора, али је зато окружено морем које је дели-мично покривено танким сло-јем леда. Температура топлот-дела године овде је увек нижа од 0°C. Има ли Антар-ктик брата близанца на крај-њем северу?

„Шупаљ“ континент

На први поглед површина Арктика могла би се упореди-ти с Антарктиком, па ипак ње-гова је градња сасвим друга-чија: око Северног пола није смештено копно већ море окружено острвима: Свал-бард, Земља Франца Јозефа, Нова земља, Северна земља, Новосибирски отоци, Јан Ма-јен... У Арктик спадају и најсе-верији делови Европе, Азије, Северне Америке, Северног леденог мора. У цифрама, Ар-ктик укупно обухвата 26,4 ми-лиона квадратних километа-ра, од чега 18,5 милиона km² чини море, а копно 7,9 милио-на km².

На мору се простира танак слој леда, а на арктичком

Пловећа острва, понекад су огромна и у облику гребена

На целом Антарктику, који обухвата преко 14 милиона квадратних метара живи око 1200 људи! Континент око Јужног пола Земље нема ни-једно стално насеље већ са-мо станице за научна-ис-траживања и базе за снабде-вање. Бродови који научници-ма обезбеђују смену крећу обично ка Антарктику у де-цембру, кад је на јужној хе-мисфери лето. Од Јужне Аме-рике до Антарктика свега је хиљаду километара (али и паклени Рт хорн), од Аустра-лије овај континент удаљен је 2500, а од Јужне Африке чита-ве четири хиљаде километа-ра. Прошле године француска поларна експедиција која је закупила дански теретни брод „Тала дан“ имала је среће са временом. Педесети степени географске ширине нису се показали „урлајући“ — како их зову — а шездесети „грмећи“. Први ледени брег угледали су три дана пошто су испловили из луке Хобарт у Тасманији, а тек на 55° географске ширине навукли су виндјакне. За само тридесетак километара тем-

пература је пала за пет степе-ни. У ваздуху се осећао Ан-тарктик.

Никад изнад нуле

Већ су секли море где се мешају хладне поларне воде и топлије субантарктичке. Ту се ствара струја која почев од Дрејковог пролаза кружи око Пола према западу, и она заправо представља природну границу Антарктика. Од ове линије све се чешће срећу ледени брегови који наговеш-тавају сусрет с великим гле-черима или пловeћим плат-формама које су се одвојиле од континента. Ови равни ледници достижу ширину од неколико десетина километа-ра, а вире изнад површине воде 70-80 метара. Лагано ношени струјама они година-ма круже око Антарктика. Зи-ми се површина мора око Ан-тарктика леди и до 2.000 ки-лометара од континента. Слој дебео 1-2 метра простира се на површини од 20 милиона квадратних метара и потпуно затвара прилазе континенту. То је бескрајна бела површи-на из које вире врхови зароб-

СЕВЕР

Лети на Арктик стижу огромна јата птица селица: њорке, галебови, чигре, гуске, патке, бурнице, фулмари. На другом полу све изгледа скамењено, чак и пингвини који граде гнезда од шљунка ЈУГ

копну је дебео снежни покривач. Ледене наслаге покривају једино Гренланд, највеће острво на свету (2,2 милиона m^2). Арктик се отвара шире једино према Атлантику, између Гренланда и Скандинавије, а Берингов мореуз спаја га с Пацификом. Управо у том правцу ледени слој на води је најдебљи и покрива готово 1,5 милиона квадратних километара. Полазећи од Пола он прелази арктички круг и стиже до Беринговог мора, Хадсоновог и Бефеновог залива, све до обала Канаде. У Атлантском океану слој је тањи, али зато допире све до јужних обала Гренланда. И док се на Антарктику лед на површини мора готово потпуно отопи лети, на Арктику он живи много дуже. Због ограниченог кретања овде се стварају велика пловећа острва која достижу дебљину до 60 метара а ширину и до

30 километара. Нека се удаљавају од Пола и по више од три године док не нестану у Атлантском океану. Ови равни ледењаци настају понекад од ледених плоча („шелфови“) које долазе са севера, почев од острва Елзмер у канадском арктику. Ово острво је делимично покривено ледом, као и Шпицберг и Нова земља. Али, у ствари, једино Гренланд подсећа помало на Арктик. Гренланд значи „зелена земља“ а тако су га назвали његови први освајачи Викинзи, у време Ерика Црвеног нешто пре 1000. година. Име делимично одговара само југозападном крају острва на које су се викинзи искрцали.

Ледена површина овде заузима 1,8 милиона m^2 . Острво је оивичено планинама чији врхови досежу до 4000 м, док је унутрашњост релативно равна (највиша тачка висо-

ка је 3.200 метара) и ту влада најоштрија арктичка клима с просечном температуром од $-30^{\circ}C$. Иако се у приобалном појасу лед топи, запремина леда на Гренланду износи 2,7 милиона m^2 што је, ипак, само десети део ледњака на Антарктику.

Верхојанск: годишња разлика $100^{\circ}C$!

Али, вратимо се путовању „Тала дана“ на Антарктик. Што је виша надморска висина, географска ширина и удаљеност од мора, температура је све нижа. У приморју износи $-20^{\circ}C$, на 1000 метара, у средишту копна, пада и до $-60^{\circ}C$. Чак и лети у приобалју снег се практично не топи, а зими температура уз море падне и до $-40^{\circ}C$. Разлике су много драстичније у унутрашњости континента где дувају јаки ветрови (300 km на сат).

Зими овде нема више од тридесетак људи. Кад је ветар слабији, у совјетској станици Восток, на 78° јужне ширине и на висини од 3500 метара, средња температура износи $-56^{\circ}C$. У току лета, које траје једва два месеца, жива у термометру попне се и до $-20^{\circ}C$, али овде је измерена и рекордна ниска температура $-88^{\circ}C$.

На овим географским ширинама поларна ноћ траје четири месеца. Дан исто тако, а периоде белих ноћи (које настају сложеним одбијањем светлости између снежне површине и слојева облака) смењују врло светли дани. У току дуге поларне ноћи види се раскошна поларна светлост у различитим облицима и бојама. Континент тада више него икад личи на царство хладноће и леда.

Док је на Антарктику ноћ, на Арктику је лето: сунце не залази на високим северним ширинама, средња температура у јулу креће се негде око нултог подеока, а лед на мору, дебео и по неколико метара, топи се и пуца на површини, али и даље покрива готово осам милиона метара квадратних. Зими температура пада до $-40^{\circ}C$, просечна годишња креће се негде око $-18^{\circ}C$. Релативна симетрија која се среће у рељефу и клими Антарктика на Северном полу не постоји. Гранични делови арктичког океана различити су како у погледу фауне и флоре тако и у погледу рељефа: висоравни и равнице (западни Сибир), планински ланци који достижу 3000 метара, Атлантски океан на југоистоку. И клима је врло различита. Док Гренланд, источни Сибир и канадски Арктик познају зимске температуре ниже од $-30^{\circ}C$, најнижа температура ($-68^{\circ}C$) измерена је у Верхојанску, североисточни део Сибира, на граници арктичке зоне. У јануару разлика у температури између станице у Верхојанску и острва Лофотен (Норвешка), која је практично на истој ширини, износи $50^{\circ}C$, колико и између екватора и пола! У Верхојанску се лети температура попне и до $37^{\circ}C$ тако да ово место има највећу годишњу разлику у свету, више од $100^{\circ}C$!

Кад се отопи снежни омотач на континенту, понекад гране право лето, истина кратко, сунце јаче греје него на мањим географским ширинама и омогућава да се развије богата флора и разноврсна фауна од које нема ни трага на Антарктику.

В. Милићевић

Гренланд је највећим делом „шупаљ“: унутрашње море се шири. Зими кад санте затворе острва, спајају се лед на мору и лед на слатким водама које долазе с континента. Ледени брегови су комади одломљени од обале. У унутрашњости овога који видите на слици је плаво језеро

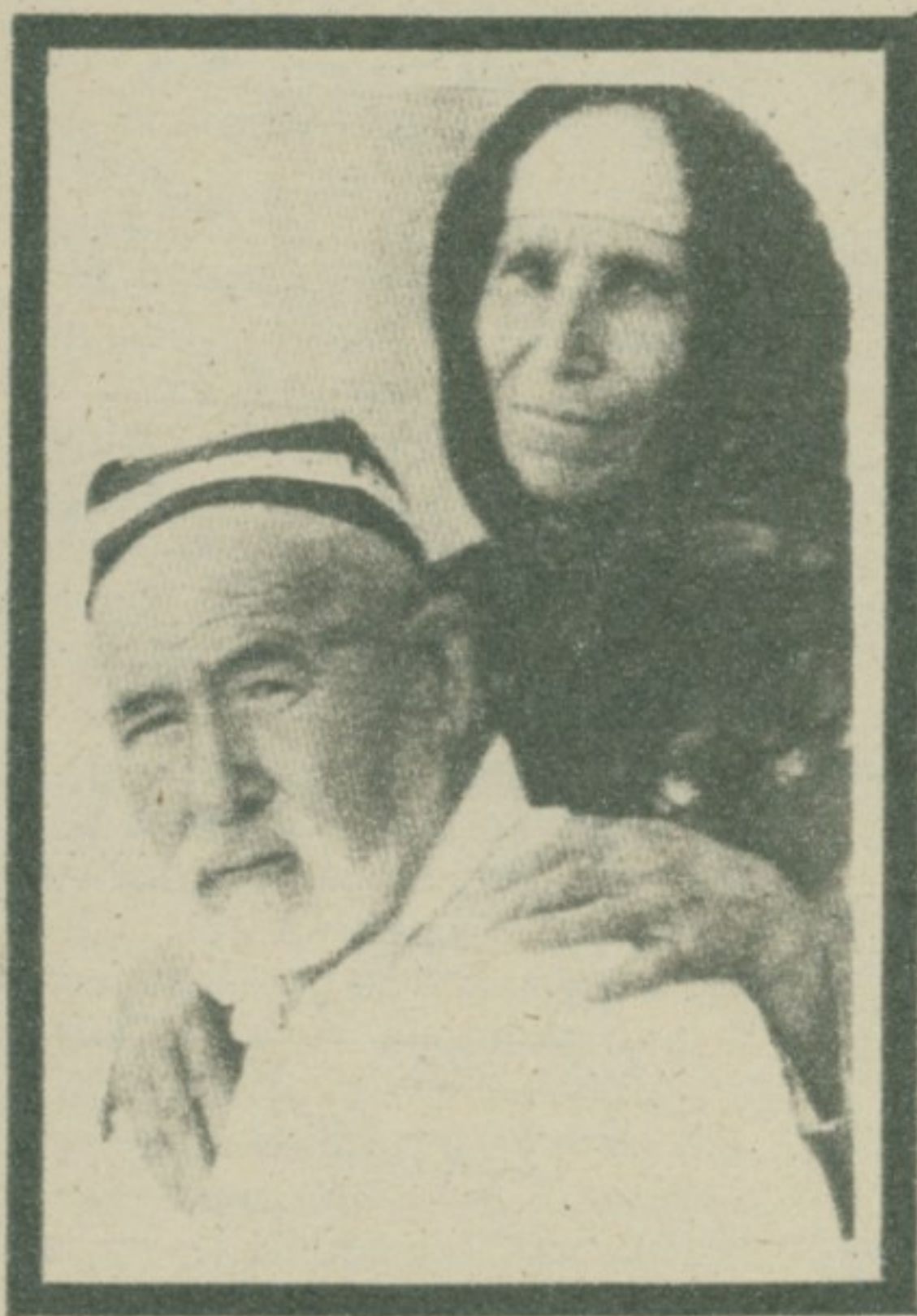

ЈУГ

СЕВЕР

АСАД - АТА ЖРТВА РАТА

Асад и Махтоб Мамедов. живот
вреднији живота

Асаду Мамедову није требало много школе да постане берач памука у Навојској области Узбекистана, на колхозу „Мехнат-Рохат“. Са двадесет и три пролећа већ је постао бригадир. И онда је стигао – рат. Узалудне су биле његове молбе да иде на фронт, и позадина је била и те како важна. Међутим, неколико дана после женидбе с девојком Махтоб Асад Мамедов је успео да се избори да као добровољац крене на непријатеља.

Прве ране зарадио је у време одбране Ростова – шрапнели у главу и ногу. Лежао је месец дана у болници и лекар-

Свако јутро, у свитање, седамдесет једно-годишњи Асад Мамедов одлази на рад у своју башту. Ништа необично да није једног детаља: још 1942. човек је изгубио ноге и руке...

ска комисија га је упутила у позадину. Дуго је Асад Мамедов убеђивао и молио лекаре да га пусте на фронт. У стаљинградској бици добио је орден Ратне црвене заставе. И убрзо после тога други пут рањен. Сад тешко. Болничари су му на бојном пољу превили ране, положили на шаторско крило и с њим потрчали у заклон. Мамедов им је помагао одуширући се ногама о земљу и нагазио на немачку мину...

Писмо

У московској болници, куд је одмах отпремљен, Асад Мамедов једанаест дана није долазио свести. Све време при-мао је трансфузију. Тада су му ампутирали ноге до чланка и руке испод лаката...

Прво што је Асад Мамедов учинио

кад је дошао себи и могао да говори било је да лакше рањеном комшији издиктира писмо за Махтоб: „Тешко сам рањен, али ћу се брзо опоравити и доћи кући“. О несрећи која га је задесила није рекао ни речи, без обзира што га је жена у неколико писама питала где је рањен.

Асада Мамедова пребацили су на опоравак у ташкентску болницу. Иако му је сваког дана било све боље, његов друг Ешонгелд је приметно да је све нервознији и да сатима непомично зуре у једну тачку. Мамедов га је једне ноћи пробудио и замолио га да узме хартију у руке и напише писмо за Махтоб: „Мила, ускоро долазим кући. Питај ме где сам рањен? Немам ноге. Болничари ме носе на рукама. Немам ни руке – сестре ме хране кашичицом...“

Ешонгелд је почео да записује и онда одгурнуо хартију. Мамедов се узбунио: „Ако ти не напишеш, замолићу лекара. Он је дужан да то уради“. И додао, нешто тишим гласом: „Схвати, Махтоб мора да зна истину пре него што се појавим пред њом...“

Међутим, у писмима Асад Мамедов није написао ни речи о сарадњи с професором Борисом Берлинером који га је, неколико месеци раније, натерао да патрљцима руку дохвати уста. Лекар је тада задовољно климнуо главом: „Одлично, оперисаћемо“.

Раздвојене тетиве и кости подлактице Борис Берлинер је затегао околним ткивом и омогућио им да могу да хватају поједине предмете. И мада је операција успела, Асад Мамедов је пре него што је научио да управља својим патрљцима дуго и упорно вежбао.

Отприлике у исто време донели су му и протезе за ноге. Када је први пут покушао да се ослони на њих, од бола му је пао мрак на очи. Радост што поново може да хода натерала га је да месецима вежба.

Одговор

Упорно настављајући с вежбама, Асад Мамедов је нестрпљиво чекао одговор на своје писмо. Кад је стигао, грозничаво је покушао да га сам отвори. Ешонгелд му је помогао. „Мили – писала је Махтоб – сетите се речи које сам вам рекла кад смо се опраштали. Не мислите ни о чему и брзо дођите...“. На крају писма следиле су тужне новости. Махтоб га је обавештавала да је изгубила три брата, једног за другим.

У родно село Мамедов се вратио 3. јуна 1944. а већ следећег дана отишао на посао. Предложили су му да ради као заменик председника колхоза, али их је он замолио да га поново распореде на место бригадира берача памука. У почетку се јако замарао и, изнурен, буквално падао на кревет. Међутим, чим би се мало одморио, одлазио је у своју башту. Ту би ставио на десну руку прорез саре од чизме, у њу причврстио држаљу мотике, прихватио је патрљком леве руке и почињао да копа земљу...

Пролазиле су године. Асад-ата (на узбечком – отац), како су га из поштовања назвали, зарадио је поред ратних и мирнодопска одликовања. Све време уз њега је била Махтоб. Синови су неприметно одрасли. Данас Асад и Махтоб Мамедов подижу петоро унучади.

П. М.

У СВАКОМ СЛУЧАЈУ

За време утакмице крикета између Индије и Енглеске иза мене су седели младић и девојка и ватрено нагађали која ће екипа да победи.

– Да се кладимо? – предложила је девојка.

– Важи. Ако победи Индија, ти ћеш да се удаш за мене; ако победи Енглеска, ја ћу се оженити са тобом.

„Санди Тајмс“

ДЕЦА СВЕМИРСКОГ ДОБА

Док сам, једног дана, својој шестогодишњој ћерчици показивао стари албум са сликама, мала је упрла прст

на фотографију на којој сам био у капетанској униформи.

– Ти си био у рату, тата? – упитала ме је радознало.

– Наравно – одговорио сам зачуђен њеним интересовањем.

– А против које планете? – на то ће она очарано.

Артур Монтен

ЉУБАВ

Када си вољен, не сумњаш ни у шта; када волиш, сумњаш у све.

Колет

ЗНАЊЕ И МУДРОСТ

Онај ко у разговору напамет цитира Расинове стихове доказује да је ишао у школу и да је образован. Онај ко избегава да их припише Расину доказује да има нешто у глави.

Едуар Ерио у књизи „Учитељи имају духа, њихови ученици такође“

РОЂЕНИ ДИПЛОМАТА

Фокс Батерфилд, некадашњи дописник „Њујорк Тајмса“ из Пекинга, чим је стигао у Кину добио је помоћника Лао Вуа.

„Лао Ву је“, написао је касније Батерфилд, „за мене представљао оличење финоће и снажљивости, да је био дипломата, сигуран сам да би далеко догурао. Када смо се упознали, желео сам да неком обичном реченицом разбијем лед.“

– Колико дече имате? – љубазно сам питао.

– Једно или двоје – одговорио је Лао Ву после мале паузе.

88 ГОДИНА ПРЕ ОСТАЛИХ

Енергична млада Гркиња, која је остала позната под лажним именом Мелпомена, обукла се као мушкарац и трчала у првом модерном олимпијском маратону 1896. године. Оно што није могла да сакрије у овој чисто мушкој дисциплини био је њен женски корак због кога је стигла на циљ после четири и по сата напорног трчања.

Ово се догодило осамдесет осам година пре него што је женама званично одобрено да учествују у маратону. Победница је тада, на Олимпијским играма у Лос Анђелесу 1984, стазу за жене претрчала два сата брже од „Мелпомене“.

РЕЛАТИВНИ ХИР

Показујући Алберту Ајнштајну нови радни кабинет на Универзитету у Принстону, САД, колеге професори, спремни да му са задовољством испуне сваки хир, питали су га каква му је опрема потребна.

„Сто, столица, папир и оловке“, одговорио је славни научник. „И што већа корпа у коју ћу да бацам своје грешке.“

КРАТКО И ЈАСНО

Ако сретнеш доброг човека, покушај да будеш као он. Ако се намериш на злог, испитај своје срце.

Конфуције

ЗНАЧИ ПОСТОЈИМ

Петогодишњи дечак одушевљено каже својој тетки:

– Знаш, ја умећу да говорим без отварања уста. Хоћеш ли да видиш?

И малишан је мирно стајао и гледао је. То је значило да је научио да мисли.

СИГНАЛИ СА ГРАНЕ

Један аустралијски биолог пратио је омањег торбара, животињу по имену намбер за чији је врат причврстио радио-одашиљач. На његово велико чудо радио-сигнали су пуних месец дана долазили с једног високог дрвета и он је, најзад, одлучио да се успентра и види у чему је ствар. Док се верао, оклизнуо се и пао на дебелу грану на којој је лежао и, срећом, блажено дремао после доброг ручка огроман питон. Сигнали су долазили из његовог стомака.

„Еју“, Мелбурн

ПЕНИЦИЛИН = ФЛЕМИНГ

Ко још памти имена оксфордских научника Ернста Чејна и Хауарда Флорија? Истина, не његовом кривицом, слава је припала трећем и најмање заслужном у раду на првом и најмоћнијем антибиотику

Легенда о пеницилину, првом антибиотику, обично почиње овако: „Александер Флеминг је двапут спасао Винстона Черчила од сигурне смрти: када га је, док је будући велики државник био дете, извукао из базена у коме се давио и када га је 1942. године пеницилином излечио од запаљења плућа добијеног у Каиру.

Дванаест година, од 1928. до 1940, Флеминг је давао пеницилин пацијентима болнице Сеинт Мери у Лондону, где је радио као бактериолог, кришом од свог шефа Алмота Рајта који се није слагао с тим клиничким експериментима.

Године 1945. Флеминг је, за откриће пеницилина, добио Нобелову награду за медицину, заједно са својим асистентом Хауардом Флоријем.

Човек и мит

Гвину Мекфарлејну, доценту клиничке патологије на Оксфордском универзитету, било је доста оваквих прича, по њему лишених сваког основа, па је недавно објавио књигу „Александер Флеминг, човек и мит“ у којој је рашчиистио неке ствари.

Као прво, Флеминг ни у ком случају није могао да спасе Черчила из базена из простог разлога што није био рођен када је Черчил био дете – Флеминг је млађи од Черчила седам година – а ни од запаљења плућа 1942. јер Черчил није имао поверења у нови лек и одлучно је одбио да га испроба.

Опет према легенди Флеминг је, на повратку с летовања, на једној од својих култура, на једној од такозваних Петријевих

плоча на којима је испитивао варијанте стафилокока, угледао случајно долуталу бућ која је, у његовом одсуству, порасла у велику колонију.

Уместо да плесиву колонију баци, он ју је испитао и са чуђењем открио да су из културе нестале првобитне стафилококе.

Према доценту Мекфарлејну, Флеминг не само да је потпуно заборавио на своје културе стафилокока него једну од њих претходно уопште није подвргао инкубацији. И баш на тој појавила се бућ док је на осталима процес инкубације кока спречио појаву тог пеницилина од плесни зване *Penicillium notatum*.

Флемингу остаје само заслуга што се над том бућавом културом зауставио и повезао присуство плесни с нестанком стафилокока. И што ју је назвао пеницилин мислећи да се ради о плесни *Penicillium rubrum*.

Излечен од менингитиса

Након открића пеницилина 1928. године Флеминг, који га је сматрао обичним локалним анестетиком, за спољне ране, а не антибиотиком, није вршио никакве клиничке експерименте. Што се његовог шефа Алмота Рајта тиче, он му је увек у свему пружао пуну подршку.

У двадесет седам научних текстова, објављених између 1930. и 1940. године, Флеминг само у два помиње пеницилин, али га нигде не назива „терапеутским агенсом“, односно леком, а камоли моћним оружјем против бактерија.

Чак и када су Хауард Флори и Ернст Чејн са Оксфорда у такозваном „Оксфордском раду“ открили изузетне антибактеријске особине пеницилина, Флеминг још није схватао о чему се ради. Године 1941. док су опити један за другим потврђивали оно што су о пеницилину открили Чејн и Флори – који су Флеминга редовно о свему обавештавали – овај је објавио студију о „терапеутским могућностима будућег представника сулфамида“. Мислећи, наравно и погрешно, на пеницилин.

А онда је Флори 1942. године убризгао пеницилин болеснику од менингитиса који је већ био у агонији и – спасао му живот. Даљи успеси ређали су се један за другим и објављивани су на сва звона.

Племенити геније

Штампа се жестоко бацила у хвалоспеве „чудотворној бући“ и новинари су прво отишли Хауарду Флорију. Али, он их је учтиво одбио држећи се начела да се новости и открића из медицине саопштавају Лекарском друштву а не штампи.

АЛЕКСАНДЕР ФЛЕМИНГ, НА ПОВРАТКУ С ЛЕТОВАЊА, ПРОНАЛАЗИ ПЕНИЦИЛИН.

Новинари су се из Оксфорда вратили у Лондон и закуцали на врата болнице Сеинт Мери. Директор је одмах схватио шта за његову установу може да значи публицитет и широм им је отворио сва врата.

Иза једних од њих новинари су нашли Александра Флеминга, стидљиво насмешеног и збуњеног и, сасвим поштено, решеног да своју улогу у „случају пеницилин“ сведе на минимум, што је и било сасвим тачно, а да истакне Флоријев рад.

Узалуд се Флеминг бранио. Баш та скромност и једноставност ставиле су му око главе ореол: племенит и повучен геније био је права личност потребна и енглеским народним масама и новинарима.

Ово са Флеминга скида сваку сумњу да је хтео да присвоји туђе. Машинерија звана штампа ставила је знак једнакости између његовог имена и пеницилина и тако је остало до данас.

Научни кругови, који су знали целу истину, одлучили су да Но-

беловом наградом за медицину 1945. године признају и награде сва три заслужна човека: Александра Флеминга, Ернста Бориса Чејна и Хауарда Флорија. Образложење: за откриће пеницилина и рад на њему.

Сасвим фер, нема шта.

Али, данас се нико не сећа Флорија, а мало ко зна за Чејна. Пеницилин значи Флеминг, тачније сер Александер Флеминг јер је после Нобелове награде бактериолог болнице Сеинт Мери добио енглеску племићку титулу, почасно држављанство петнаест земаља, двадесет пет почасних доктората и сто четрдесет разних научних награда.

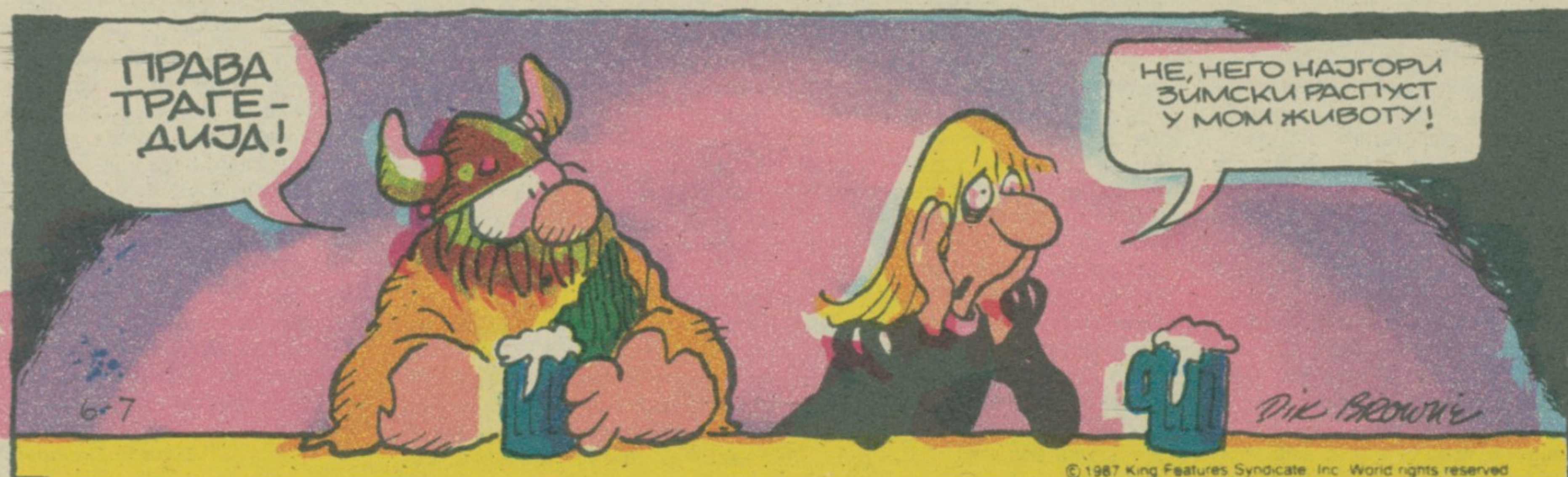
Остаје чињеница, коју у својој књизи подвлачи др Мекфарлејн, да славни Флеминг од 1928. године па све до смрти 1955. није ни у медицини, ни ван ње, открио баш ништа.

Тако је, бар на папиру, срушен један мит и откривена истина коју јавност ретко, или никада, не сазна.

Б. Дожић

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Машта или стварност МАЈЧИН ВЕЛИКИ ЛУК

— Значи — закључује Nedeljković — Kolumbo je dobro znao gde ide i šta će naći.

Priča sveštenika Sonšise

— Karte Piri Reisa značajne su zbog još nečega — nastavlja Nedeljković. — Ako prihvatimo pretpostavku da su nastale na osnovu starih arapskih karata, a ove od još starijih, antičkih, onda one postaju ključ za rešenje tajne legendarne Atlantide. Na njima nije ucrtano nikakvo kopno između Evrope i Amerike, a znamo da je mnogi stari narodi vezuju za Atlantik. Gde se onda nalazila ta Atlantida čiju je tajnu pokušavao da odgonetne još Platon i o kojoj je pre njega pisao Solon. Da li je zaista postojala? Po Solonu, jeste.

Na svom deset godina dugom putu po severnoj Africi i Maloj Aziji čuveni grčki zakonodvac i političar (rođen u 7. veku pre naše ere) sreo se u Egiptu sa velikim sveštenikom Sonšisom. Pitao ga je zna li nešto o Atlantidi i katastrofi koja je uništila svet. Sonšis mu je pokazao stare arhive i ispričao zanimljivu priču. „... Vi, Grci, ste kao deca. Za vas postoji samo ovaj dan. Mi imamo zapisane događaje od pre 40.000 godina: Tamo su zabeležene tri kataklizme kada je propadao svet. To se ponavlja svakih 12.000 godina. Od propasti Atlantide prošlo je 9.000 godina“.

Ako se Solon zaista sreo sa egipatskim sveštenikom koji je imao zapise u kojima se govori o Atlantidi, onda se ta zemlja, po mišljenju Dragoslava Nedeljkovića, nalazila u srednjem pojasu kontinenta koji nazivamo Amerika. Stanovnici ove zemlje, objašnjava on, čije tragove postojanja i današnja nauka pokušava da nađe, nazivali su se Atlondima a svoju državu Atlondom. Pod tim nazivom poznavali su ih i antički narodi koji su živeli u basenu Sre-

dozemnog mora. Međutim, ovu daleku zemlju u Kini su zvali Muu, Ta Don, što bi u prevodu značilo Majčin Veliki Luk. I zaista, ako se pogleda globus, Severna i Južna Amerika protežu se poput luka između Severnog i Južnog pola.

Da Atlondu treba tražiti u Americi, Nedeljković veruje već i na osnovu Piri Reisovih mapa nastalih u pradávná vremena na kojima nema ni traga nekog kopna između Evrope i Amerike.

Četinari na Antarktiku

Šta se dogodilo sa Atlantidom? Po onome što je Platon posredno saznao od Solona, nestala je u kataklizmi koju Biblija opisuje kao potop.

— Čak ni zvanična nauka ne odbacuje pretpostavku da je u jednom trenutku našu planetu zadesila katastrofa užasnih razmera. Objašnjenja su razna. Meni se čini sasvim prihvatljivo ono koje govori o prolasku komete kojoj su prastari astronomi dali ime Tetlan. I ona je, kao i ostala nebeska tela iz Sunčevog sistema, nastala u velikoj eksploziji od delova koji nisu pali na Sunce (privučeni njegovom snažnom gravitacijom) nego su obleteli oko njega i dobili ogromno ubrzanje. Ono ih je izbacilo u kosmos. Kada zatvori gornju krivulju svoje elipsaste putanje, Tetlan se vraća prema Suncu, obilazi ga zakrivljujući putanju i ponovo odlazi u dubinu svemira. Taj put komete, koja po nekim proračunima ima prečnik od oko 9.000 km, traje 12.000 godina i uvek vodi između Zemlje i Venere. Prolazak komete izaziva pravi dar-mar u Sunčevom sistemu ali posebne nevolje donosi našoj planeti. Na njoj dolazi do niza promena. Menja se ugao Zemljine osovine u odnosu na Sunce, ugao i brzina rotacije, pomeraju se geografski i magnetski polovi. Tako se u jednom trenutku Severni pol našao čitavih 1000 km južnije, negde na širini Islanda, dok je Južni pol bio otprilike isto toliko pomeren na sever, prema Australiji.

I zvanična nauka prihvata seljenje polova pa čak smatra da se u jednom, vrlo davnom dobu, Severni pol nalazio usred Havajskih ostrva. Za tu selidbu postoje i valjani dokazi: ako se pogledaju karte sa prikazom nalazišta uglja, fosilnog ostatka nekada bujnih šuma, zapazićemo da se sva uglavnom nalaze iznad ekvatora. Najbolji, a to znači i najstariji, uglj nalazi se na Špicbergu i u Zemlji Franje Josifa u Severnom ledenom okeanu. Istraživači tvrde da se i pod ledenom korom Antarktika nalaze ogromne naslage antracita. Zašto onda uglja nema u ekvatorijalnoj zoni? Zašto se u ekvatorijalnom pojasu nalazi jedno drugo, fosilno gorivo, tečno? Nafta. Ostatak milijardi tona planktonskih organizama koji se najčešće sreću tamo gde se mešaju topla i hladna morska voda. Može se pretpostaviti da je prolaskom Tetlana došlo do pomeranja morskih struja i rečnih tokova.

Olga Vukadinović

Legendarna Atlantida već hiljadama godina muči čovekovu maštu. Da li je naš Deniken iz Požarevca uspeo da razreši ovu tajnu?

Postoji čitav niz pojava koje, ako baš i ne dokazuju da su pre naše postojale druge visokorazvijene civilizacije, bar upućuje na njih. To tvrdi Dragoslav Nedeljković, penzionisani ekonomista iz Požarevca. Jugoslovenski „anti-Deniken“ dokazuje takve vrste našao je u mapama čuvenog turskog admirala i kartografa Piri Reisa: reč je o kartama iz 1513. i 1528. godine. Na starijoj su prikazana Britanska ostrva, Španija, zapadna Afrika, delovi Severne Amerike i obrisi istočnog dela Južne Amerike. Pri samom dnu mape je i obalna linija Antarktika. Na drugoj karti su Grenland, Labrador,

Njufundlend, deo Kanade i istočna obala Severne Amerike.

Zašto su, po mišljenju Dragoslava Nedeljkovića, ove dve karte uopšte zanimljive? Razloga ima više. Pre svih, na obe mape vrlo precizno su unete mere i rastojanja. Razmerama između Evrope, Afrike i Amerike ni danas nema šta da se doda. Međutim, daleko zanimljiviji su obrisi Antarktika, do kojeg Evropljani u vreme Piri Reisa još nisu stigli! I, to sa ucrtanim planinskim lancima i vrhovima sa tačno obeleženim visinama što je, uzgred rečeno, savremena nauka tek nedavno potvrdila. Kako je ovaj kontinent okovan ledom, postavlja se pitanje kako je Reis znao visinu planinskih vrhova. Ili se poslužio podacima koji su, nekim čudom, ostali sačuvani iz perioda u kome Antarktik nije bio pokriven ledom (a to znači podacima starim preko 50.000 godina) ili se poslužio materijalom snimljenim sa vrlo velike visine, jer je to jedini način da se izvrši ovako precizno kartografisanje. U oba slučaja čovek mora da se zapita odakle Piri Reisu ti podaci?

U tekstu atlasa „Bahrija“ i beleškama sa strane turski admiral je zapisao da je ove mape crtao na osnovu starih arapskih karata kojima se služio i Aleksandar Veliki. Do njih je došao pukim slučajem. Naime, u jednoj bici 1501. zarobio je španskog mornara, učesnika Kolumbovih ekspedicija, koji je te karte nosio sa sobom.

Ilustrovao: Brana Jovanović

Догодило се у...

Кану. Велики успех постигнут је на прошлодишњој регати када за купање одржаној на Средоземном мору. На четвртом светском шампионату у тој дисциплини, на стази дугој 600 метара наступиле су 34 каде с укупно стотину чланова посаде. Као особит успех забележено је да су само три „брода“ потонула и да нико није страдао. Победио је пар Жан Ференти и Пјер Лантерније који је стазу препловио за седам минута. Победници, чији се чамац састојао од две спојене каде, уједно су осветлали образ својој професији: обојица су водоинсталатери.

Паризу. Извесни Ален Картије платио је казну зато што је захвалио полицајцу који му је помогао да покрене ауто на неком провинцијском путу. Истина, није кажњен зато што је захвалио већ због начина како је то извео. Наиме, да би се одужио услужном полицајцу, аутомобилист му је поклатио књигу „Секс у зору“. Полицајац је књигу показао судији у градићу Бар-ле Дик у који је констатовао да је то чиста порнографија и изрекао Картијеу високу новчану казну. И не само њему: платили су и аутор књиге, издавач, а и фотограф који је снимио илустрације.

Сједињеним Америчким Државама. Својевремено је сваки амерички грађанин могао да пише Белој кући и најави да ће му бака или неки други рођак ускоро славити рођендан. Ако је кандидат био на прагу 80. године или старији, на његову адресу стизало би писмо с рођенданском честитком америчког председника. Међутим, мере штедње које је пре петнаестак година увео председник Картер погодиле су и тај обичај. Честитке за рођендан с потписом првог грађанина САД сада су резервисане само за стогодишњаке.

Египту. Хиљаде египатских пензионера нису чекале ни трен да уновче своје чекове с пензијом – компјутер је, наиме, грешком додао једну нулу своти за исплату. Пензионери који су добили исправне чекове протестовали су код органа управо што и њима није повећана пензија. Тек тада је примећено да је компјутер погрешно и чиновници су тада имали пуне руке посла да прикупе стотине хиљада „преплаћених“ египатских фунти.

Њујорку. У врло гледаном телевизијском шоу Монтија Хола такмичари се обично уместо за новац опредељују за скривену награду, надајући се да ће бити вреднија од понуђеног новца. Али, тв шефови обично настоје да измисле најапсурдније награде на велико весеље публике и запрепашћење такмичара. Недавно су тако једном такмичару из Калифорније „наместили“ нилског коња, надајући се да ће се добитник ипак на крају определити за новац. Међутим, човек је тражио да му згодитак допреме кући и телевизија је морала да плати око 6.000 долара за трошкове транспорта нилског коња. Добитник, који је на крају ипак постао срећан – продао је животињу неком зоолошком врту.

Швајцарској. Роберт Хофер и његов син Матијас сматрају да су поставили својеврстан рекорд у путовању возом: за 24 часа прошли су кроз 437 станица и преваљили „круг“ унутар Конфедерације у дужини 1.474 километра. Двојица Швајцараца петнаест пута су променили воз између Елга у близини Винтертура где живе и Кјаса на италијанској граници. А чему све то? Било им је, кажу, досадно за викенд, а имају попуст на железници.

Ускоро – Марсови сателити на длану

ЛОВ НА СВЕМИРСКИ ПАРАДАЈЗ

Скица мисије „Фобос 1“:

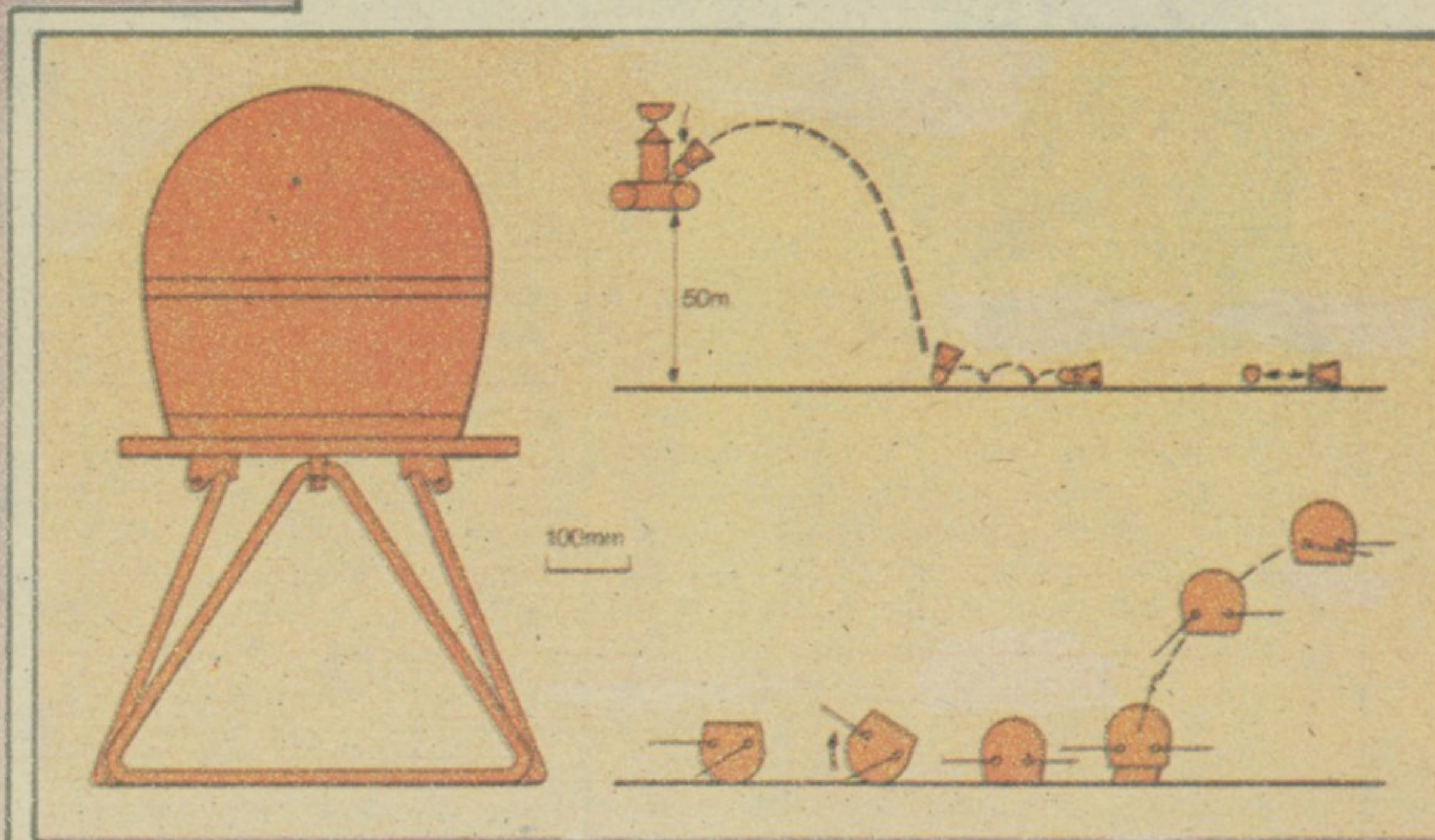
Марсу
и
његовим
природним
сателитима
ускоро
треба
да
се,
из
правца
планете
Земље,
прикравду
аутоматска
станица,
ласерски
топ
и
један
„скакавац“

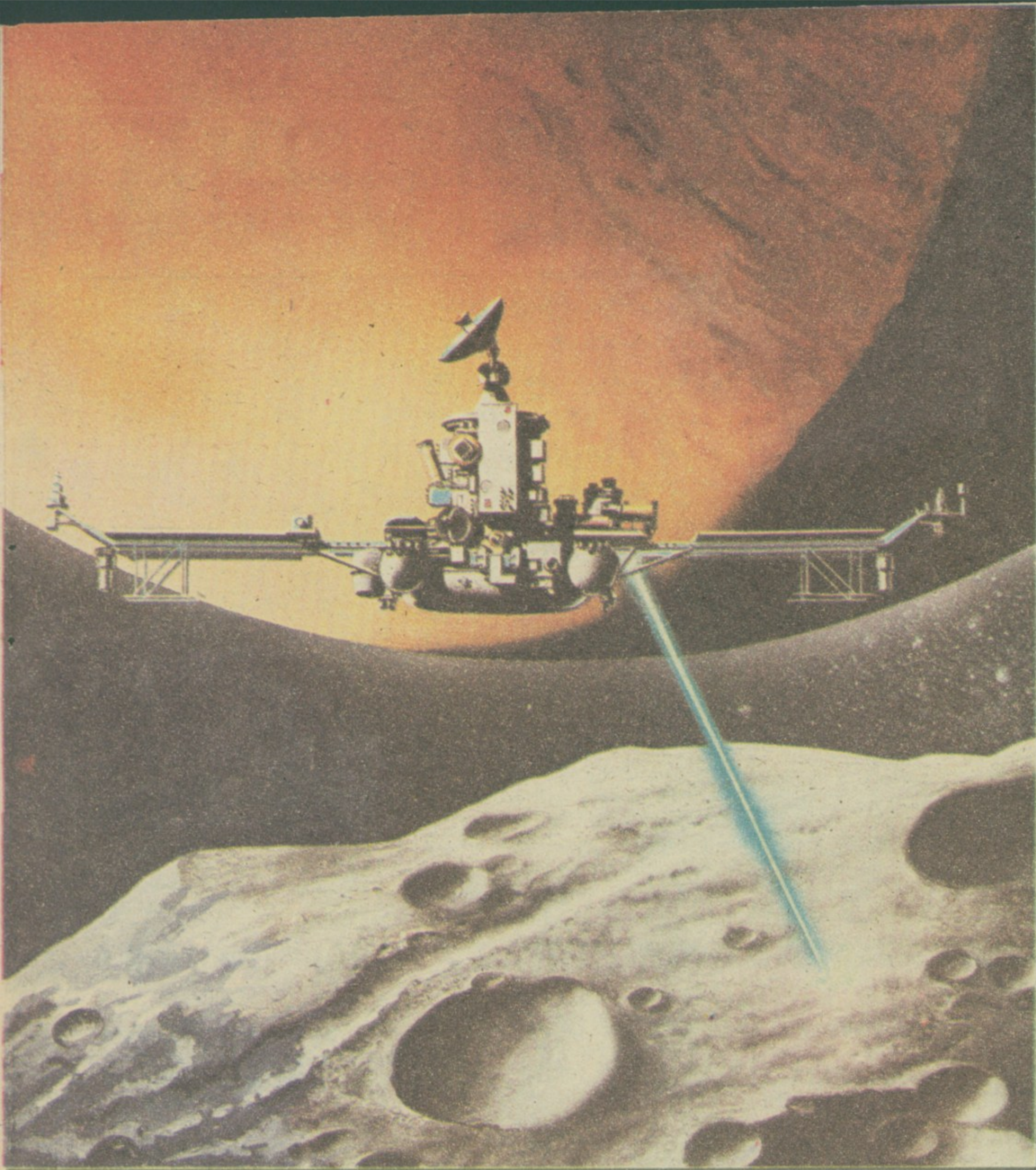
Пре тачно 110 година откривени су Марсови минијатурни сателити Фобос и Дејмос (латински: страх и ужас). Пре десетак година на Марсу се у размаку од два месеца спустиле две америчке аутоматске станице: „Викинг I“ и „Викинг II“. Оне су послале драгоцене податке и снимке површине Марса који су обишли свет и ушли у историју земаљске цивилизације. Међутим, америчке сонде које су остале на Марсу, да заувек сведоче о постојању човека, послале су мало података о Фобосу, сателиту који се креће у орбити око Марса на висини од само 9400 километара.

Фобос спада у групу (природних) сателита који се окрећу врло близу површине планете (практично јуре изнад ње) и који се запрепашћујуће разликују од свих других „нормално“ удаљених сателита планета Сунчевог система (као што је нпр. Земљин Месец). Астрономи су одавно запазили да се Фобос понаша слично Земљиним вештачким сателитима: стално успорава своју ротацију око Марса и при томе, логично, губи висину. С обзиром на облик Фобоса који подсећа на велики „свемирски парадајз“ димен-

Механички „скакавац“:

скица приказује другу сонду која ће, захваљујући ротирајућим шипкама и малој гравитацији, скакувати по Фобосу и прикупљати податке.

„Напад“ на Фобос:
уметничко виђење испаливања ласерског зрака на површини сателита

зија $27 \times 21 \times 19$ километара и чињеницу да су Земљине вештачке сателите направила интелигентна бића (да подсетимо: то су људи) у оптицају су најфантастичније претпоставке о пореклу овог небеског тела.

Ради провере ове и многих других далеко научнијих хипотеза о Фобосу и могућностима које би он могао у будућности да пружи човечанству, СССР се у јулу ове године упушта у свој до сада најамбициознији свемирски пројекат: совјетске аутоматске станице крећу пут Марса и његових тајанствених сателита. Читава мисија је добрим делом још покривена велом тајне, али су прилично поуздани подаци да ће две аутоматске станице „Фобос 1“ и „Фобос 2“ имати задатак да најдетаљније испитују „Страх“ и, евентуално, његовог „колегу“ „Ужас“. Најновија сазнања о

предстојећим совјетским истраживањима Марса и његових месеца, чији би врхунац, наводно, до 1996. године требало да буде мисија до Марса по узорке и натраг, ошамутила су западне стручњаке.

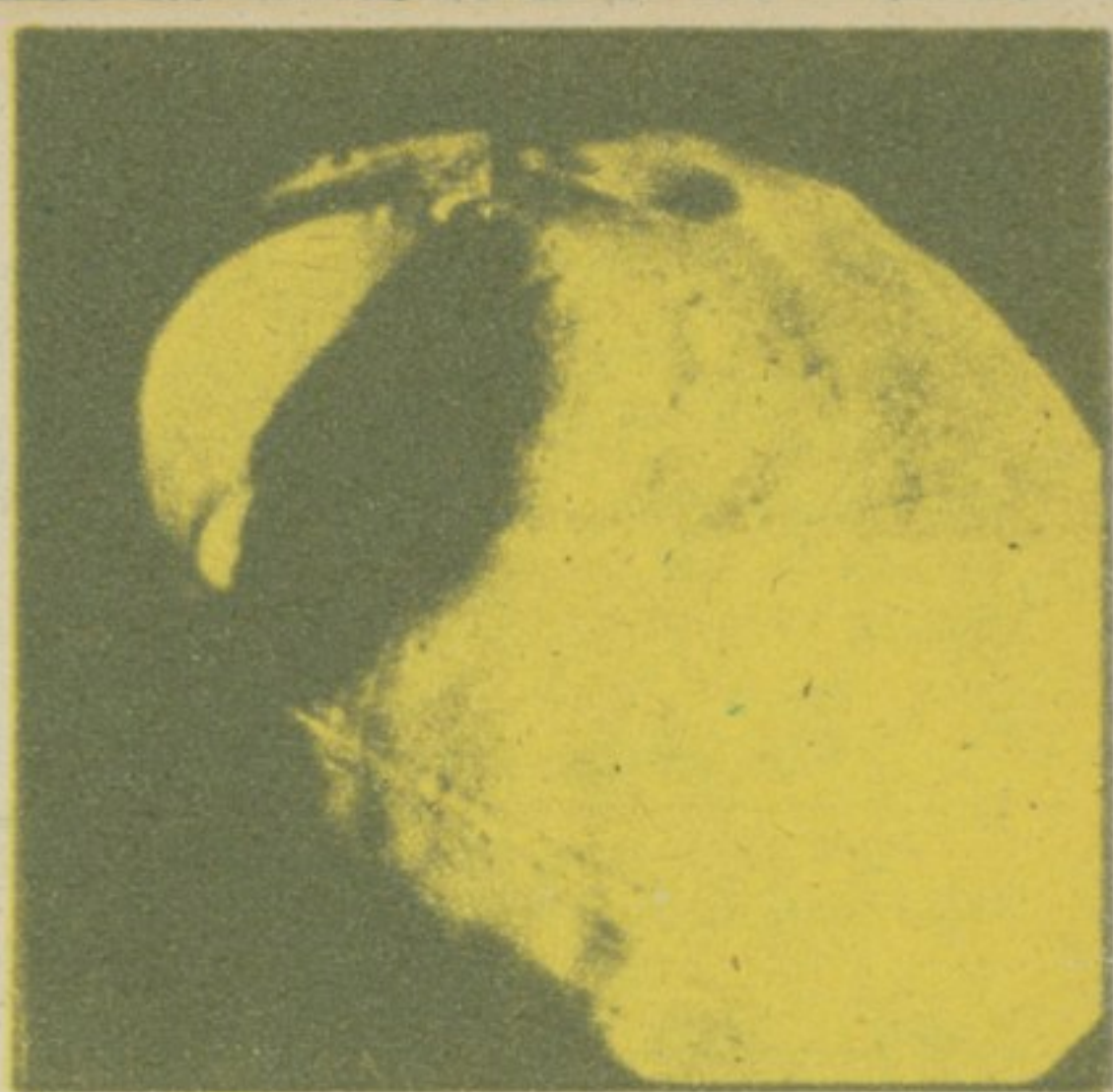
Сустрет на 35 километара

Ако „Фобос 1“ слети током 1989. године на Фобос (за сада нема разлога да тако и не буде) Совјетски Савез ће преузети вођство у свемирским истраживањима Марса.

Лет ка овој планети, као што рекосмо, почиње у јулу лансирањем две ракете „Протон“ са космодрома Бајконур. Иако тежина аутоматских станица није саопштена, аналитичари процењују да би свака могла бити тешка (с обзиром на снагу лансирајуће ракете) око четири тоне. Свемирске летелице ће бити убачене у најједноставнији „директни“ правац Земља–Марс.

Пут је дуг 190 милиона километара и током лета планирање су само две „самосталне“ корекције путање и то: седам дана после лансирања и две недеље пред долазак на циљ.

Овог пута Совјети су заиста били расположени за међународну сарадњу, тако да ће поред земаља источног блока у мисији учествовати и Европска свемирска агенција, са Французима и западним Немцима на челу и Великом Британијом у позадини. Концепција и технолошки дизајн летелица „Фобос“ представљају огроман напредак у односу на досадашње аутоматске станице типа „Венера“ које је СССР успешно користио за мисије на Венеру и пресецање и истраживање Халејеове комете. Покретачки део „Фобоса“ има четири велика и четири мала танка за гориво и као нарочито турбопумпу којом ће се убризгавати до

Рањени Фобос:
пре десетак година америчка станица „Викинг“ послала је слику Страх на којој је уочљив огроман кратер чији пречник од 10 километара захвата чак трећину величине целог сателита. Претпоставља се да је то последица тајанственог судара са огромним метеором, али ко зна?

једног главног и једног мањег корекционог мотора. Аутономни модул који ће бити избачен из Земљине орбите служиће као превозно средство за осетљиву опрему, на путу Земља–Марс, и за почетну фазу маневрисања у близини циља. У орбити око Марса он ће бити одбачен и остаће оно што се зове „Фобос 1“ (односно „Фобос 2“). Током 200 дана пута до Марса опрема у станици имаће пуне руке посла. Совјетски инструменти контролисаће икс (x) и ултравиолетно зрачење у космосу уз стално фотографисање сунчеве хромосфере и короне. За то време француско-совјетски уређаји узимаће податке о густини плазме, њеној температури и спектру зрачења. Сви добијени подаци редовно ће се слати на Земљу путем комуникационог модула и велике антене монтиране на врху брода.

На крају седмомесечног пута започиће најделикатнији део мисије. „Фобос 1“ ће прво заузети путању око Марса на висини од 4200 километара, са периодом обртања од три дана. Њу ће задржати тачно 25 дана, а потом ће се, захваљујући главном мотору, попети на 9700 километара где ће провести још 30 дана. Током боравка на ове две почетне орбите биће прецизно утврђено међусобно кретање брода и сателита како би се успешно испрограмирао маневар преласка на кружну орбиту са висином од 9400 километара на којој ће се „Фобос“ сустрети са Фобосом на растојању од свега 35 километара. Последња фаза приближавања мораће се извести за само 60 минута како би циљ и станица били у „видљивој“ линији са Земљом. При-

ближавање Марсовом месецу биће контролисано употребом радара на бази Доплеровог ефекта и радио-висиномера.

Космички пловак

На крају, совјетска станица ће се приближити Фобосу на само два километра. После тога ће финим подешавањем брод кренути ка самој површини малог Марсовог сателита, али неће слетети на њега. С обзиром да то небеско тело има 1000 пута (!) слабију гравитацију од Земље, што значи да је сила којом би Фобос привукао аутоматску станицу себи занемарљива, „Фобос 1“ ће се једноставно зауставити на 50 метара изнад тла и наставити као свемирски пловак да „виси“ мрдајући се лево-десно или напред-назад без утрошка снаге мотора за то лебдење. Тако ће се у широком кругу пажљиво проучити сваки детаљ рељефа и извршити основна истраживања предвиђена програмом. При томе ће управљање са Земље бити практично немогуће пошто рељеф Фобуса није довољно проучен. Зато ће много штошта зависити од способности бродских управљачких система да „процењују“ стање и самостално доносе одлуке.

Док буде летела изнад Фобоса, интерпланетарна станица ће „напасти“ његову површину. Уз помоћ ласера, осветлиће се површина Фобоса у пречнику од свега 1 милиметар. Густина енергије у осветљеном сектору износиће 10 милиона вати (!), тако да ће на том месту доћи до експлозије и разарања површине Фобоса. Од површине ће се одлепити и на све стране разлетети јони површинске материје које ће ухватити инструменти на станици. На основу тог материјала, коначно ће се утврдити састав тла Фобоса. Овај уређај назван је „Лима Д“ и већ је тестиран у московском космичком-истраживачком институту. Замислимо је да су развој тог јединственог система помогли научници из Бугарске и Западне Немачке, а резултате ће тумачити и анализирати три британска стручњака.

С друге стране Совјети, Французи и Аустријанци смислили су сличан експеримент са криптонским „пиштољем“ масе свега 18 килограма, којим ће се такође „пуцати“ на „Фобос“. Све у свему, планирано је да се површина „Страх“ изрешета на преко стотину места како би се прикупило што више података.

Врхунац ове фантастичне скупе, сложене и значајне мисије биће постављање и две необичне сонде на површину. На крају лебдења помоћу механичке руке са горњег дела интерпланетарне станице биће скинут уређај чији је задатак да остане што дуже на површини Фобоса (Long Surviving Autonomus probe – LAS). Напајајући се енергијом из соларних батерија LAS треба да пошаље што више квалитетних телевизијских слика са површине Фобоса уз стално мерење сеизмичке, магнетске и таласне активности. Платформа би се налазила на 80 центиметара од површине тла, а да не би због мале гравитације једноставно одлетела у свемир, предвиђено је да аутоматски забије неку врсту харпуна дугог 30 центиметара, у тло Фобоса. Тиме би се извршила и нека геолошка испитивања, а „укотвљење“ би требало да издржи бар два месеца колико у СССР-у предвиђају да би LAS могла да ради.

Друга сонда је најнеобичнији механички „скакавац“ којег је људска рука направила и послала на другу планету. Наиме, слично првој сонди, са главног модула ће се спустити део под називом „скакач“ (енг. Hopper). Када се пужево брзином спусти на тло Фобоса, од њега ће се одвојити горњи део са две шипке које могу да се окрећу. Уз помоћ њих сонда ће се обртати, превртати и, захваљујући малој гравитацији, скакати на даљину до 20 метара по површини Фобоса вршећи научна мерења. Овај део биће краћег века.

После остављања сонди цео лебдећи комплет ће последњи пут укључити моторе и прећи у стабилну орбиту око Марса на висини од 500 километара вршећи дуготрајна истраживања и снимања Марсове атмосфере и магнетосфере. Планира се да тај део ради док се не поквари. А када „цркне“ земаљски „Фобос 1“ постаће прави Марсов вештачки сателит, дакле управо оно због чега је и кренуо на толики пут.

Совјети ће (вероватно) на пут до Марса и његове околине послати два брода „Фобос 1“ и „Фобос 2“. Ако први буде успешан у својој мисији, онда ће други, који ће чекати у орбити око Марса, бити прекрштен у „Дејмос 1“ и послат да све то понови на другом Марсовом сателиту – Дејмосу.

„Страх“ и „Ужас“ биће савладани баш као у сновима.

Александар Павић

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

ГОРОПАД

После сам је ноћима сањао, будио се у зноју и жени дуго причао о њој, највећој риби коју су држале ове моје руке – сећа се комишки рибар Иван Виталић Гусла.

Иако му корак данас није сигуран као некад (болни трагови мора и рата...), седамдесетогодишњи барба Иван се, ипак, бар једном дневно, спусти до комишке луке. Загледа се, хутке, у рибарске барке, галебове, непознат брод на пучини: оштар мирис морских даљина...

Кратким погледом искусног рибара заокружи небо. Још мало па ће буре, прошапће.

Мештани га поздрављају издалека, гласно, с поштовањем: улицом крочи оличење мора. А он, полако окреће леђа пристаништу из којег се као дечак отиснуо на дебело море и провео на пучини више дана и ноћи него на копну, вративши се тек под старост. Годинама већ то море је само у његовим светлим, живим очима. И у костима, дубоко.

Сидро је заувек бачено.

Сад, када се плови само под бледим једром сећања, на магловиту бонацу памћења, блиско, свеже, стварно, искаче она, жутига, највећа риба у барба-Ивановом животу.

Морска дивљач

У лето већ давне 1956. Иван је данима с пријатељем Делијем Занкијем бацао велики парангал за дивљач, како рибари називају морске псе и раже. Међутим, сваки пут би вадио парангал, неколико стотина метара дугачко, јако уже с око 1400 крупних удица, тужно лак и празан: иначе привлачне мамце од свежих сардела велике рибе нису хтеле ни да окусе. Његов преко осам метара дугачак чамац мирно је плутао дванаестак километара југоисточно од острва Виса. Из-

гледало је, по свему, да је двојици рибара срећа потпуно окренула леђа, све до оног незаборавног јутра које је Ивану одједном донело и толико радости и толико бола.

– У брод смо дигли већину парангала, не проговарајући ни речи: удице су биле празне... – прича барба Иван. – А онда се дебела, најлонска основа парангала одједном затегла као струна.

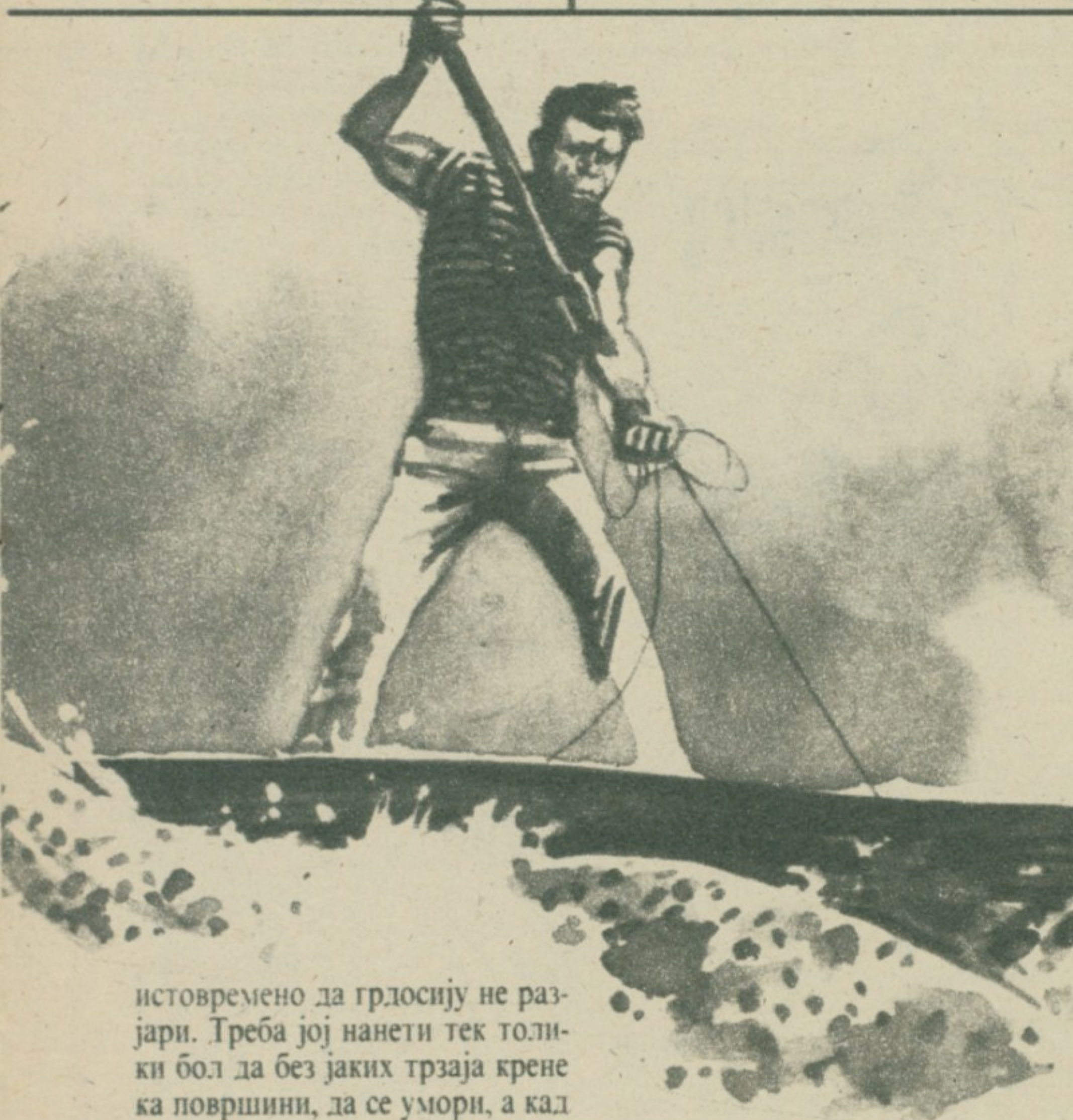
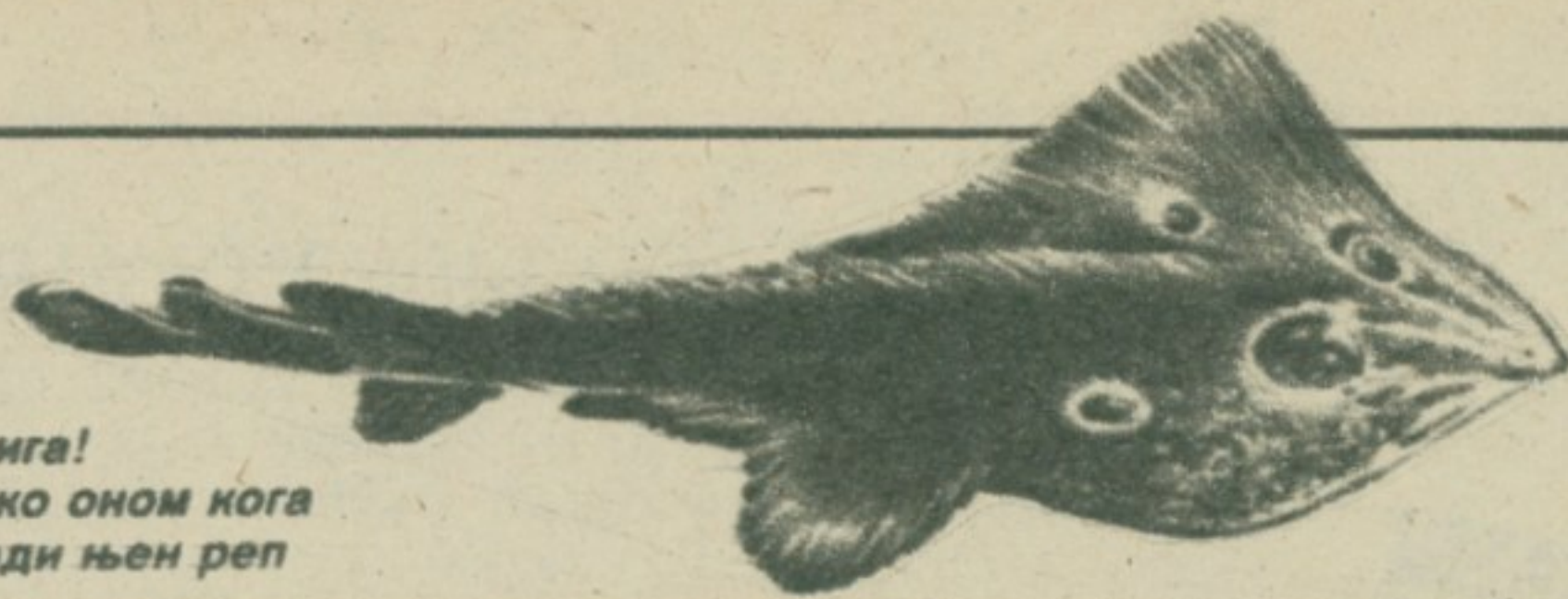
Мање искусан рибар одмах би помислио да је парангал запео за дно, јер није могао да се помери ни за центиметар. Међутим, големо рибарско знање казивало је Ивану да је удица, највероватније, закачила рибу, и то – огромну.

Ударио је лагано дланом о затегнуто уже и уверио се да је његова слутња оправдана: споро и сасвим кратко парангал се померио, али је још био затегнут. У дубини је, дакле, ипак риба, с удицом у чељустима, и сад се „одлепила“ од дна. Велика жутига, помисли Иван. Налазила се на око 80 метара дубине, невидљива, оловно тешка и застрашујуће снажна. Али, пуни снаге били су и Иванови моћни мишићи: имао је 39 година, до тада је извукао много тешких мрежа и великих риба, његове руке су и данас попут клешта...

Ударајући и даље дланом о парангал, као да свира („То је „штос“ старих рибара“, смеши се Иван), померао је удицу у рибљим вилицама, али пазећи

СА ДНА

Жутига!
Тешко оном кога
погоди њен реп

ведају да су њихови преци убризгали овај отров под кору смокве и – дрво се осушило! Савремена медицина још нема поуздан противотров... И цео реп жутиге начичкан је низовима тврдих, шиљатих израслина, због чега је се клоне сви становници морских дубина.

Такву и толику рибу држао је сада Иван Виталић само једном руком. Јасно је видео њена огромна леђа боје песка, ишарана тамнијим пегам. Као страшна опомена, дугачки бич репа млатарао је изнад запенушане воде.

– Куку, Дели – још једном је, уз жестоку псовку, повикао Иван, бацивши хитар поглед на друга. Истог тренутка схватио је да нема ко да му помогне.

Јаче од челика

Дели Занки, Иванов друг из детињства, био је, на жалост, срчани болесник, и чим је угледао дива од рибе, и то жутигу, тик уз чамац, помодрео је, пао на дно барке, успевши да једва разговорно прозбори:

– Брате Иване, сеци парангал, пусти рибу, спаси нам живот...

– Ма, дај куку и набаци јој омчу на реп – покушао је да га увери Иван, опет уз псовку.

– Нинне, нинне – муцао је непокретни човек, сад већ на ивици свести.

Не померајући се да не би још више разбеснео жутигу, Иван је успео да ногом дохвати куку и да је чврсто стисне слободном, десном руком. Заплетена у парангал, риба је шибала репом, кидајући њим кожу и месо леве руке која је и даље чврсто држала уже.

Уносећи сву снагу у један замах, рибар је високо дигао мотку с две велике удице на крају и зарио је у морско чудовиште.

истовремено да грдосију не разјари. Треба јој нанети тек толики бол да без јаких трзаја крене ка површини, да се умори, а кад доспе до чамца, онда јој куку од две велике, челичне удице силовито зарити у тело, што ближе срцу, тај један ударац мора у себи да носи саму смрт.

Заборављајући на све око себе, сваком мишљу и сваким капиларом усредсређен само на рибу и покрете руку, вукао је ловину ка површини, педаљ по педаљ. Минути се нижу споро. Зној болно пече очи.

Протекао је можда и пун сат исцрпљујуће борбе, кад се најзад испод чамца, у модрој тами, указала мрачна, елипсаста сенка. Парангал се затеже до кидања. Иван га десном руком полако намотава на леву шаку, не осећајући да му се уже засеца у кожу и месо, до кости, и да се из њега у море, кап по кап, слива крв...

– Жутига – брзо мисли рибар. – Још неки метар, и ту је. Само кука да ми буде близу.

Од ње се и дрво осуши

Већ види злослутни, мајчи сјај два као тањира велика ока. Погледи им се сусрећу: оштро, беспштедно и близу, два света гледају једно другом у лице.

– Куку, Дели, куку! – викнуо је Иван.

Угледао је рибу о чијој величини је само слушао од старих рибара: дугачак око четири метра, широк преко метар и по, а тежак најмање 250 килограма, пред њим је био шуњ, односно шиба, жутуља или жутига, како Вишани називају овог необичног житеља Јадрана, по изгледу и начину живота сличног ражи. И мада сви рибари желе да улове што већу рибу, ретко који се обрадује кад му се у мрежи или на парангалу нађе велика жутига.

С неколико редова зуба, жутига може да здружи и најтврђу шкољку. Снага јој је зачуђујућа: да је био у мањем чамцу, риба би и Ивана и његовог друга одвукла у дубину. Међутим, праву језу изазива њен дугачак, бичаст и врло покретљив реп наоружан на зубљеном бодљом која може да пробије и дрвени чамац, а камоли руку или ногу неопрезног рибара. У жлебовима дуж овог тестерастог бодежа смештене су жлезде с јаким отровом, који, у случају убода, делује прво на крвоток, а затим на срце, изазивајући грчење срчаног мишића. У тежим случајевима наступа смрт. Комишки рибари припо-

Иван Виталић Гусла – више на пучини него на копну

Иако је била уморна, бол од удараца је разгоровио жутигу.

– Ех, да ми је син овде – с тугом је помислио трен пре него што је завладала тишина и море опустело.

Раскорачен као човек спреман да зада још један, одлучујући ударац или да одбије опасан напад, био је одједном сасвим сам: обливена крвљу, лева рука грчевито је стискала прекинут парангал, а десна кука на којој су оне две челичне удице, дебеле цео центиметар и коване управо за овакве двобоје, биле потпуно исправљене.

Риба се муњевито вратила у дубину, своју постојбину, одакле ју је он, голорук, извукао на светлост сунца. Најлонско уже парангала, које тешко може да прекине и говече, за њу је ипак било нејако. Међутим, рибарске руке су издржале.

– Само да се ми избависмо од зла, мој Иване – шапутао је касније Дели Занки, дошавши себи – ухватићеш ти још риба...

Али, Иван је ћутао: знао је да мамац његовог парангала више никада неће да прогута једна ТАКВА риба. Ћутао је све до Комиже, до ноћи.

А кад му је, уморном, та жутига упливала и у сан, пробудивши га, дуго је о њој причао супрузи. Не, није му жао што је изгубио добар улов, већ што је била велика, права риба за његову снагу, искуство и умеће, риба о каквој сањају сви који спуштају у море удицу или мрежу. Долазила је ноћима. Ноћима се, ознојен, још борио с њом, све док није заронила и у дубину сећања.

Иван Лончар

Илустровао Брана Јовановић

МОНА ЛИЗА УМРЛА ОД ИНФАРКТА?

Текст под овим насловом објављен је недавно у италијанском листу „Унита“, а у њему се говори о резултатима изучавања ремек-дела Леонарда да Винчија која је извео познати јапански лекар Харуо Накамура. Он је, наиме, обратио пажњу на малу белу мрљу између угла левог ока и носне кости Ђоконде. По мишљењу јапанског истраживача, ова бела пега сведочи о присуству холестерола у крви Да Винчијевог модела. Отуд и његова хипотеза: жена која је послужила као инспирација славном уметнику мора да је умрла од инфаркта.

ПЕЦ-ПЕЦ!

Захваљујући великом труду научника, број бенгалских тигрова у делти Ганга не само што више не опада већ се удвостручио. На жалост, то је имало и једну непријатну последицу – учестили су напади ових пругастих мачака на људе. Стручњаци су тада смислили нов начин да се супротставе зверима. Направљене су лутке човечје величине и обучене у одећу сељака, рибара, ловаца. Врат и потиљак „манекена“, где по правилу крвожедна звер покушава да зарије очњак, под напоном су од 220 волти. И кроз остале делове

лутке такође тече струја, али под много мањим напоном од 12 волти.

Петнаест „манекена“ постављено је у најопаснијим зонама и ускоро је осам од њих нападнуто. Посматрачи су утврдили да би тигрови, чим дотакну лутку, одскочили и уз гласну рику побегли главом без обзира. Даље праћење показало је да се код звери појавио страх од човека, па су се напади на људе смањили.

БАКТЕРИЈЕ ПРОТИВ СНЕГА

Како се што ефикасније борити против снега на тротоарима и тако спречити да се заледи, да по њему падају пролазници, смањити болничке трошкове итд. итд...? Досад је измишљено бар десетак начина за уклањање снега, а сад су јапански стручњаци дали и свој допринос за који тврде да је најјевтинији. У граду Тојома већ су на једном делу тротоара дугачком 160 метара постављене испод плочника цеви у којима струји вода загрејана до 60°C. Њена топлота не дозвољава снегу да се дуже задржи.

Чудна ми чуда – рећи ће неко. У чему је виц? Па у томе што се за загревање воде овде не троши гориво. Воду загревају бактерије које се хране пиринчаним мекињама, пиљевином од дрвета и плевом. Једно „пуњење“ реактора у коме живе бактерије гарантује две недеље чистог тротоара.

СТАДИОН У ОРМАНУ

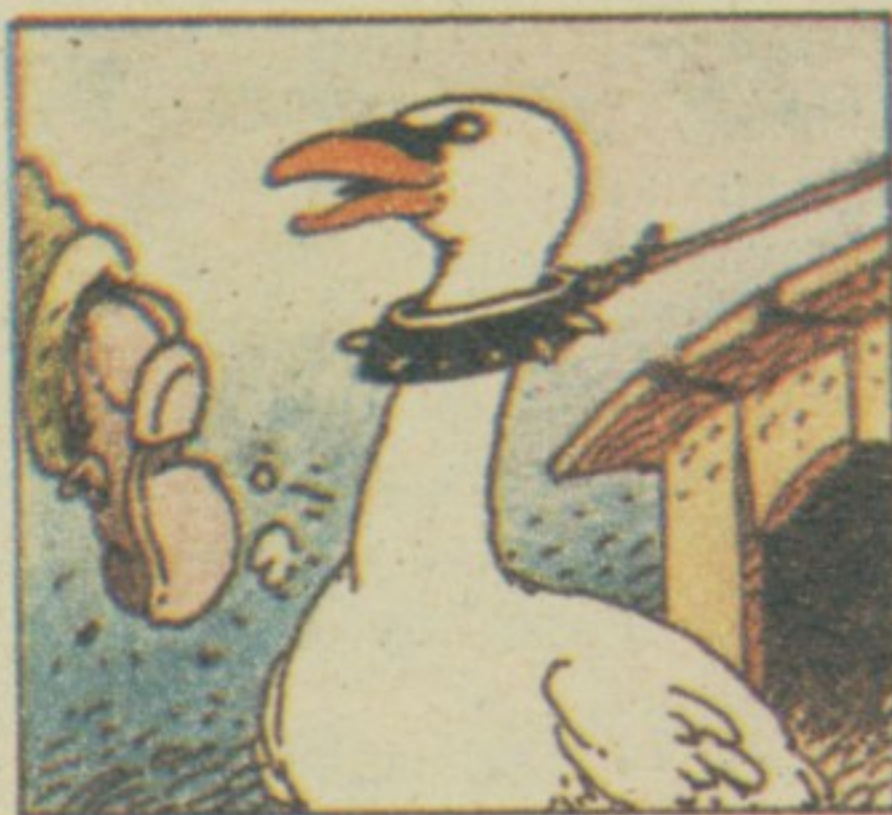
У свету је све више оних који би желели да се баве спортом у кући. И досад су, истина, постојале различите справе за вежбање, али су углавном биле или гломазне за просечне станове или пре-

скупе, или нису пружале могућност за свестрано гимнастиширање. Напокон, појавило се оно право – орман висок око два метра, а дубок свега 30 центиметара у који су смештени: шведске лествице, уже, карике и, чак, покретна стаза за трчање.

У новом орману могу да тренирају не само деца већ и одрасли.

„Спортски плакар“ који видите на слици произведен је недавно у Совјетском Савезу, а кошта око 270 рубаља.

ПАЖЊА! ОПАСНА ГУСКА!

На бразилској телевизији, радију и у штампи редовно се појављују огласи које даје извесни Александар Амарал. Он предлаже да се код њега набаве гуске, али не за празничну трпезу. Напомињући како су ове птице спасле стари Рим, предузимљиви сењор тврди да су и савремене гуске исто толико и паметне и опрезне и да после одговарајуће дресуре поста-

ју одлични чувари. Амарал је досад издресирао око 1000 гусака и продао неколико стотина. По његовим речима, нови власници су веома задовољни пернатим чуварима.

Дресиране птице врло се брзо привикавају на укућане, препознају их, али зато гласним гакањем упозоравају чим се појави неко стран. Посебно су на опрезу ноћу. Ако не успеју да отерају незваног госта галамом, бацају се на њега ударајући га бесмучно крилима и кљуном.

ЈЕ ЛИ ГАЛИЛЕЈ ПОГРЕШИО?

Која ће од две кугле исте тежине, бачене с исте висине, пре пасти на земљу: гвоздена или дрвена?

Сви који су учили физику сећају се Галилејевих експе-

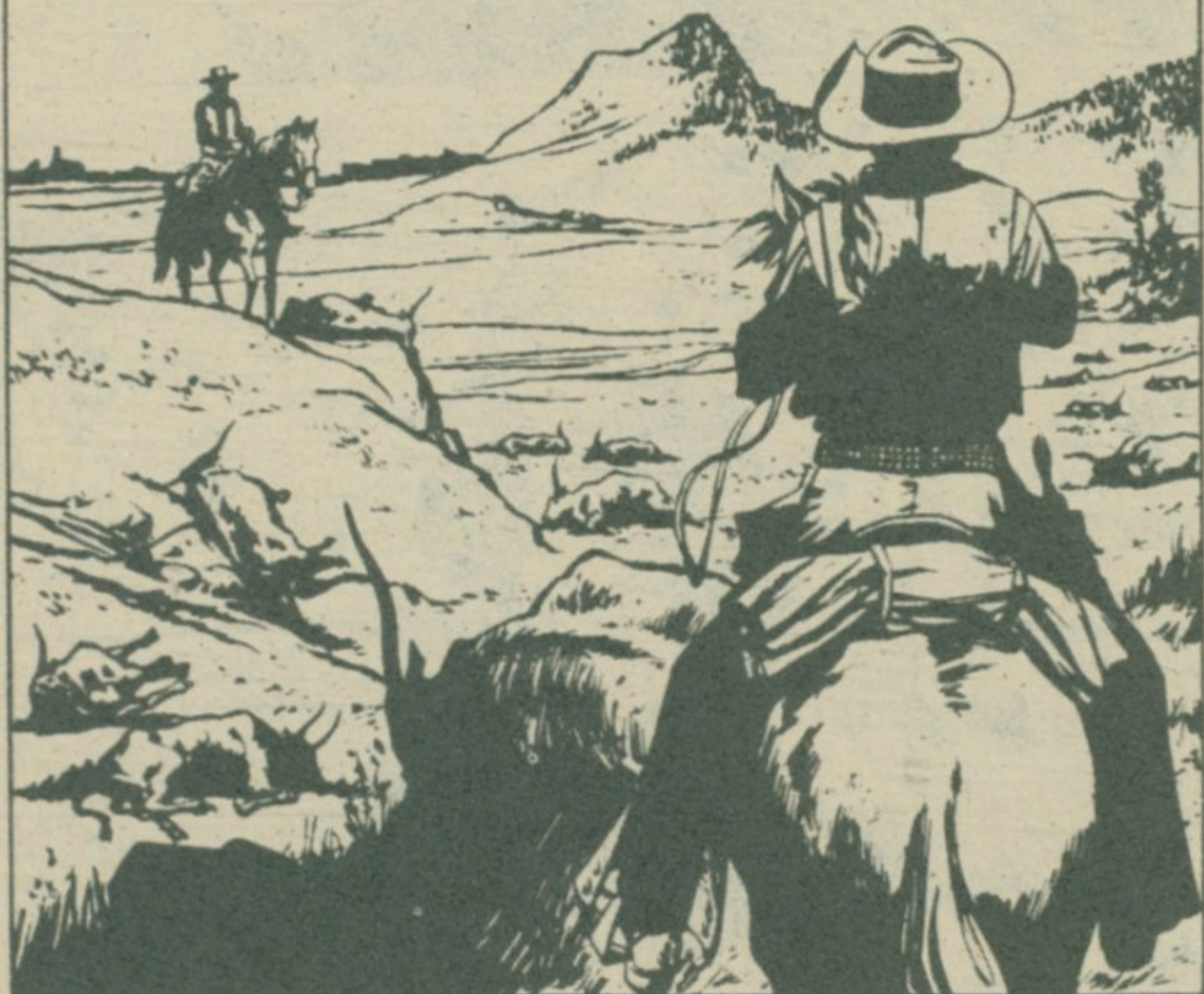

римената и закључка до кога је дошао: брзина падања предмета не зависи од њихове тежине. Па ипак, стручњаци са универзитета у Масачусетсу сматрају да је овај закључак мало превише категоричан. Наиме, они су помоћу компјутера анализирали Галилејеве опите узимајући при том у обзир квантну теорију магнетног поља и доказали да тежи предмети ипак брже падају. Уз то, брзина падања предмета зависи још и од његове температуре: што је предмет хладнији, то се брже креће кроз гравитационо поље. На жалост, још није могуће експериментално проверити хипотезу америчких физичара. За то су потребни инструменти за мерење милион пута прецизнији од наших.

Илустровао: Ђубомир Милојевић Ђубац

ОБРАЧУН У ДОЛИНИ

ГОВЕДА КУТА ЗАВЛАДАЛА ЈЕ ДРЖАВОМ ВАЈОМИНГ. СВАКОГ ДАНА УМИНУЛО БИ ПО СТОТИНУ ГЛА. ВЛАДА ЈЕ НАРЕДИЛА ДА СЕ СВА ГОВЕДА УБИЈУ...

УЗОДХАО ЈЕ СВОГ КОЊА И ПОВЕО
САМО СВОЈУ ЛУБИМИЦУ,
КОВИЛУ ГАЛУ...

ОТАЦ ЈЕ УБИО ШЕРИФА
И ЊЕГОВОГ ПОМОГНИКА...
ЗАТО САМ МОРАО ДА
ОДЕМ ЈЕР БИХ ЗБОГ
ТОГА ИСПАШТАО!

ШТО ЛИ СЕ
ГАЛА УЗНЕ-
МИРИЛА?

ЊИИИ!

ПОРЕД ЊЕ
ЈЕ СТАЈАО
ДИВЉИ КОЊ...

ГЛЕ, ГЛЕ!
УДВАРА ЈОЈ
СЕ ДИВЉИ
КОЊ!

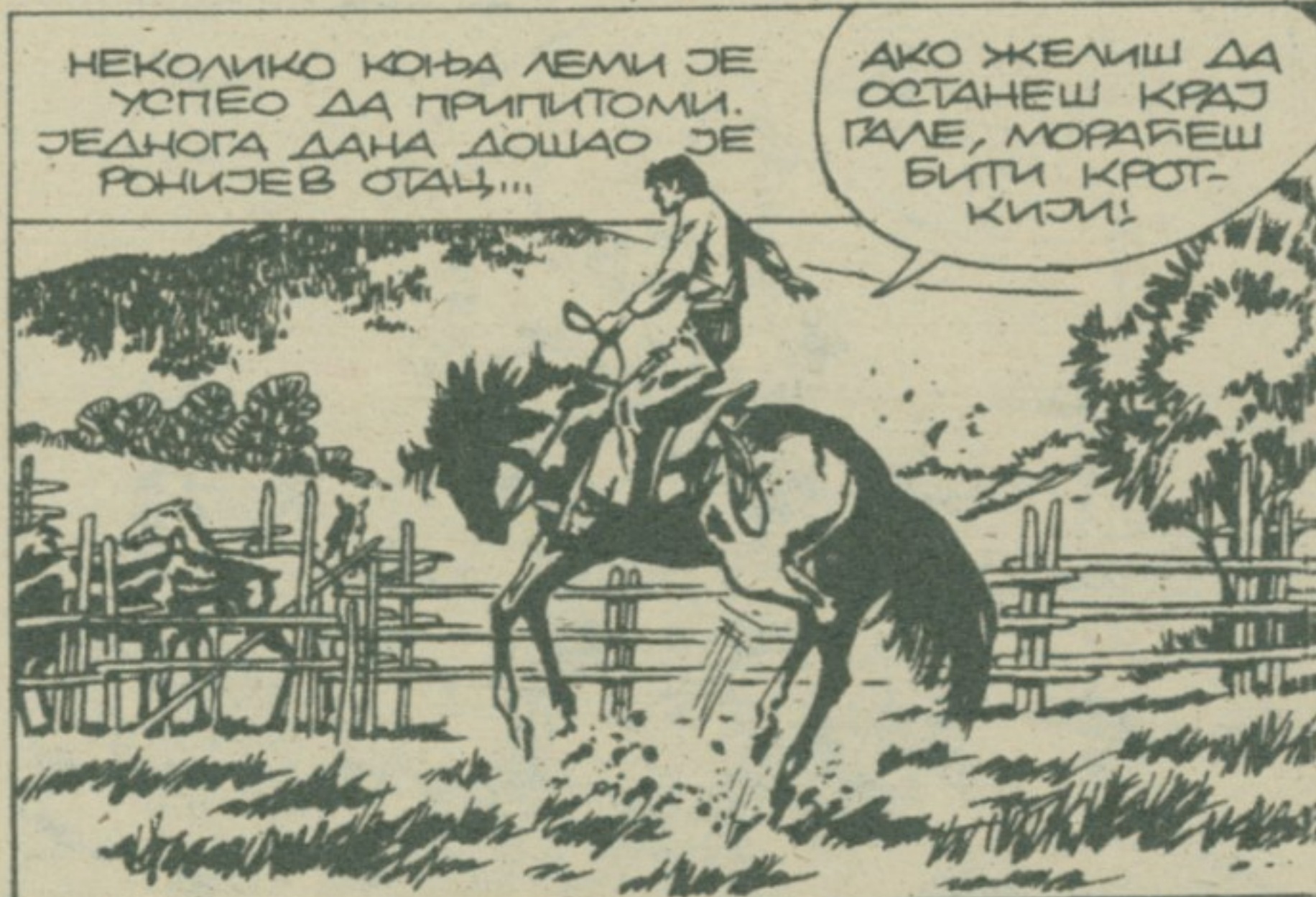
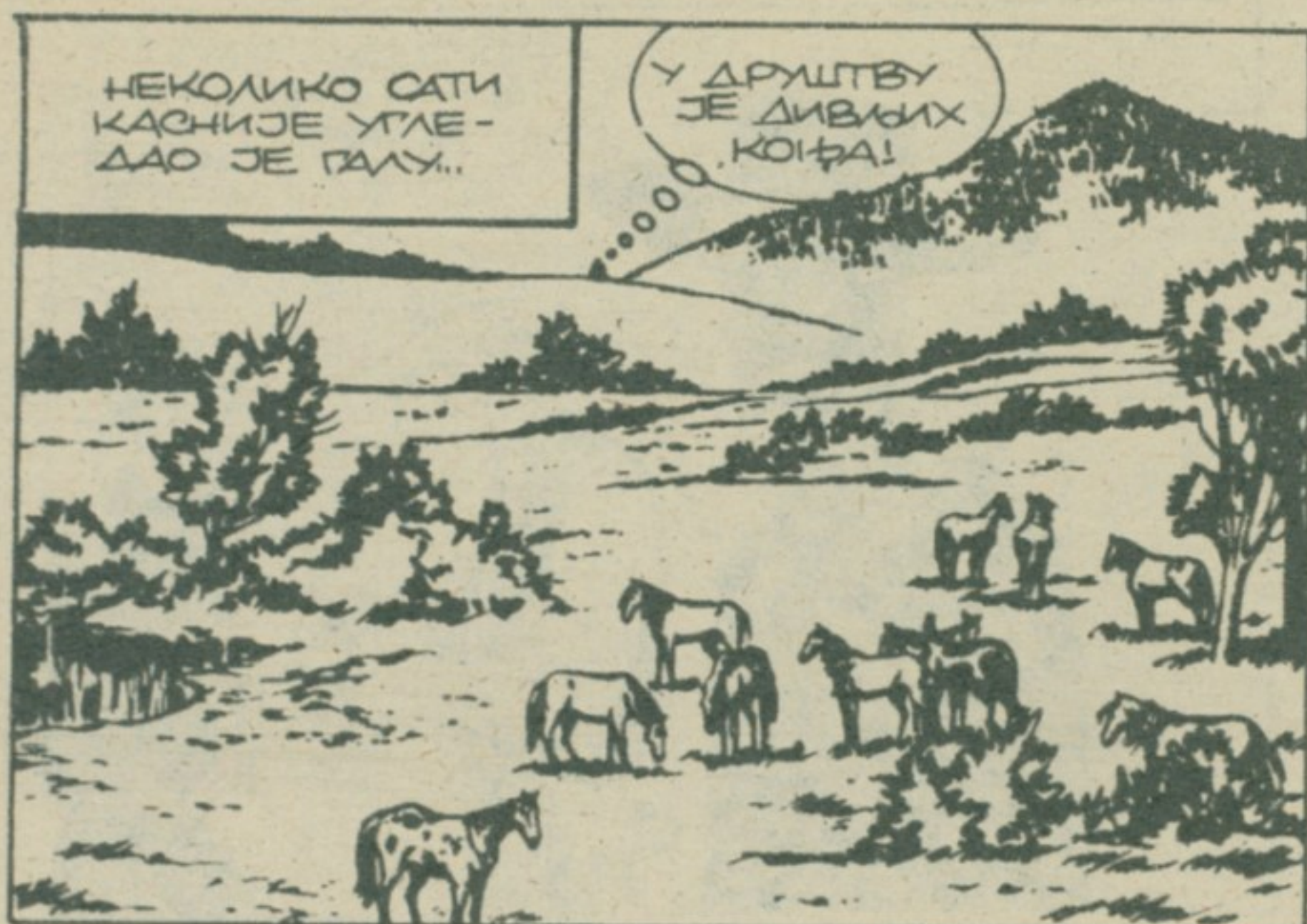

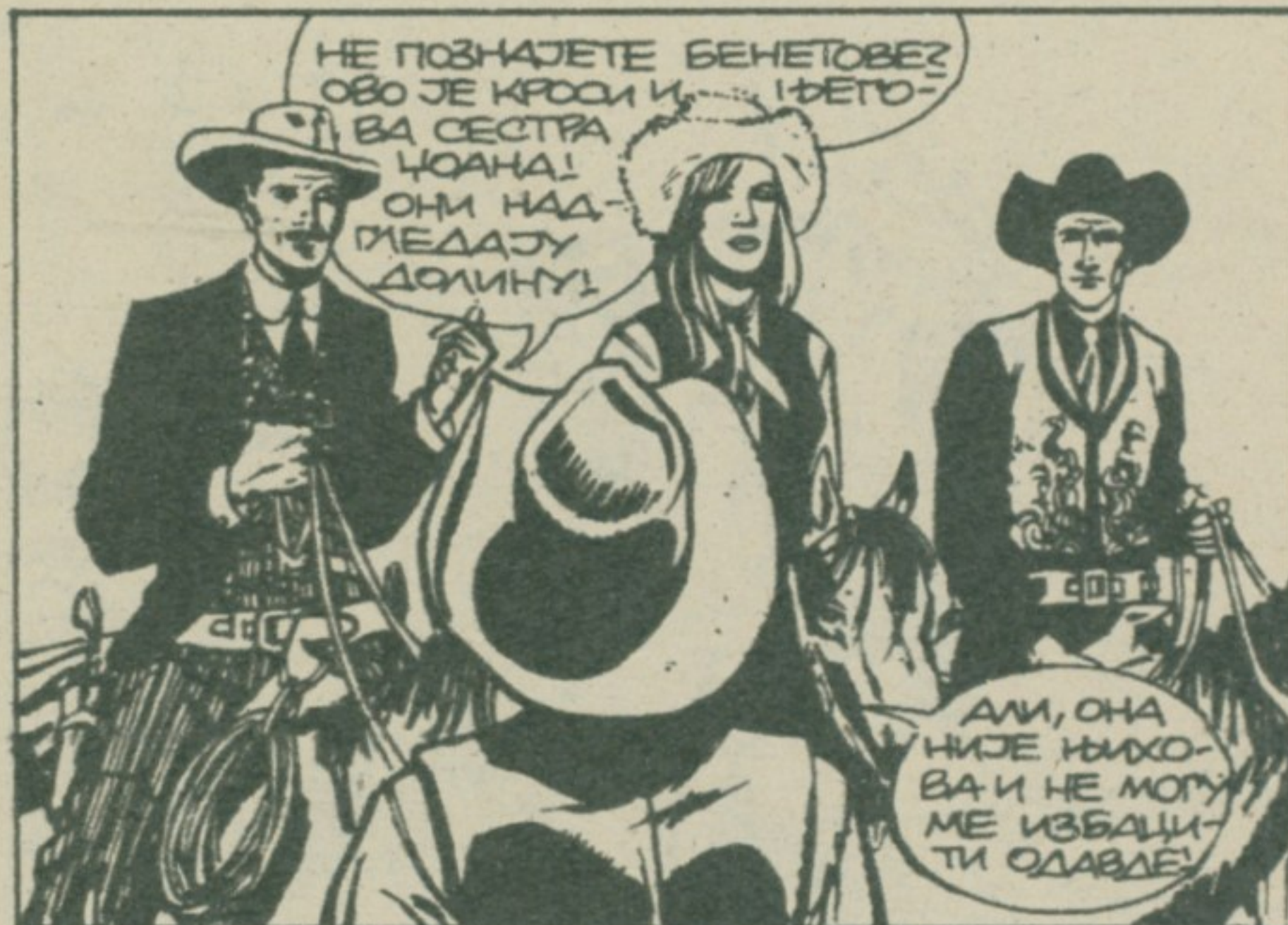
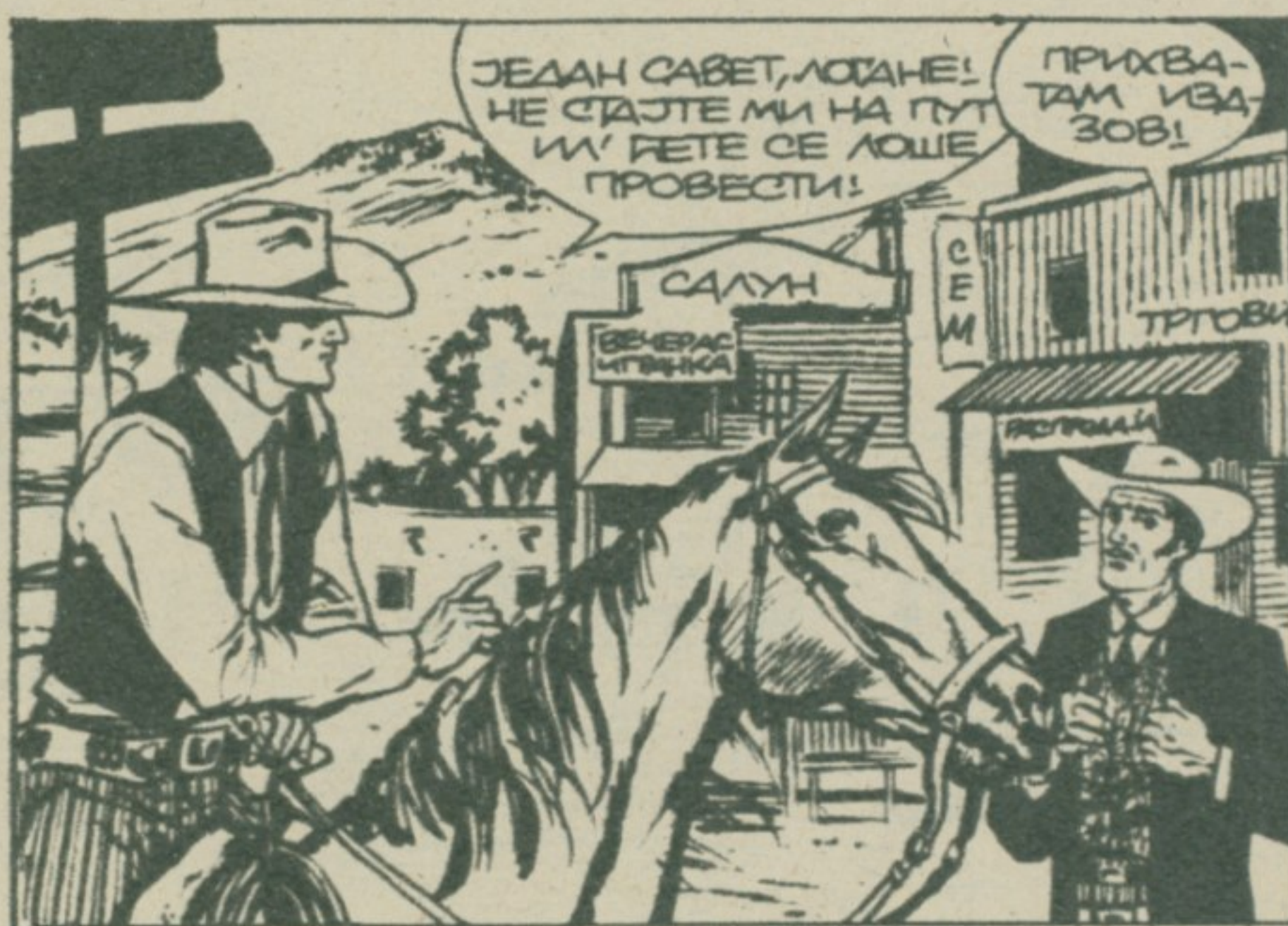
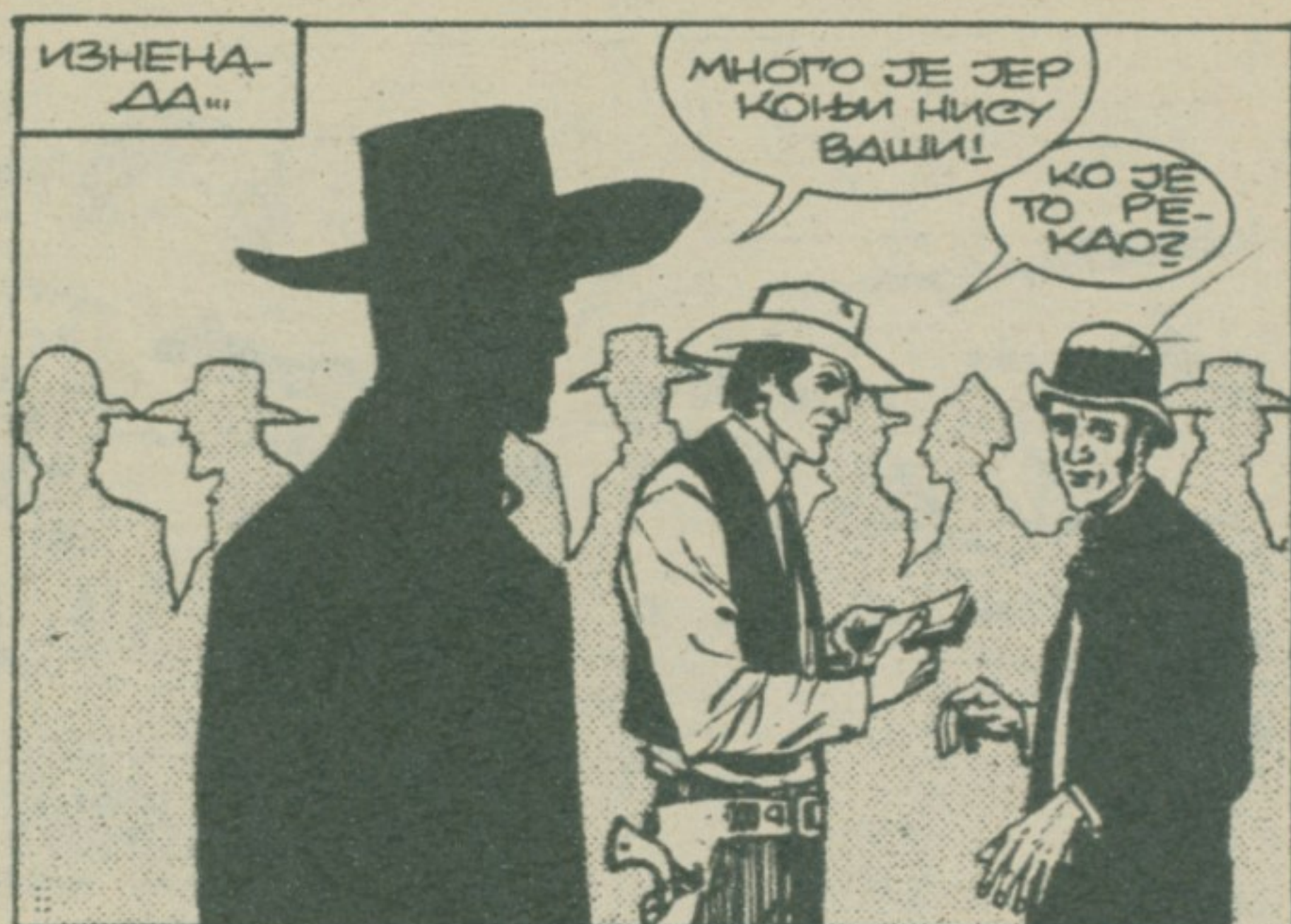
ГАЛА,
СТАНИ!

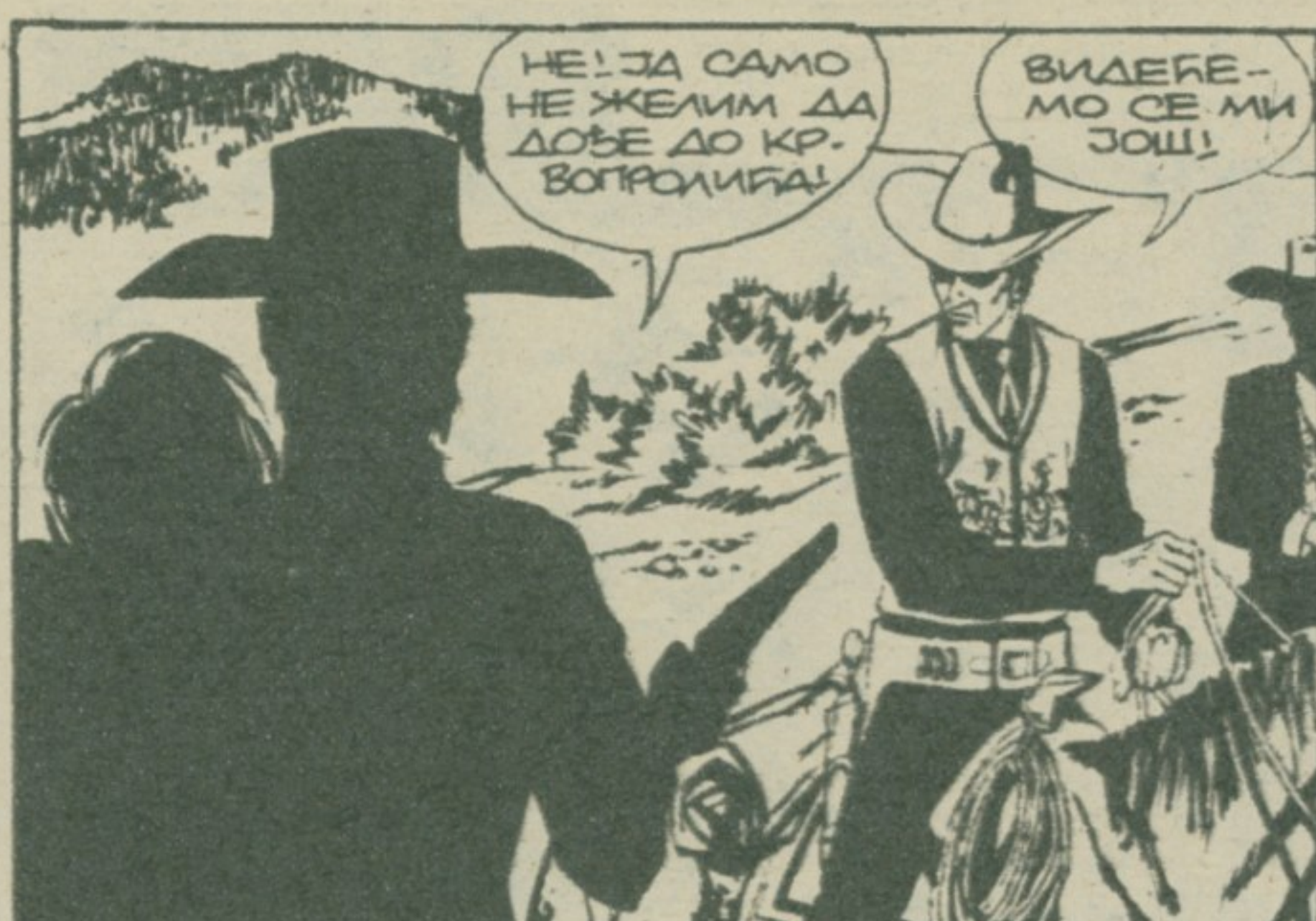

УО! НЕ МО-
ГУ ВИШЕ ДА
ТРИМ!

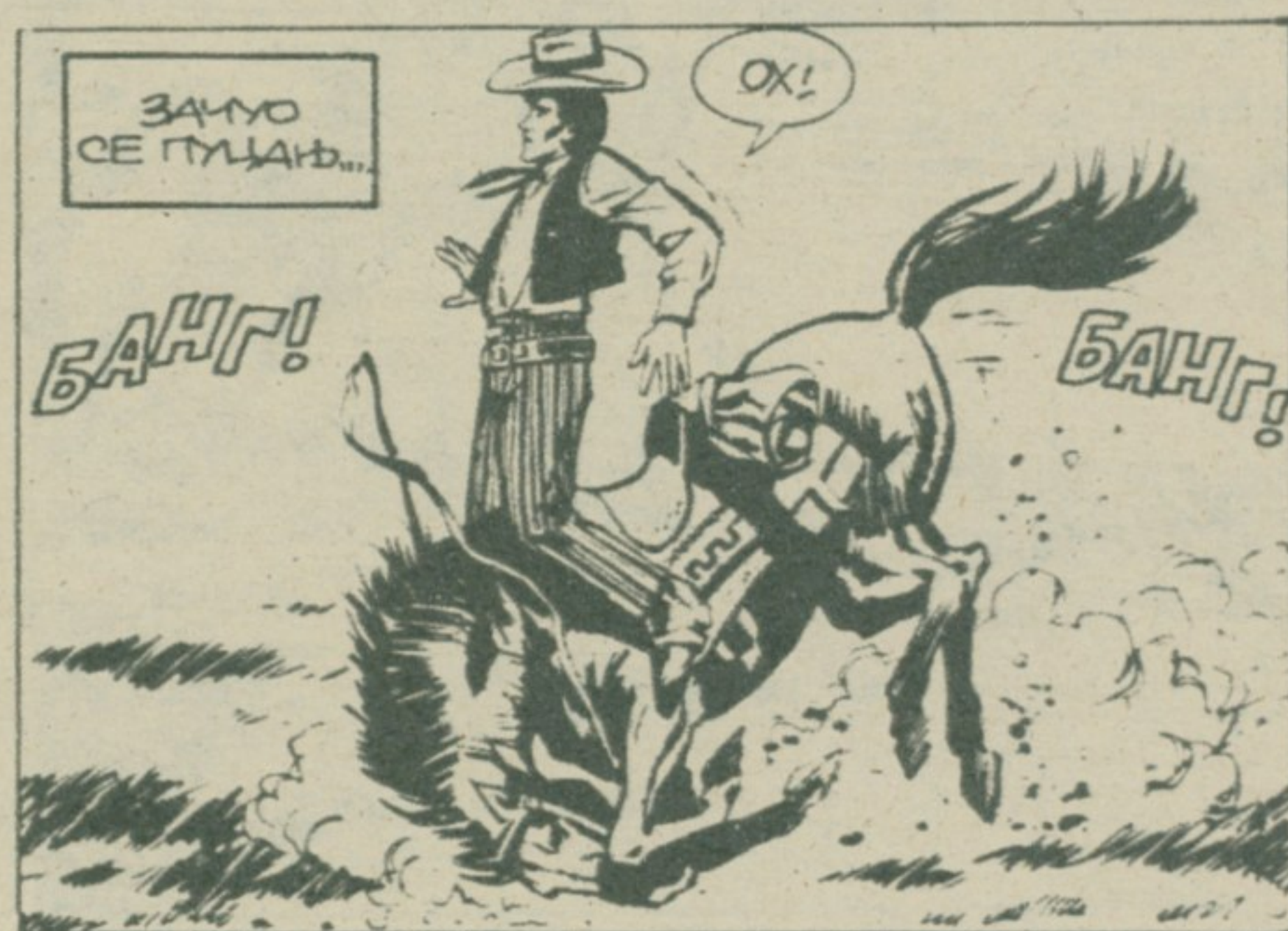

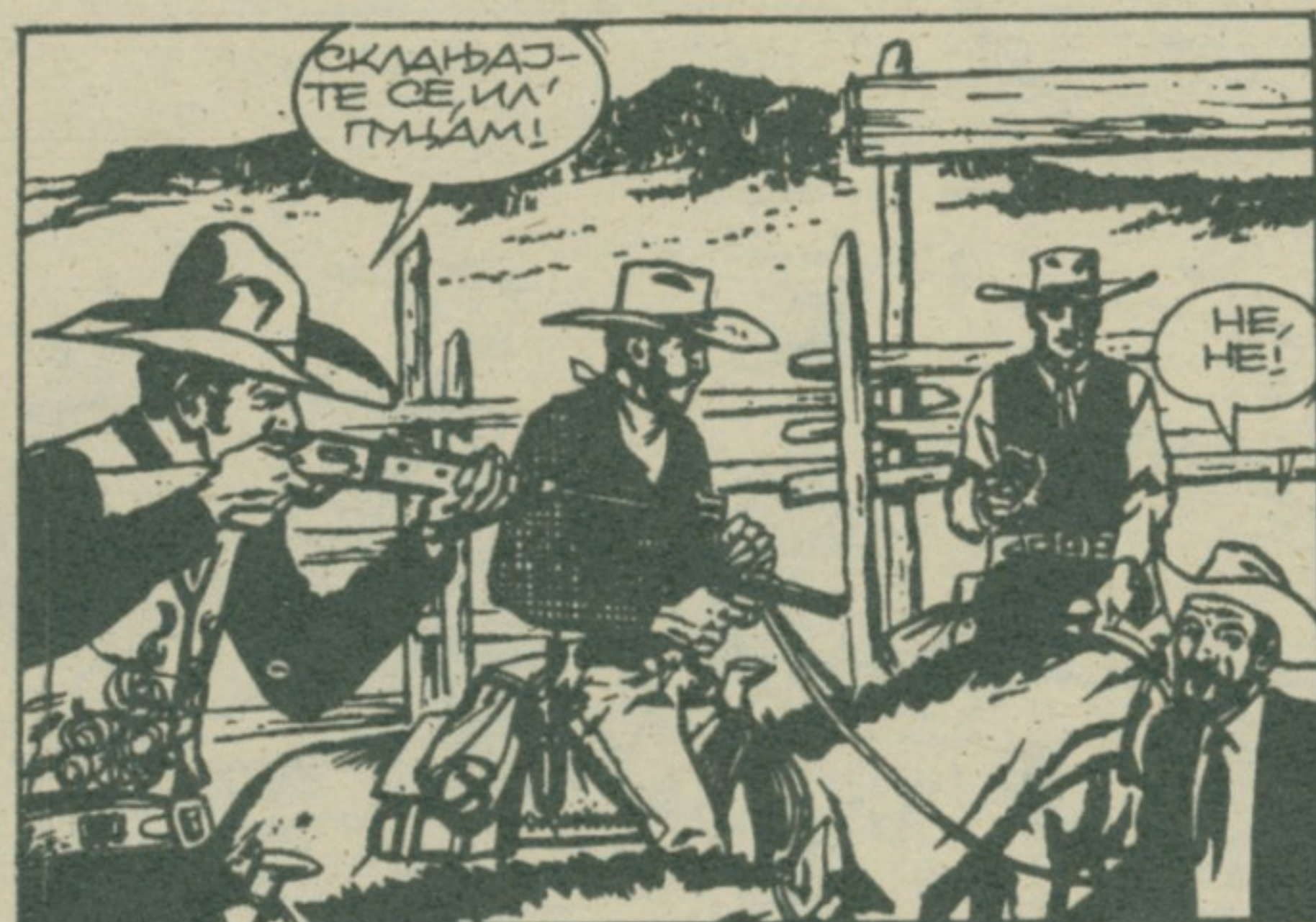

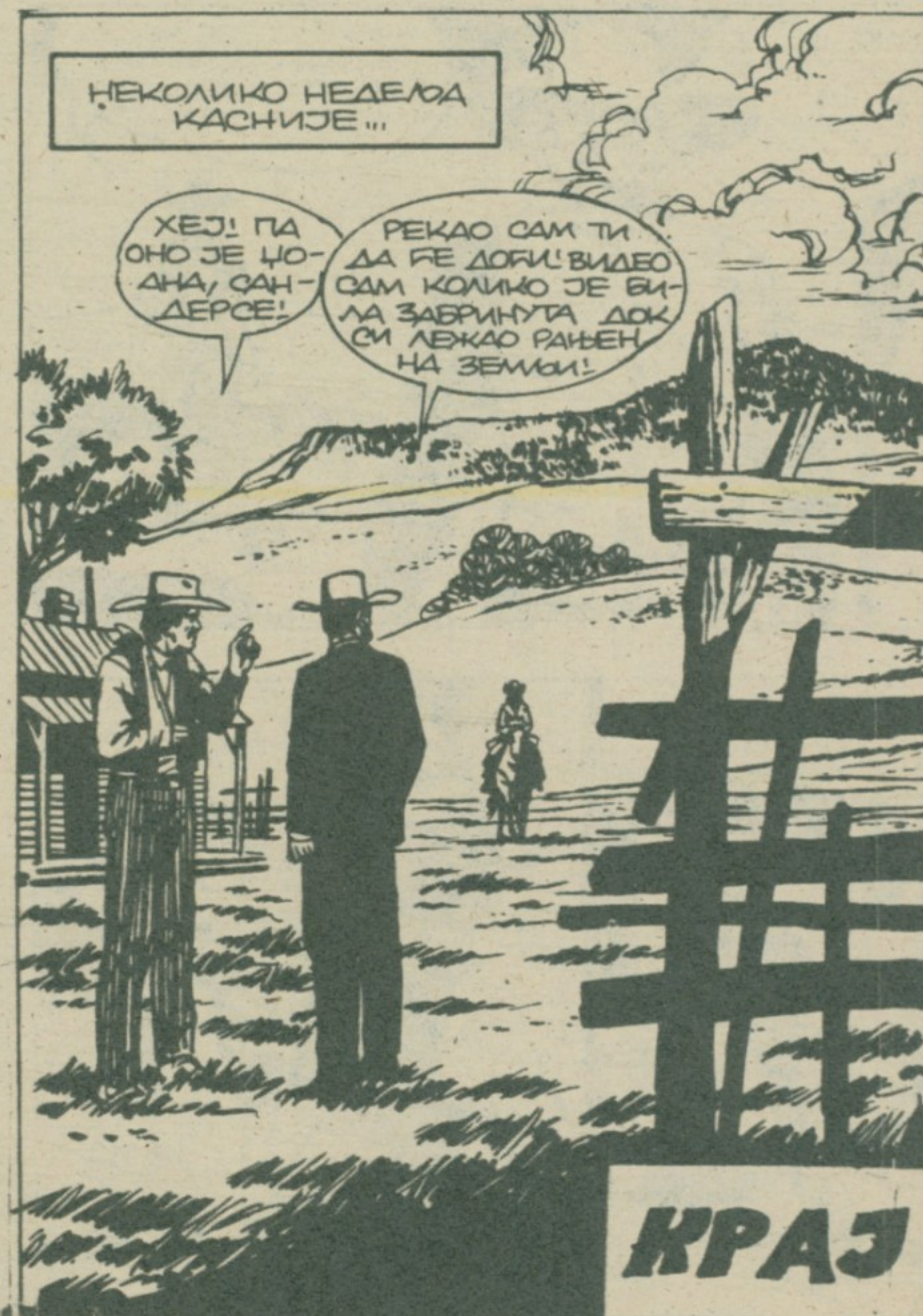

СНЕЖНИ
ЛЕОПАРД

— звер у облацима

ЉУДИ, ДАЉЕ ОД МЕНЕ!

**Живи тамо где више
никог нема. Усамље-
ник је и клони се чак и
своје сабраће. Тешко
га је видети, али не и
убити. То најбоље зна-
ју они који за његово
крзно узму читаво бо-
гатство. Да ли су му
заиста дани одброја-
ни?**

На Крову света одувек је било тајни, а једна од њих је и ова мачка. То је последње преживело биће у висовима од камена и леда — на стварној граници између неба и земље. Леопард, али не обичан и не без разлога назван „снежни“. Важио је за невидљиву утвару, неухватљиву попут Јетија, а за човекову зна-тижељу привлачнији од богова који су између себе поделили врхове Хималаја.

Изузимајући Непалце, мало је људи ви-дело ову лепу зверку. Многи за њу никада нису чули. За неке од највећих зоолога света сусрет с њом значао је, пре свега, духовну пустоловину, па тек онда догађај од важности за науку. Џорџ Шалер, зо-лог и добар познавалац афричких мачака, видео је снежног леопарда само три пута, али му је посветио описе који могу да се сврстају у чисту поезију. Његов колега Петар Матиесен није чак ни доживео су-срет с леопардом, али је, боравећи на Хи-малајима, записао: „Видећу га ако он то буде хтео. Мени је довољно што знам да је ту негде и да ме однекуд посматрају његове блештаве очи боје смарагда“.

Снимак шапом

Онда су дошли они — двоје младих и учених Американаца, не баш наклоњених поезији, али жељних пустоловина и спремних за све напоре и одрицања, са-мо да би се што више приближили неух-ватљивом „краљу Хималаја“. План је био да га ухвате, опију за тренутак, ставе му оковратник с радио-одашиљачем и прате га по врлетима као и сваку другу мачку из

афричке саване. Дарла Хилард и Родни Џексон успели су, на овај начин, да дођу до најважнијих сазнања о овој животињи којој, пре њих, ниједан зоолог није могао да се приближи.

Готово четири године боравили су у им-провизованом кампу, удаљеном два дана хода од најближег села Долфу чијих 200 становника нису били баш пријатељски расположени. Ледени ветрови, козје ста-зе, веома проређен ваздух, заслепљујућа светлост, паклене снежне вејавице, усам-љеност и тишина, време које бесконачно споро протиче... кромпири, пиринач и чај за загревање... То је била њихова свакод-невица. Безброј пута су били на ивици да се предају и врате у цивилизацију, али су упорно стискали зубе и изнова доносили одлуку да иду даље, јер, од почетка су знали да само на том месту и у тим усло-вима могу да сретну краља планине.

Најпре су се потрудили да фотографи-шу животињу и то тако што је леопард сам притискао окидач смештен у нарочи-тој замци. А прву зверку ухватили су по-сле једне страшне зиме проведене у се-лу, опкољени снегом и нетрпељивошћу према „странцима који се усуђују да скрнавe планину!“ Међутим, управо за-хваљујући неким мештанима који су, за

новац, пристали да буду њихови помоћ-ници, Дарла и Родни су, преко ноћи, по-стали хероји, баш као и ловци који су у село доносили крзно животиње — непри-јатеља њихових стада.

После овог ухватили су још пет мачака — три мужјака и две женке... Убрзо је сва-ка од њих, преко радио-одашиљача на врату, емитовала сигнале различите фрек-венције и могли су, по избору, да их сле-де на њиховим тајновитим стазама.

— Осећао сам као да пратим духове — прича Родни. — Иако смо им стално били за петама, видели смо их само десетак пута.

Трипут већи плен

Снежни леопард је стидљива и усам-љена животиња, прилагођена животу на висинама од три до четири и по хиљаде метара. У сваком случају, најрадије тражи области у које човек не залази. Савршено се маскира. Црне пеге на сивкастом крзну збуњују око. Испружена међу каме-њем и жбуњем ова мачка практично је невидљива. Шапе су му широке, пуне и тешке тако да не пропада много у снег и лакше се вере по стенама. Њушка му је кратка и округла, очи зеленкасте, лепе и неухвативе баш као и он сам. Веома је покретан, апсолутни је господар врлети, може да скочи и десетак метара у даљи-ну и више од четири увис.

Да није
ухваћен у замку,
једним угризом
усмртио би
и човека

Само још мало
— да се постави
оковратник
с одашиљачем
— и постаће
свестан да нешто
није у реду

Није тачно да је снежни леопард искључиво ноћна животиња. Преко дана воли да дрема у неком кланцу или скровишту у стенама, у рано јутро и с првим мраком креће у лов. И то чини као све друге мачке: стрпљиво чека у заседи, вешто се прикрада и изненада скаче на жртву с разјапљеним чељустима и исуканим канџама.

Храну му представљају дивље овце, козорози, мошусни јелени а понекад и млади дугодлаки биволи у Хималајима познати под именом јак. Иако није нарочито велик (тежина око 50 kg а дужина с репом 1,5 метар) његова глад је неутољива – прождире чак и три пута крупнији плен. Ако би ловио у групи и на одређеном подручју, никада не би нашао довољно хране да утоли глад. Због тога сваки леопард бира и брани своје место, а лов-

на подручја обилази чешће него друге мачке – усамљеници. Да би их обележио, служи се изметом или урином, или тако што ће одрати кору неког дрвета. Упозорења која оставља (понекад и више од стотину на стази од једног километра), служе да би избегао сусрет с осталима или чак сукоб, иако су истраживања показала да обитавалиште мужјака често укључује и простор једне или више женки.

У време љубави, од јануара до марта, ознаке имају друго значење. Слова су иста, али су „речи“ другачије. Тада снежни леопард, и те како гласно, даје до знања да је ту, у близини, и да очекује сусрет.

Отровна копља

Сматра се да данас у природи не живи више од стотинак снежних леопарда. Иако је законом заштићен, и даље је уг-

рожен, јер његово крзно за непалске ловце још представља врсту „симбола ранга“, врхунски доказ њихове ловачке вештине. Уз то, његово крзно, ако се прода кришом, упркос забрани, може да донесе читаво богатство.

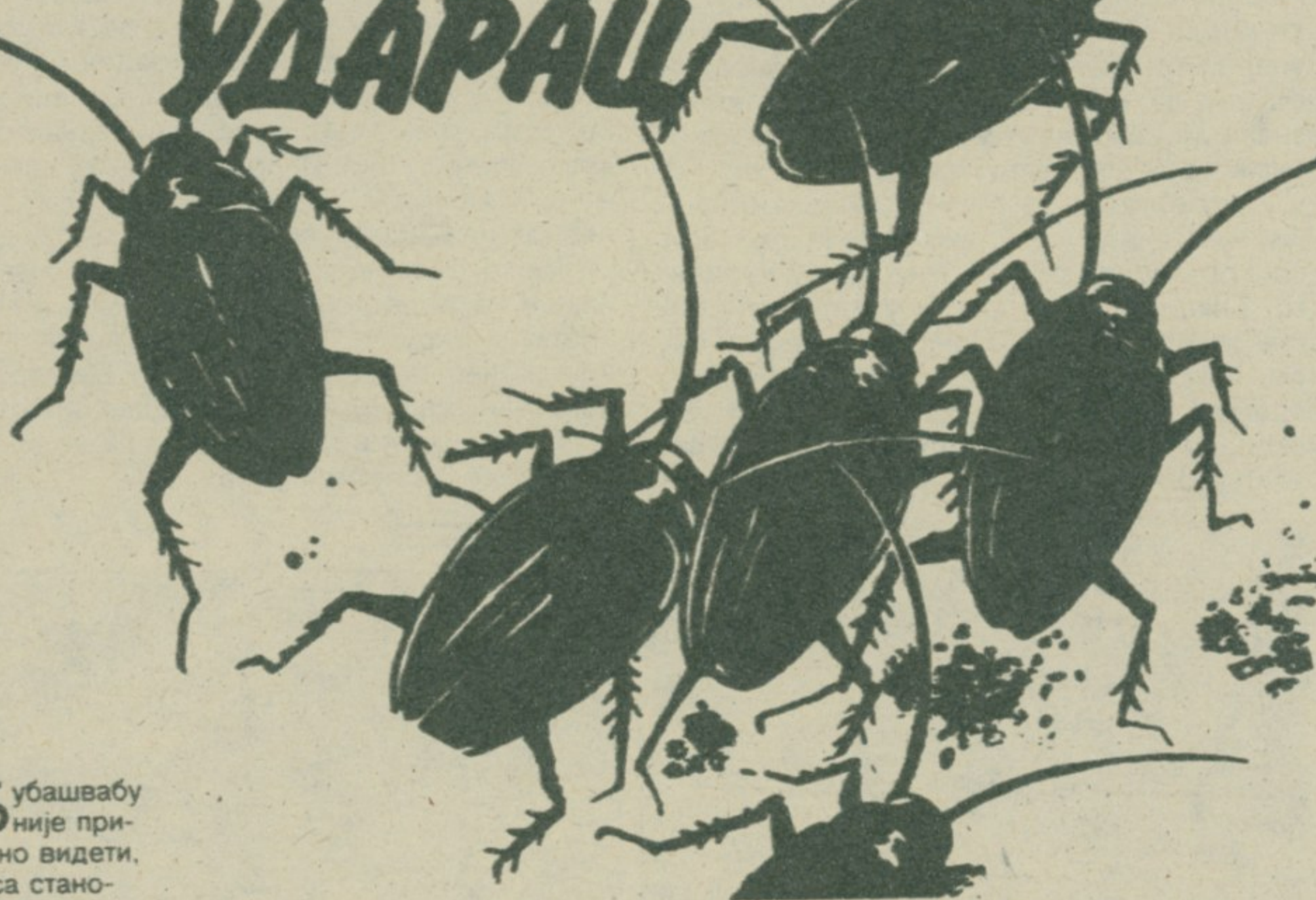
Ловокрадице из забитих и махом сиромашних планинских села у својим походима користе отровна копља – у тло их забадају на стотине, дуж трагова дивљих оваца, мошусних јелена или самих леопарда. Мачка која прође трагом не може да избегне озледу и свака рана доводи до тога да смртоносни отров доспе у крв.

Зоолози тврде да се може догодити да ова дивна мачка нестане још пре 2000. године. У сваком случају, јасно је да још постоји захваљујући неприступачности свог суровог и врлетног завичаја.

Д. В.

НАШИ НЕИЗБЕЖНИ СУСТАНАРИ

БУБАШВАБА УЗВРАЋА УДАРАЦ

Бубашвабу није пријатно видети, а са стано-вишта хигијене није ништа опаснија од обичне муве. Тачно је да може да преноси микробе и заразне клице, али само под условом да наиђе на њих, а и онда то чини несвесно. Она је такозвани пасивни преносник, за разлику од комарца, који није на тако лошем гласу, а игра активну улогу у ланцу преношења мочварне грознице. Уосталом, никада није доказано да је бубашваба пренела човеку неку инфекцију.

Човек је, ипак, немилосрдно уништава јер се сматра да је у многим градовима гора напад од пацова. Али, бубашваба се упорно одржава. Најстарија је од свих инсеката – њени фосилни остаци нађени су на подручјима старим четири стотине милиона година – а, по свему судећи, ни метрополе 21. века неће моћи да се замисле без ње.

Све смо јој дали

Изгледа да су велики градови створени за бубашвабе. Рекло би се да се овај инсект свети: у доба силура владао је на нашој планети, а

**Некада су владале на-
шом планетом, а онда
их је човек потиснуо.
Данас нам се свете...**

у доба карбона доживљавао је прави процват – неке врсте биле су дуге (о, ужаса!) чак 60 центиметара. А онда је дошао човек и свргнуо је с престола. Направио је огромне зграде са клима уређајима, диновске станове, прегрејане и пуне отвора за проветравање и шароликих цеви за бацање отпадака. А управо то је прави рај за ове инсекте. Бубашваба воли топлоту: угодили смо јој и направили централно грејање. Ужасава се светлости: направили смо двоструке плафоне, цеви и мрачне подруме. Једе све и свашта: обезбеђујемо јој масну воду и препуне канте за ђубре. Не може да се пожали да није услужена!

Бубашвабе су се прилагодиле животу у домаћинству боље од свих инсеката. Данас се

зна за око четири хиљаде дивљих врста ових инсеката. Живе углавном у Африци и у топлим пределима. Али, неки научници мисле да их има бар двоструко више и да тек треба да их откријемо. Пошто су тако разнолике, није чудо што се нашло и десетак врста које су савршено прилагођене животу у нашим градовима. Између осталог, бубашваба је пљосната, па може свуда да се завуче и живи у малим пуко-тинама.

Не заборавимо ни њихов начин размножавања: једна женка може да има „пород“ од хиљаду бубашваба годишње! Ларве држи у посебним ципићима (оотекама) на стомаку женке тако да су одлично заштићене. Може да их положи било где и тако склони на сигурно место. Кад се просторије поспу средством за уништавање инсеката, страдаће одрасле бубашвабе, али „ципови“ са јајима остају. Из њих ће се излећи мале бубашвабе, тек после три до четири недеље, кад отровно дејство инсектицида престане. И поново морамо све из почетка.

Неко у подрум, неко у библиотеку

Нема, дакле, много изгледа да ће човек победити и истребити бубашвабе: оне имају неуништиву адуту у модерним градовима. Највише запањује њихова готово ђаволска способност да међусобно поделе терен, у зависности од својих особина. Свака врста има свој омиљени простор. Постоје бубашвабе које живе у богатим деловима градова и друге, које живе у сиромашнијим, оне које живе у канализацији, у подрумима, у међуспратовима, оне које одабирау таване, кухиње, итисон, библиотеке итд. И што је најзанимљивије, никада се не мешају. Свака врста има своју омиљену средину. Не могу се чак ни укрштати!

Све бубашвабе потичу из Африке а донели су их бродови, у разна времена и различитим путевима.

Како да се одбранимо? Можда ће нам најновија достигнућа хемије помоћи?

Док се нешто озбиљније не учини, ево једног начина да се бар привремено ослободите најезде ових напасника. Узмите плитку посуду и напуните је водом. Додајте мало шампона за косу или течност детерџента за судове. Затим ставите комад шећера на чеп, да би могао да плута, и спустите га у посуду. Све бубашвабе, без разлике, обожавају шећер и покушаће да дођу до њега пливајући. Међутим, удавиће се у шампону. Овај начин уништавања је невероватно делотворан. Довољно је да посуду ставите на право место.

В. И.

У ГЛАВНОЈ УЛОЗИ - ДАМА

За мене се може рећи да сам права дама! Пошто даме немају шта да траже у рату, морам да вам признам да нисам постојала у време када је шах био слика и прилика ратне битке. Тиме вам откривам и велику тајну: ја сам у почетку била мушко!!

Пол сам променила још у 12. веку. Од тада сам оно што сам и данас. Сви ме зову дама или краљица, једино ме Руси тврдоглаво зову ферз, у спомен на оног мог претка – везира, који је заузимао моје место поред краља у ратном штабу. Али, ако су стари Индијци, Персијци и Арапи замишљали шах као слику рата, од 11. века, кад је шах стигао у Европу, то је била слика двора. А на свим дворovima средњег века краљица је била најважнија фигура. Она је водила главну реч. Сетите се само Изабеле или Марије Антоанете. Зато је и право што је у шаху извршена исправка и од оног тромог везира (који се кретао само по једно поље укоса) постала је лака, лепршава дама која зачас стиже с краја на крај шаховске табле. Знате ли да свега пет дама могу да контролишу сва 64 поља на шаховској табли? Не верујете?! Пробајте и уверићете се. Ево једне шифре: b6-c3-e4-f7-g1. Ако се потрудите, можете да направите и своју комбинацију. Уз пут да вас питам – могу ли четири даме да покрију 63 поља?

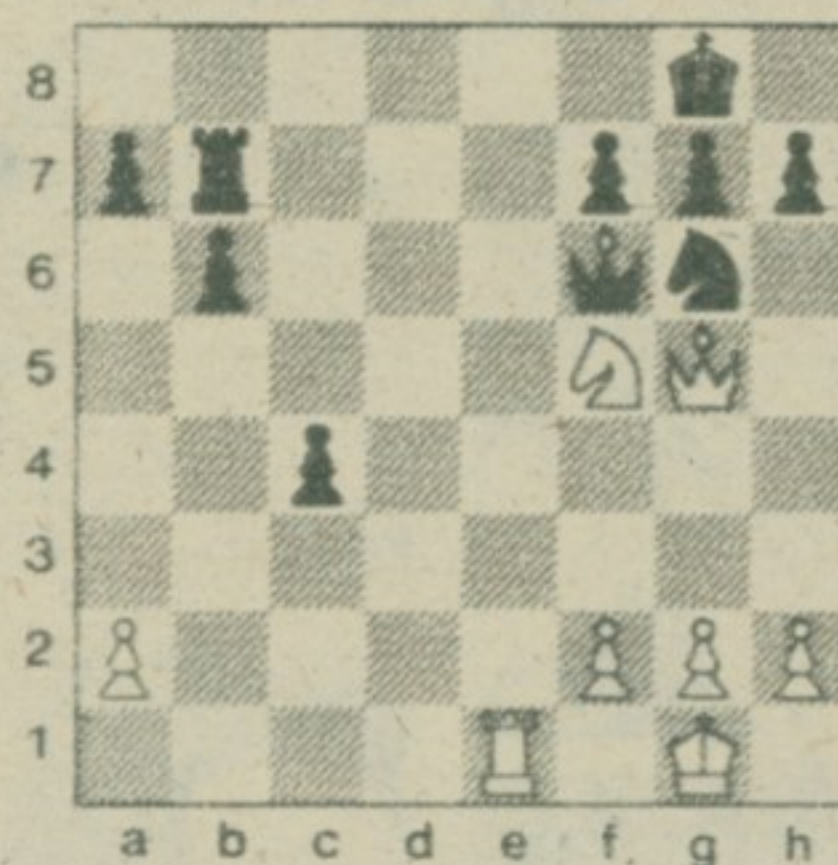
Они који су у историји учили нешто о француским (и другим) дворovima сетиће се

да је краљ, осим своје краљице, увек имао при руци још покоју даму у тајности. Тако се и у шаху може догодити да се на табли нађе и по неколико дама. Али, то је ипак изузетак, само када какав пешак стигне до осмог реда.

Онда он стиче право да се претвори у какву хоће фигуру и он, наравно, не пропусти прилику да се претвори у најлепшу, највреднију и најмоћнију фигуру... а која је то фигура – из скромности нећу да се хвалим. Сви се слажу да доприносим лепоти шаховске игре, јер пружам могућности за најмаштовитије комбинације. Лако се пребацијем са једног крила на друго, у једном потезу могу из одбране да пређем у напад. Велики сам пријатељ свих шампиона света и сећам се када сам једном добила аплауз на отвореној сцени. Било је то у Југославији 1930. године када је светски првак Аљехин играо против неког Васића као бели и добио у 9 потеза. Поучан је пример: 1. e4 e6 2. d4 d5 3. Sc3 Lb4 4. Ld3 Lc3: + 5. bc3: h6 6. La3 Sd7 7. De2 de4 8. De4: Sgf6?? 9. De6: + и црни предаје јер је на 9... fe6 10. Lg6 мат. Ипак, теоретичари не препоручују потезе дамом у

отварању, а поготово не да се њом игра више пута. Запамтите, „шустер мат“ се може дати само једном, а после и највећи пацер научи како да се брани.

Ако треба да вам покажем мој албум успомена из младих дана, опет бих се сетила Аљехина.

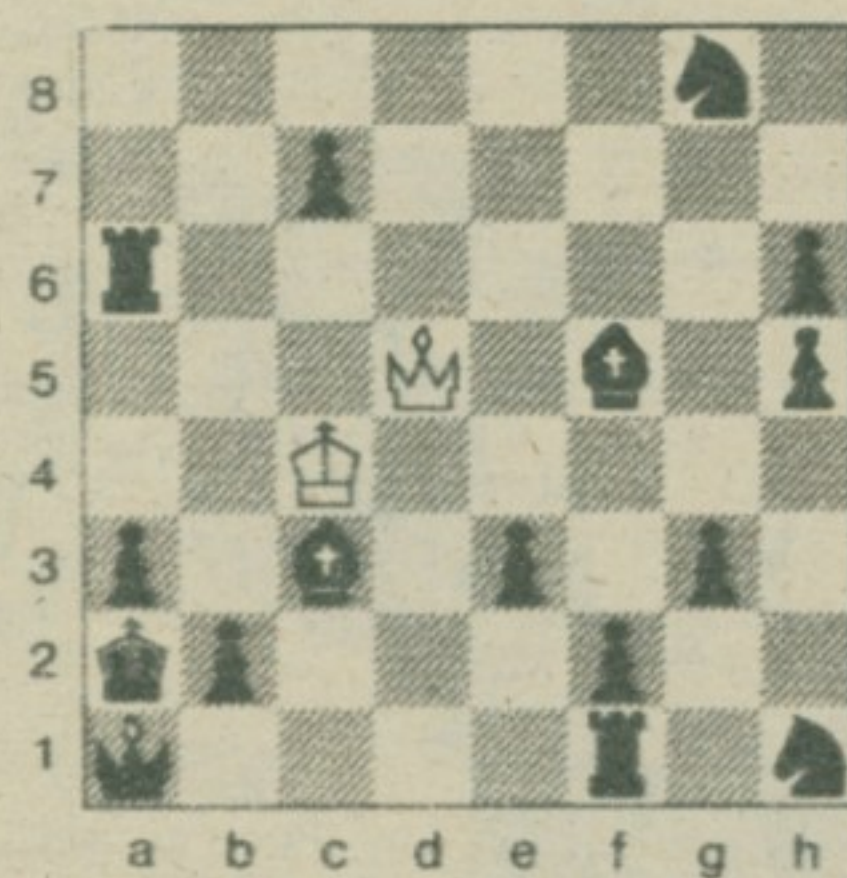
БЕЛИ ВУЧЕ И ДОБИЈА

Аљехин је правио заиста лепе комбинације! Погледајте само какву сам дивну улогу имала у овом велелепом финалу:

1. Te1-e8 + Sg6-f8
2. Sf5-h6 + Df6:h6
3. Te8:f8 + Kg8:f8
4. Dg5-d8 mat.

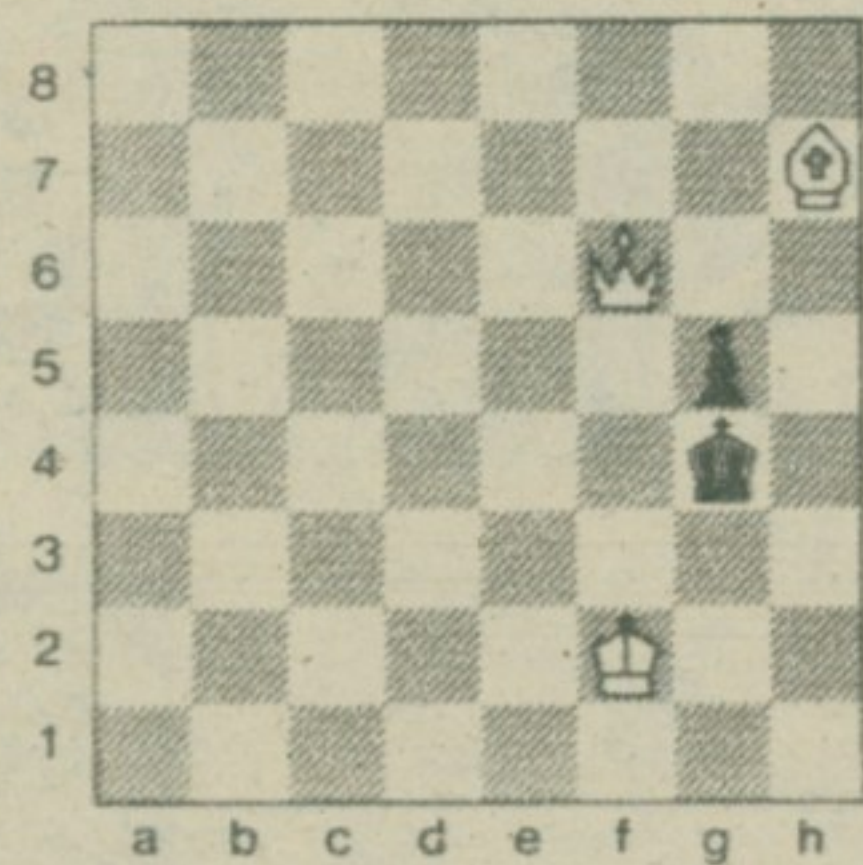
То се догодило у једној симултанци коју је Аљехин одиграо у Њујорку 1924. године. Ах, та стара добра времена...

Јесте ли видели највећи ршум на свету који је извела једна дама на шаховској табли?

БЕЛИ ВУЧЕ И ДОБИЈА

Одмах да установимо бројно стање: на табели се налази свих 16 црних фигура, а у белом табору сам само ја. Али кад сам подухватила црног краља, скакутао је само од a2 до b1, а ја сам „брала“ црне фигуре као купине! Верујем да ћете решење наћи. За мат ми је било потребно онолико потеза колико има поља на шаховској табли.

МАТ У ДВА ПОТЕЗА

Има тако мало фигура и тако мало потеза па опет није лако дати мат тако брзо. Наравно, и овде је у главној улози – дама.

Решења:

Студија: Бели са шахом узима све црне фигуре и у 64. потезу даје мат. 1. Kc3: + 2. Df5: + 3. Df7: + 4. Dh7: + 5. Dg8: + 6. Dh7: + 8. Df5: + 9. Dd5: + 10. De4: + 11. Dc4: + 12. Df1: + 13. Dc4: + 14. De4: + 15. Dd5: + 16. Dh1: + 17. Dd5: + 18. Dd3: + 19. Dc4: + 20. Dd6: i. Kd2. 21. Dc4: + 23. Dd6: + 24. Dc4: g2 25. Dd4: + 26. Dd5: + 27. Dg2: Kd2. 28. Dd5: + 29. Dc4: h4 30. Dd4: + 31. Dd6: + 32. Dc4: h5 и опет ће се јавити на h1 и f1 са шахом. Кад узмете на h1 и f1 анатоме остану без пешака при чему ће анатоме мат по првом пољу. Проблем: Мат је неизбежан после 1. Dh8!

ХИ-МЕН И ГОСПОДАРИ СВЕМИРА

Г. ФОРТОН и Ј. ШУЛ

СНАЖНА ТУТЊАВА ОЗНАЧИЛА
ЈЕ ОДЛАЗАК ЕТЕРНИЈИНИХ
НАЈБОЉИХ РАТНИКА...

ОНИ
СУ НАМ
ЈЕДИНА
НАДА!

ПРОБИЈАЈУЋИ СЕ КРОЗ АТМО-
СФЕРУ ЕТЕРНИЈЕ, ХИ-МЕН И
ЊЕГОВИ ПРИЈАТЕЉИ
СПРЕМАЛИ СУ
СЕ ЗА БИТКУ...

ПРИБЛИЖИ-
МО СЕ ХОРДСКОЈ
КРСТАРИЦИ ЗА
ДВА МИНУТА!

ЕХО ЈЕ!

РАТНИЦИ ЕТЕРНИЈЕ
БИЛИ СУ ЗАПРЕПАШ-
ТЕНИ ОНИМ ШТО СУ
ВИДЕЛИ...

ОГРОМНА
ЈЕ!

ДУГАЈКА ЈЕ
32,18 КИЛОМЕ-
ТАРА!

ПОТРУДИ СЕ
ДА НАС ЊИХО-
ВИ СЕНЗОРИ
НЕ ОТКРИ-
ЈУ!

УКЛУЧИ-
ЈЕМ ОМОТАЧЕ
СЕНЗОРА!

ЈЕДИНА
ШАНСА
НАМ ЈЕ
ДА ИХ
ИЗНЕНА-
ДИМО!

КАДА СЕ ОКРЕНУО СВОМ ЗА-
ТВОРЕНИКУ, КАМЕНДАРУ РО-
КОНЦУ, СКЕЛЕТОРА НЕШТО
ПРЕКИНУ...

ОСЕТИО
САМ
НЕКИ
УДАР
!

НЕ БРИНИ ЗБОГ
ТОГА! НАСТА-
ВИ СА КА-
МЕНДАРОМ!

ПОСЛУШАЈ МЕ,
ИЛИ БЕ ТВО-
ЈА КБЕРКА
НАСТРАДА-
ТИ!

РА...РА-
ЗУМЕМ,
СКЕЛЕ-
ТОРЕ!

УСКОРО МИ СКЕЛЕ-
ТОР ВИШЕ НЕЋЕ БИ-
ТИ ПОТРЕ-
БАН!

НАСТУПИО ЈЕ КАМЕНДАРОВ
ТРЕНУТАК...

ХАЈДЕ! СКРЕНИ
КОМЕТУ
ПРЕМА
ЕТЕРНИЈИ!

И, КАМЕНДАР ЈЕ ПРИЗВАО ТАЈ-
НЕ МОЋИ РОКОНАЦА...

ОРБИТА КОМЕТЕ СЕ ПРО-
МЕНИЛА И КРЕНУЛА КАТАЧ-
КИ СУДАРА СА ЕТЕРНИЈОМ...

У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ:
ХОРДАК ИЗДАЈЕ
СКЕЛЕТОРА

ИЗЈАВА
НЕДЕЉЕ

„Снага рокенрола се изгубила. У њему више нема ничег бунтовног“.

СТИНГ

ОВО
НИСТЕ
ЗНАЛИ

ЈУНАЦИ ПАНКА

Шта се данас збива са члановима расформиране групе Clash? Тренутно је најактивнији Мик Џонс који са својим саставом Big Audio Dynamite редовно одржава концерте. Њихов некадашњи бубњар Тери Чајм недавно нас је посетио али као члан поново окупљене групе Black Sabbath. Остали из састава су се повукли у миран живот али су недавно стигле вести о главном човеку Џоу Страмеру. Он се придружио саставу The Pogues на њиховој америчкој турнеји јер се званични гитариста групе Филип Чеврон разболео. Страмер се са члановима групе упознао на снимању филма „Straight To Hell“ а нешто касније појавио се на једном њиховом концерту и одсвирао „London Calling“ и „I Fought The Law“ из репертоара Клеша. Његов боравак у групи The Pogues само је привремен, док се Филип не опорави. ■

НОВО!

Е. А. Волис Баџ

ЕГИПАТСКА МАГИЈА

Амајлије или магични каменови који одвраћају зле духове. Опис и употреба 20 најважнијих амајлија: Живота (Анх), Скарабеја бесмртности, Срца, Златне огрлице, Два прста. Хоровог ока (Учат), Лествица, Змијске главе... Воштане фигуре, речи моћи и бацање чини. Тајна имена и магија звука.

Магичне слике и формуле, Ритуал балсамовања, Отварање уста и очију покојнику – подрбан опис најважнијег погребног обреда.

Моћ Изидине крви, бела и црна магија, Египат и алхемија.

Опседнутост демонима и истеривање духова, призивање умрлих, лоши и добри предзнаци, снови, календар и одређивање срећних и несрећних дана, хороскопи, прорицање судбине, преображаји и предсказања.

Формат 13 × 20 cm, 190 стр. 20 илустрација.

Цена књиге 8 500 динара.

ПРВИ ПУТ У ЈУГОСЛАВИЈИ!

Е. А. Волис Баџ

ЕГИПАТСКА РЕЛИГИЈА

Египатске идеје о загробном животу

Књига једног од најчувенијих светских оријенталиста и археолога директора Одељења египатских старина Британског музеја.

Мит о стварању света. Египатски богови: Ра, Изиди, Маат, Шу, Анубис, Тот, Птах... Озирис - бог васкресења. Химне Рау и Озирису. Обичаји балсамовања и сахрањивања умрлог. Подземни свет и паклене муке најцрње тјаме. Последњи суд. Мерење покојниковог срца на Теразијама правде. Однос двојника, тела, душе, духа, срца и сенке. Путовање душе у загробни свет. Бесмртност и живот на Пољанама вечности.

Илустровано цртежима са папируса.

Формат 13 × 20 cm, 160 стр.

Цена књиге 8 300 динара.

Иназо Нитобе

BUŠIDO

Кодекс самураја

Пут ратника - књига закона који су више од седам векова управљали животима самураја!

Етички кодекс ратничког staleжа који је поставио стандарде понашања и идеале карактера за цео јапански народ. „Душа Јапана“ - један од кључних фактора у стварању модерног Јапана.

Књига која открива свет самураја и осветљава извор јапанске традиције.

Поглавља: Храброст, Част, Обавеза лојалности, Васпитање и обучавање самураја, Васпитање и положај жене, Самоконтрола, Харакири и освета, Мач - душа самураја, ... потврдиће вам да је БУШИДО најстрожи кодекс животних принципа који је икад састављен!

Илустровано бројним фотографијама.

Формат 13 × 20 cm, 160 стр.

Цена књиге 7 200 динара.

НАРУЧБЕНИЦА

Наручујем поузећем следеће књиге:

ЕГИПАТСКА МАГИЈА _____ ком.

ЕГИПАТСКА РЕЛИГИЈА _____ ком.

БУШИДО _____ ком.

Наручбенице шаљите на адресу:

ИНТЕРМЕДИА, пошт. фах 20-104, 11030 Београд 8.

име и презиме

улица и број

пошт. број и место

Уређује: др Зоран Живковић

С тајали смо на тераси иза куће. Испод нас је био Процеп и у њему море зеленила. Мој отац га је с љубављу заливао свако вече после заласка сунца и свако јутро пре одласка на поља. Нисам волео тај зелениш. По мени, то је био обични јестиви скроб. Поподне је одмицало улудо. Као да смо осећали обавезу да говоримо а нисмо имали шта да кажемо. У току дана се наоблацило. Нисмо били сигурни хоће ли киша или не, а није ваљало да нас затекне на отвореном. Зато, ето, нисмо ни излазили. Све што је могло да се уради по кући на температури од 38° ми смо учинили и сада смо испраћали дан на тераси испод које су се комешале очеве биљке.

Никада ми није дозволио да сиђем доле, нити сам ја то желео тако силно. По ободу лишћа роса се дуго задржавала, а светлост која се преламала кроз њене капи умела је да ме разоноди. Ми смо били на сигурном и није ме се тицало шта се врежи и извија према зидовима Процера. Ноћу се чуо ситан и крт звук који се у тоновима низао кроз таму и, с времена на време, подсећао на неку песму коју сам, као, једном чуо.

Ноћу је грашак певао.

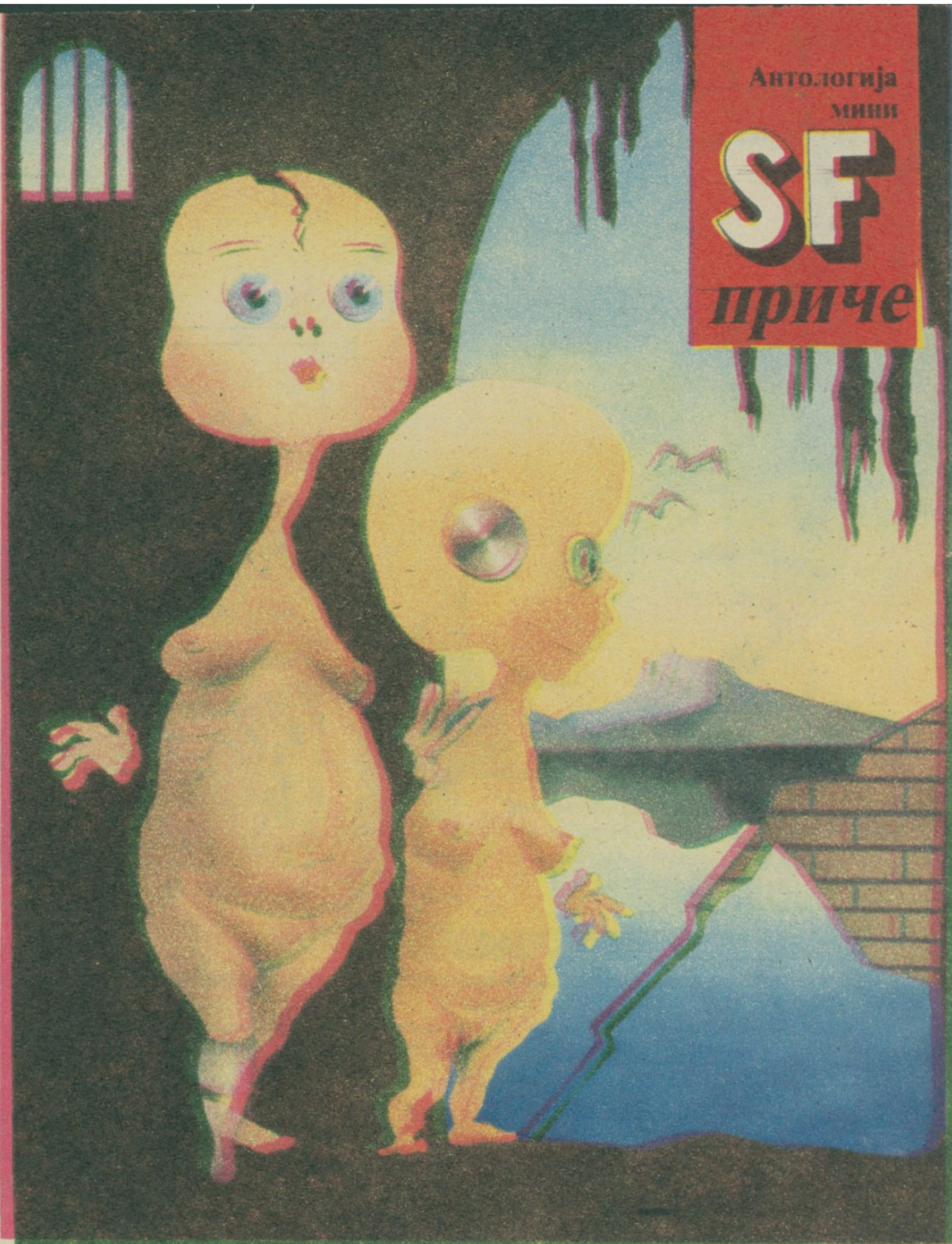
Отац је правио план за сутра.

Светло се косо пробацијало кроз ладолеже од којих смо направили застор од пода с терасе до крова и који је, наводно, требало да спречи комарце и осталу гамад у походу на свеже месо. Нисам баш уверен у то да их је и спречавао, али је отац тврдио да је то једина биљка месождерка која неће и нас појести. Што се тога тиче, све што плива, лети, гмиже и креће се на две, четири, шест и осам ногу могло је да нас поједе.

Кастиј се копао у мајдану Санкиј Поа и сутра свакако смо морали да га набавимо. Питао сам се како он то мисли да изведе ако ни сутра не буде смео да изађе напоље.

Последњи смотак испалили смо данас и ваљало је набавити нови, квалитетан бар толико као онај који смо утрошили. Мада нисам сигуран да је то једини Чистач Ваздуха, опет га слушам и све извршавам баш онако како он то хоће. У ствари, помало га жалим. Откако је мајка отишла, као да смо конзервирани. Сваки дан нам је исти и све чинимо као да се ништа није променило.

Већ сам видео Рамано како ходају у неким балонима под падавинама. Рамано Млађи ми

ЉИЉАНА
ПРАИЗОВИЋ

ГРАШАК КОЈИ ПЕВА

је једном приликом рекао да још није доживео ништа слично ударању капи и да је небо сасвим другачије док се гледа без филтерских сочива.

Мом оцу се тако нешто, међутим, не може десити, јер је мајка отишла док се нису појавили балони у којима се хода. Он је тврдио да су ти балони искривљени остатак заштитних одећа која су пре Фузије звани скафандери и да не жели да има посла са несавршеном техником. Питао сам се како мисли да је усаврши ако је никако не користимо. Мој отац, једноставно, није знао шта је то прогрес.

Кастиј се копао у мајдану Санкиј Поа и имао сам два сата доброг хода до тамо. Нисам волео да га копам, тим пре што никад нисам био сигуран да ли сам нашао баш њега или фосил неке безначајне биљке.

Вретенаста влакна, дуга између три и шест палаца, налазила су се ретко у сноповима, а често појединачно. Онај ко има дара за цепање камена у ком се стискао кастиј могао је једним ударцем да их извуче чисте и само одбије вишак са врхова. Уколико није био вешт цепач, могао је сатима да дрља по стенама и да ишчакка десетину. Ја то нисам био.

– Сутра идеш у кастиј – рече отац.

У тренутку се око нас разли време које није ни дан ни ноћ. Грашак поче да звони и мислио сам да ћу, зајем ли до ивице Процепа, видети мале људе како машу звончићима.

Имао сам изнад лежаја сопствени ВС Тин, од девет-призматичних силиката, ситних и блиставих, распоређених у неправилном кругу. Успављивао ме и будио њихањем и певањем. Ово са грашком било је отприлике исто, само много јаче, и није ми се нешто свиђало. Водич Снова, мој рођени Тин, имао је све што ми се свиђало, и још много више.

– А-ах. Идем сутра у кастиј.

– Мммм... Не. Биће сасвим довољно. Два'ест, три'ест комада.

Ха! Биће, сигурно, само за шта? Романо су имали аспираторе, а ја сам се питао колико ћу се још гушити у кастију. Нисам био сигуран уништава ли он само нечистоћу или и људе. Као што рекох, мој отац, једноставно, није знао шта је прогрес.

Питао сам се још хоћу ли, ако мој отац икада умре, а ја дођем до тринаесте и сам бити жељан старих ствари као он.

Киша ни ноћас није пала.

Без везе смо провели дан који је могао добро да се искористи.

Отац је, видео сам, направио лестве тако дугачке да му ни за шта нису требале осим ако није хтео да се спушта у Процеп. Тачније, испleo их је од сувог ладолежа. Смешна ужад.

Дуго сам разговарао са Тином, и добро је што га имам и за то када већ нема сна. Јер, када си цео дан ленчарио и одморан отишао на спавање, долазе ти свакојаке мисли.

Тако је и јутро дошло. Оца није било у близини да измени упутства. Дохватио сам своје цепаче и кренуо у касти трчећи. Нисам желео да ме он сретне или види јер би ме вратио, макар остали без Чистача Ваздуха.

Облаци се нису разишли преко ноћи. Киша је и даље висила над нама.

Играо сам се са сенкама по тлу. Сустизао сам их и престижао, а оне су, у својој величини, пуштале да мислим како се заиста надмећу са мном. Обликоване тако да ме одврате од науца, пратиле су ме до самог улаза у каменолом.

Санкиј По се, го и сув, расплутао преда мном. Бацио сам се на посао сав знојав и мрзовољан.

Две су се важне ствари десиле на мом повратку кући: пала је киша и није ме убила.

Била је најпре топла и некако оштра. Капи су ме боцкале, и, мислим, остављале траг по кожи. На крају сам, сав истакан и обележен водом, мислио да они који ходају у балонима, све док их не одбаце, неће бити ни близу овоме као што сам ја.

Био сам чист. Чист и мокар. И журио сам кући не бих ли се што пре осушио. Кажем што пре, јер су ми, кроз кичму, трнци милили право у главу. Мора бити да ми отац није без разлога бранио на кишу. А и први Раманов брат је покисао пре него што се, два месеца касније, распао у шаку зрневља.

У кући, међутим, није било никога. Улазна врата су била отворена, киша је нападала унутра, а врата која воде на терасу нису била затворена. Нашао сам ладолеж размакнут по огради терасе таман колико да се лестве

SF

МОЗАИК

Ево добитника награда „Хју-го Гернсбек” за 1987. годину:
Роман: Орсон Скот Кард,
Говорник у име мртвих
Кратки роман: Роберт Силверберг, Гилгамеш у позадини
Новела: Роуер Зелазни,
„Вечни мраз”
Прича: Грег Бер, „Тангенте”
Небелетристичко дело: Брајан Олдис и Дејвид Вингроув,
Пијанка од милијарду година
Филм: Туђинци
Професионални илустратор: Цим Барис
Професионални издавач: Терри Кар (постхумно)
Аматерски писац: Дејв Ленгфорд
Аматерски илустратор: Бред Фостер
Аматерски часопис: Ансибле
Награда „Џон Кембел”: Карен Џој Фаулер

спусте у Процеп. Још сам био мокар. Отац је сишао доле и сасвим заборавио на кућу, кишу, на мене, на нас.

Лица озарена чистим задовољством, поздрављао ме је одоздо.

– Четрдесет два! – довикнуо сам му, мислећи на кастиј.

– Добро – одврати он брзо и као уз пут. Нешто друго му је остало на језику док се пео.

Већ смо били на истој висини, он с једне, а ја с друге стране Процепа. Пружио ми је шаку и у њој мало зрна. Зелено и провидно, а и млечно, све у свему – ни налик на кристале на које ме је зелено увек подсећало.

Однекуд ми се јављао Тин. Зрна су на моје очи постајала чврста. И призматична. Свог Водича Сна добио сам од оца, мада се тога не сећам. То се деци даје чим се роде, објаснио ми је то тек недавно.

Блага испупчења зеленела су се на очевом лицу. Мислио сам најпре да је то од кише. Није било. Отац је имао неки ожиљак на врату и он му се први распукао. Као зрела махуна. Пуцкаво и топло. Живахна и скакутава зрна похрлише напоље. Мој отац се смешио. Био је срећан.

Нисам, заиста, добар цепач, али ускоро бих то могао постати. Има један захват цепачем који може да се уради са мало напора. Да се пресече уже, на пример.

Он је падао дуго, а лестве су склизнуле за њим једва чујно и много брже.

Грашак га је прихватио радосно, звонећи као никада пре. И ја сам га препознао.

Вратио сам се у своју собу. Тин се на промаји мешкољио као да је узнемирен. Пажљиво сам га скинуо, изнео напоље и завитлао преко терасе. Цвилећи је падао у Процеп и у грају разбеснелих гласова. Смирили су се, међутим, брзо. Чекали су нешто, рекао бих.

Покушао сам да се избришем којекаквим пешкирима, али ме је сваки додир неиздрживо пекао. И тако сам, чист и мокар, сео на промају да се осушим.

И ја сам чекао.

Илустровао Зоран Блажина

Уредништво библиотеке
ПОЛАРИС

расписује претплату на поновљено издање другог дела серије
Френка Херберта

„Пешчана планета”

који обухвата следеће романе:

БОЖАНСКИ ЦАР ДИНЕ, ЈЕРЕТИЦИ ДИНЕ, КАПИТОЛ ДИНА

Иако је посредни комплет, могу да се наруче и појединачни наслови. Претплатнику послати што пре, а потом сачекати да од издавача добијете попуњену упутницу коју треба уплатити у року од три дана. Излазак књига планирамо за почетак марта 1988.

ПРЕТПЛАТНИЦА

Овим се неопозиво претплаћујем на следећа дела Френка Херберта:

1. Божански цар Дине (I – II) – 10.000 динара
2. Јеретици Дине (I – II) – 10.000 динара
3. Капитол Дина (I – II) – 10.000 динара

(Заокружити одговарајући број и посебно напоменути уколико желите више примерака неког наслова.)

Име и презиме:

Улица и број:

Поштански број и место:

(Претплатнику попуњити читко штампаним словима и послати на адресу:
Библиотека ПОЛАРИС, Зоран Живковић, Сењачка 32, 11000 Београд.)

БРОЈ
13

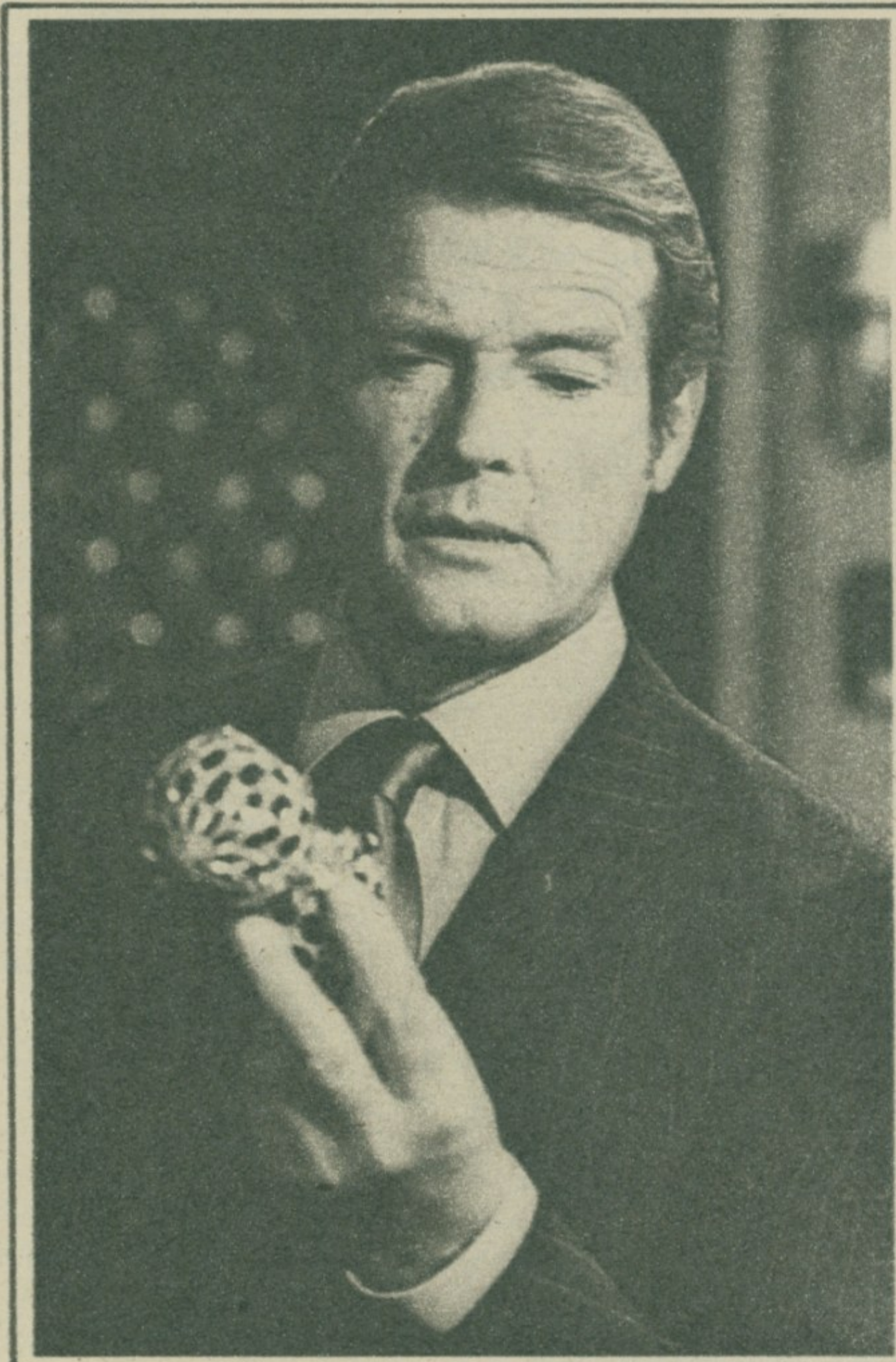
ОКТОПУСИ

„Добри” и „лоши” совјетски генерали – Филм са два ефектна завршетка

У претходним филмовима о Џејмсу Бонду порекло главног негативца није било везивано ни за једну земљу посебно. У раним филмовима, снимљеним шездесетих година, када је детант преовлађивао у односима између западне и источне Европе, злочинци су углавном припадали СПЕКТРИ, чији је главни циљ био да овлада светом. Међутим, осамдесетих година у филмовима о Џејмсу Бонду више није било могуће заобићи Совјетски Савез. Тако је већ у филму „Шпијун који ме је волео” представљен генерал Гогољ – шеф совјетске тајне службе.

Гогољ је верна копија М-а, у погледу статуса и намера. Обојица теже да сачувају мир у свету одржавајући статус кво. У „Шпијуну који ме је волео” Енглези и Руси уједињују снаге; у филму „Само за твоје очи” Гогољ је на супротној страни – али само у једној шпијунској игри која се врти око важног уређаја. У филму „Октопуси” он се поново појављује, али се у њему први пут срећемо и са једним Русом који угрожава светски мир. Гогољ, кога подржава Президијум, и даље покушава да очува детант; али генерал Орлов (који је заједно са Гогољем члан ратног већа) прижељкује рат како би Совјети покорили свет.

Филм „Октопуси” површно се заснива на двома Флеминговим кратким причама. Прва је „Власништво даме” у којој се говори о продаји познатог Фабержеовог јајета, док у другој, под насловом „Октопуси”, Бонд открива да је мајор Декстер Смит, који се у филму на једном месту помиње као Октопусин отац, поткупљен. Као и већина нови-

јих филмова о агенту 007, и филм „Октопуси” од Флемингових дела позајмљује тек неколико споредних идеја, поједине ликове и наслов.

Уводна сцена у овом филму поново није везана за главни заплет. Негде у Латинској Америци Бонд покушава да уништи шпијунски авион, али бива откривен. У трци ко-

ја следи он успева да се дочепа властитог минијатурног авиона сакривеног у боксу за превоз коња и да у њему одлети. На свету постоје само два таква минијатурна авиона дужине три и по метра, а распона крила пет метара. Власник Акростара који се појављује у филму је Корки Форноф из Луизијане, који је њиме

и пилотирао уместо Роџера Мура.

Иако се Бонд успешно винуо у ваздух, то још није значило крај његовим недаћама. Противници су за њим упутили термопројектил који упорно следи сићушни авион. Бонд се тако нашао у не баш завидној ситуацији, али је из ње пронашао и спектакуларни излаз. Авионом је улетео у непријатељски хангар, окренуо се бочно и у последњем тренутку излетео кроз врата која се затварају. У хангару остаје заробљен пројектил. И тако Бонд једним спретним маневром остварује два циља. Ослобађа се пројектила и уништава противнички суперавион због чега је у првом реду и дошао. После овог узбудљивог, премда неважног увода за радњу која следи, почиње права прича.

Трагање за скупоценим јајетом

Збивања и задатак агента 007 врте се око Фабержеових јаја која је овај драгуљар 1897. године направио за руску царску породицу. Последњих месеци, на међународним аукцијама, појавило се неколико ових јаја. Објављено је да ће једно од преосталих јаја бити изнето на аукцију у познатом лондонском Сотбију. М шаље Бонда да сазна нешто више о тим чувеним јајима.

За време аукције Бонд успева да замени лажно јаје пронађено код мртвог агента 007 који је радио као клоун у једном циркусу у ДДР-у за право, тако да у руке купца Камал Кана доспева копија. Бонд Кана прати до његове палате у Индији, где открива да је Камал члан добро организоване банде крадљиваца

накита којом управља мајор Орлов. Он оригинале из кремљанске ризнице замењује фалсификатима. Банду иначе предводи богата и прелепа Октопуси која као параван користи циркус. Украдени накит кријумчари из источне у западну Европу сакривен у циркуском возу.

Међутим, генерал Орлов, у чијој се глави и зачео цео овај план, намерава да искористи циркус и за неке своје мрачније планове. Уз Камалову помоћ, жели да прокријумчари малу атомску бомбу у америчку ваздухопловну базу у Западној Немачкој. Када бомба експлодира за време циркуске представе, резонује Орлов, људи ће мислити да је у питању несрећни случај који ће ићи у корист нуклеарном разоружању и оставити Западну Европу без одбране. То ће омогућити совјетским тенковима да крену у освајање. Не треба ни помињати да совјетске власти и генерал Гогољ не знају за ову заверу, тако да је на Бонду да спасе ситуацију.

У филму „Октопуси“ Q је снабдео Бонда веома необичним налив-пером. У њему се скрива киселина за разлагање метала, прислушкивач, и уређај за проналажење Фа-

бержеовог јајета у које је Q сместио одашиљач. Бонд је ово налив-перо вишеструко искористио док је био заточен у Камаловој палати.

Негативци – двојица бивших филмских заводника

Главни негативац у филму „Октопуси“, Камал Кан, кога игра француски глумец Луј Журдан (познат по улогама заводника), зна да је пљачка Кремља само параван за мрачније планове генерала Орлова, па ипак активира детонатор бомбе остављајући недужно становништво и дојучерашње савезнике да погину. Он је у филму иначе богати изгнаник, авганистански принц, који поседује палату и ланац казина. Иако на први поглед делује као центлмен, убрзо открива мрачну страну своје природе.

Његовог ћутљивог и опасног помагача, Гобинду, игра англо-индијски глумац Кабир Беди (некад популарни Сандокан) који у неколико наврата покушава да убије Бонда.

Мод Адамс, Октопуси, до сада је једина глумица која је у два филма о агенту 007 играла главне женске улоге. У филму „Човек са златним пиштољем“, Мод Адамс играла је Скарамангину девојку која се бави кријумчарењем накита а живи у близини Уџапура на пловечком острву. Позната је као Октопуси јер јој је миљеник мали плавосиви октопус који испушта отров. Она је једна од ретких Бондових девојака која се пре завршнице филма упушта у љубавну везу с њим.

Посебна вредност филма „Октопуси“ огледа се у његовом двоструком завршетку. До првог долази у Западној Немачкој где Бонд, у трци с временом, ипак успева да спречи експлозију атомске бомбе у циркусу и обелодањује да је генерал Орлов крадљивац накита. Детант је спасен и тиме се завршава главна радња филма.

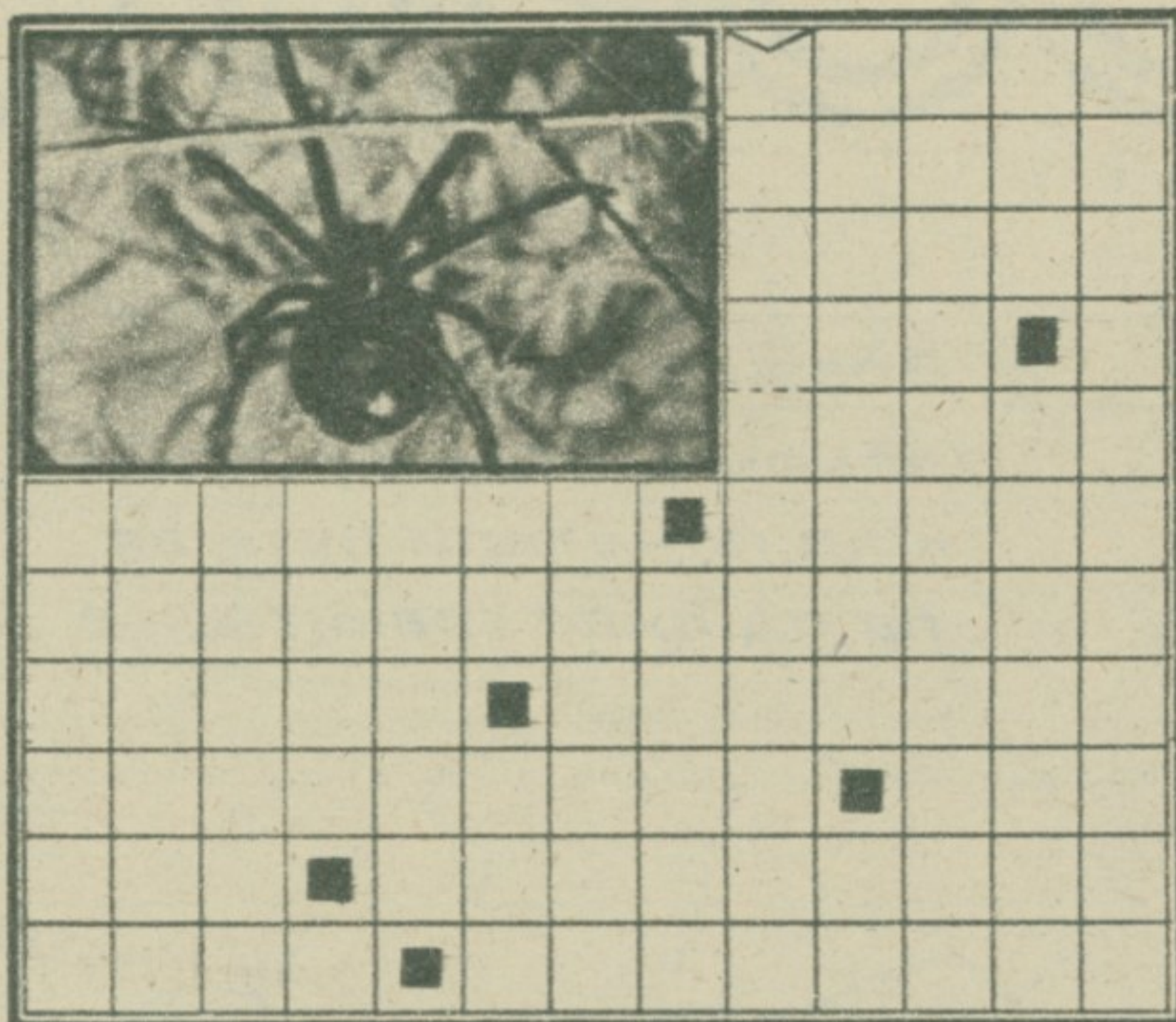
Октопусине девојке, изврсне акробаткиње запослене како у циркусу тако и у послу са накитом, обезбеђују необичан други завршетак филма. Заједно са Октопуси нападају Камалову палату да му се освете употребивши при савлађивању стражара сву силу акробатских вратоломија. Камал ипак киднапује Октопуси и покушава да побегне спремним авионом. Али, ту је Џејмс Бонд да је спасе како би потом могли да се повуку у осаму њеног пловечког острва.

М. Ж.

ЕНИМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

РЕКОНСТРУИШИТЕ УКРШТЕНИЦУ

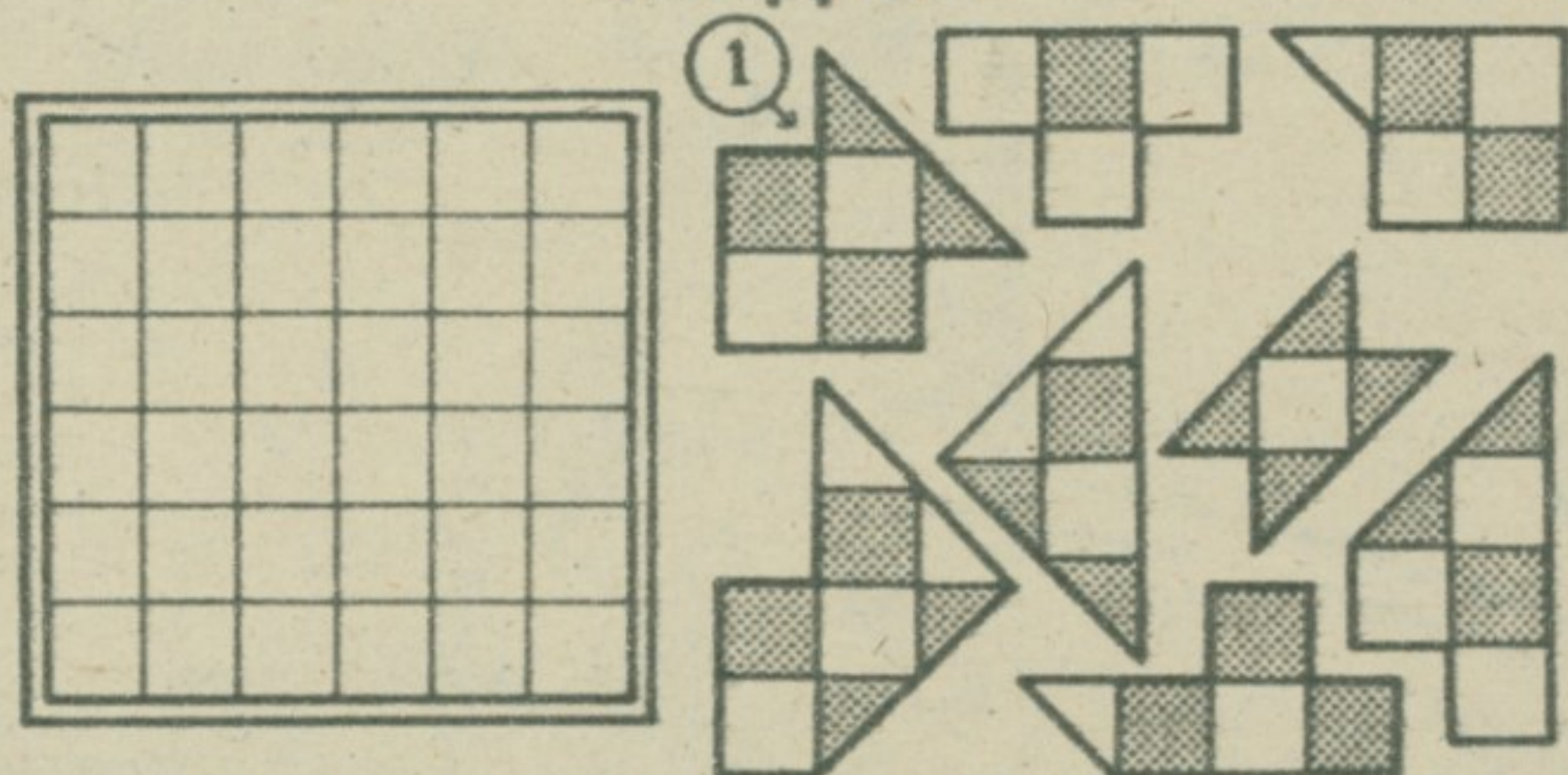

На слици у укрштеници видите наоко безазленог паука. Е, баш тај паук је страх и трепет у многим срединама у Латинској Америци. Од његовог уједа годишње умире на хиљаде људи. Име овог „окорелог убице“ упишите у први усправни стубац до слике. Након тога, помоћу речи из пописа реконструишите целу укрштеницу. Напомињемо да, поред већ уписаних шест, треба да пронађете место и упишете још четири црна поља.

ПОПИС:

АРНИМ, АСК, АТ, ВОСКРИ, ГАСТРОСКОПИЈА, ГП, ГРМ, ДОРАТ, ЕНА, ЕСТ, ЕТ, ЖЉ, ЗАЈЕЧАР, ИГ, КИЗИЛ, КРЕСАЛО, ПО, МИЛИЦАЈАЦ, МИРАЗИ, МРЉА, НИЧЕ, НОСАЧ, ОЈА, ОСТАЛА, ОЧИ, РАЖ, РАСПАР, РЕОНИ, РЕОСКОПИ, РИС, САЛАТАРА, СТМ, СТН, ТАТИЦА, ТИВИ, УКАЗ, ЦРВЕН.

КВАДРАТ

У мрежу квадрата најпре унесите лик број 1 а затим све остале (ликови могу бити и другачије оријентисани него што су на цртежу) тако да потпуно покрију мрежу. Доње лево поље у квадрату је бело!

ПОМИЦАЉКА

Померите наведене речи улево и удесно, али тако да у три узастопна ступца добијете називе милионских градова (у СССР, САД и Великој Британији)

АРИСТАГОРА
АТЛАНТИК
АРШЛАМА
АЛКАЗАР
БЕНГАЗИ
МАНТОВА
ЧАНТАВИР

ОКТОПУСИ (1983)

Продуцент:

Алберт Р. Броколи за Еон продукцију

Режисер:

Џон Глен

Сценаристи:

Џорџ Мекдоналд Фрејзер
Ричард Мејбаум, Мајкл Г. Вилсон

Директор фотографије:

Ален Хјум

Дизајнер продукције:

Питер Ламонт

Специјални ефекти:

Џон Ричардсон

Дизајнер шпике:

Морис Биндер

Музика:

Џон Бари

Дистрибутер:

MGM/United Artists

Улоге:

Роџер Мур (Џејмс Бонд)

Мод Адамс (Октопуси)

Луј Журдан (Камал Кан)

Стивен Беркоф (генерал Орлов)

Роберт Браун (М)

Волтер Готел (генерал Орлов)

Дезмонд Левелин (Q)

Луис Максуел (Мис Манипени)

Места снимања:

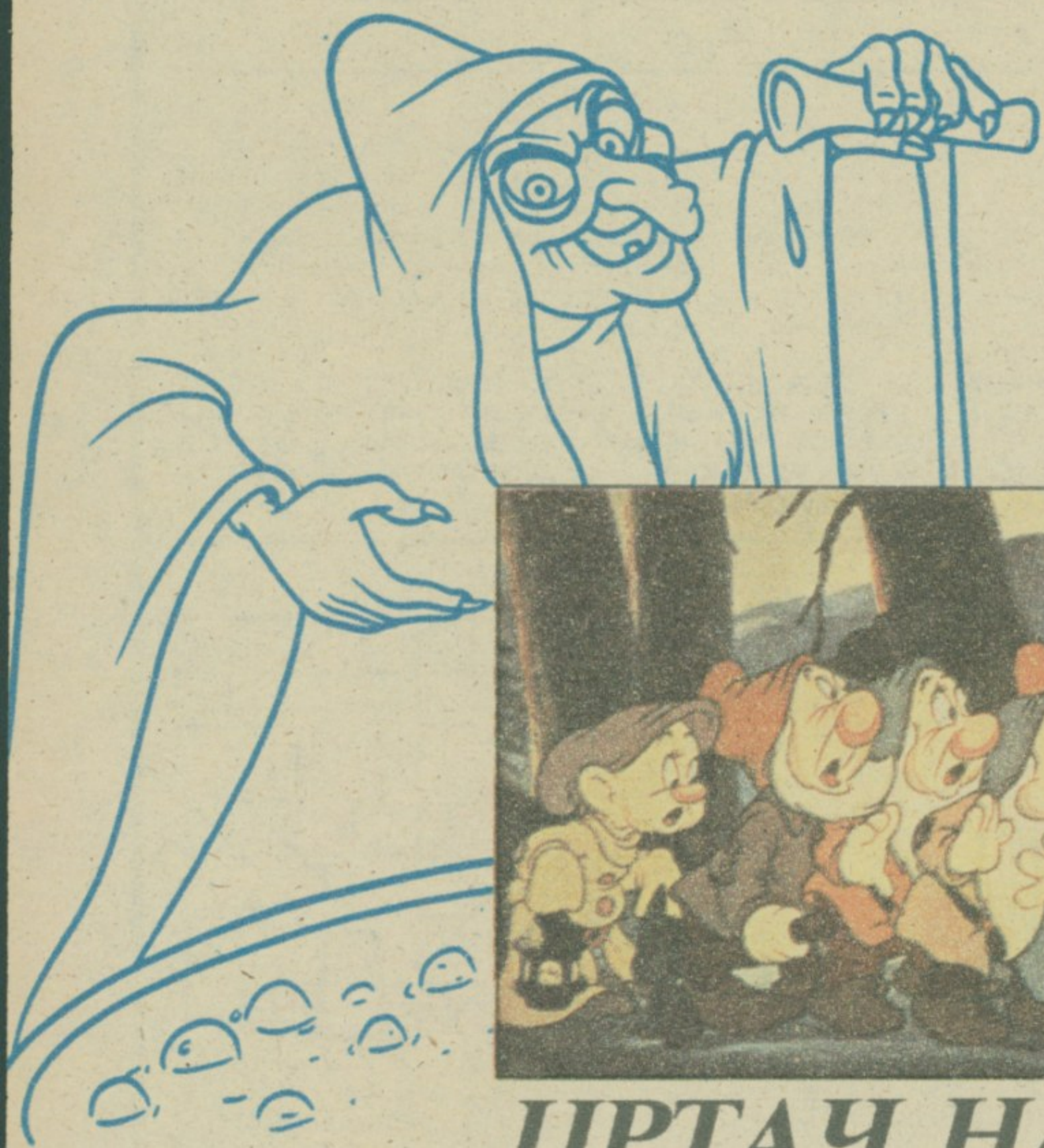
Индија, Немачка, САД,

Енглеска, Пајнвуд студио у Енглеској

САОНИЦЕ БОРМУЛА

Спорт
у
коме
вожња
наслепо
није
реткост

Возачи боба јуре ле-
деном стазом брзином
која је четири пута ве-
ћа од силе гравитације

ЦРТАЧ НА

800 km ПАПИРА

**ЗЛА ВЕШТИЦА, ПРИНЦ НА
БЕЛОМ КОЊУ, ЛЕПА
СНЕЖАНА И НАЈЧУВЕНИЈИ
ПАТУЉЦИ НА СВЕТУ
НАПУНИЛИ СУ ПЕДЕСЕТ
ГОДИНА**

Иако смо их сви бар јед-
ном видели на малом
или великом екрану и чита-
ли ко зна колико пута,
„Снежана и седам патуљака“
последњих месеци пуне би-
оскопске дворане широм
света, а код нас су се управо
појавили у специјалном из-
дању „Микијевог забавни-
ка“.

На том првом дугомет-
ражном цртаном филму у
боји радило је око хиљаду
сарадника (сликара, анима-
тора, музичара...) У току пет

година рада аниматори су
направили више од пет ми-
лиона скица и цртежа и за то
употребили око 800 киломе-
тара папира! Филм о
Снежани први пут је прика-
зан 21. децембра 1937. и за
три месеца гледало га је два-
десет милиона деце и одрас-
лих. Филм је својим творци-
ма донео дотад највећу до-
бит. (Касније га је надмашио
филм „Прохујало с вихо-
ром“.) Захваљујући новцу за-
рађеном на Снежани, Волт
Дизни је подигао модеран
студио у коме су он и његови
сарадници наставили да
стварају права ремек-дела у
области цртаног филма и
стрипа.

У Сједињеним Америчким
Државама 1987. проглашена
је „Годином Снежане и се-
дам патуљака“. Филм се
приказивао у две хиљада би-
оскопских сала широм зем-
ље. На чувеном Булевару
звезда, у Холивуду, постав-
љена је и једна табла посве-
ћена Снежани. У Њујорку је
приказан и величанствен
мјузикл у коме глумци игра-
ју са правим праправцатим

Сребрнастобела ледена трака увија се по планини као циновска змија. Екипе из целог света напетом ишчекују почетак трке бобом. На самом старту чује се звук који подсећа на лупу гвоздених точкова по калдрми – како боб добија веће убрзање, он све више подсећа на брујање млазњака. Није ни чудо, боб у току трке може да достигне брзину и од 160 km на сат. Кад прође кроз циљ, оставља иза себе облак од снега и комадића леда.

Почело је авантуром

За развој овог спорта заслужна је група Енглеза који су зимовали у Сент Морицу, швајцарском зимском центру. Докони и жељни авантуре везали су двоје саонице, потрпали се у њих и сјурили се с врха брда. Лудо су се забављали, али нису били задовољни брзином, поготову када би наишли на влажан снег или на блажу стрмину. Тада су се досетили: наглим трзајем и сложним покретима тела убрзаће кретање саоница које су зато добиле назив бобслеј (од енглеских речи bob – трзати се и sleigh саонице), скраћено боб. Каже се и бобслединг (и sled на енглеском значи саонице). Од 1924. боб се налази на програму зимских олимпијских игара, а од 1931. сваке године се одржава и светско првенство.

Стаза за боб дугачка је од 1500 до 2000 метара (изузетак је прва стаза од вештачког леда у селу Шенау на Кенигзеу у СР Немачкој која је изграђена 1968. и дугач-

ка је 1200 m. Не постоје две исте боб-стазе на свету, али све имају нешто заједничко. На пример, од старта до циља њихов нагиб износи 8 до 15 одсто. Имају најмање 15 кривина од којих бар пет морају да буду веома оштре. Стаза за такмичење припрема се тако што се полива водом и залеђује док не постане глатка попут стакла. На кривинама је висок насип да саонице при брзој вожњи не би излетеле са стазе.

Упоредо са стазом мењао се и боб – од првог, начињеног од дрвета, до модерног који више личи на тркачки аутомобил формуле 1. Прави се од најквалитетнијег и најотпорнијег материјала.

Најважнији је старт

Постоји боб двосед и четворосед. Двосед је дугачак 2,70 m и тежак 160 kg, док је четворосед дугачак 3,80 m и тежак 220 kg. У савременој вожњи бобом старт је најважнији! Први возачи боба једноставно би сели у саонице и одгурнули их. На тај начин предност је имала тежа екипа јер се оптерећеније саонице крећу брже. Зато је данас тежина и саоница и такмичара утврђена: код четвороседа тежина такмичара са опремом не сме да пређе 400, а код двоседа 210 килограма.

Данашњи возачи боба пре свега су снажни спринтери. Код четвороседа такмичари се чврсто држе за челичне ручке и гурају боб. Кормилар је први с леве стране, други такмичар је иза, али с десне стране, трећи је с леве, а кочничар је у зачељу. На челу боба је капетан чија је дужност да управља, а на зачељу је кочничар који води рачуна о заносу возила и зауставља саонице на крају трке. Код четвороседа два такмичара у средини помажу при старту и уједно служе као баласт. Складним покретима горњег дела тела свих чланова екипе повећава се брзина возила. Чим постигну максималну

почетну брзину, а то је за три-четири секунде, тим редом и ускачу у боб. Старт је за данашње возаче боба толико важан да се награде дају не само за прва три места, већ и за најбржи старт.

Боб-возачи добро проуче стазу пре такмичења, она им се усече у памћење, јер такмичаре изненада може да заслепи сунце и тада морају да управљају возилом само по сећању.

Лажу да се не боје!

Бобом се управља помоћу два канапа причвршћена за предњи део саоница или воланом који је дебелим кабловима везан за предњи део клизачки. Амерички стручњаци сматрају да воланом може боље да се управља, док европски дају предност кананима због веће могућности прилагођавања стази.

Са сваке стране боб има по две клизачке уграђене у паровима на две осовине – предњу и задњу. Предња је покретна и служи као управљач, док је задња причвршћена за шасију.

Боб се данас тако израђује да њиме може да се постигне велика брзина уз највећу сигурност возача, иако многе стазе бележе црне рекорде, посебно она у Шамонију (Француска) где је први пут одржано такмичење у бобу на Зимској олимпијади 1924. Врло брзо та стаза је постала опасна за нове и брже саонице – 1959. године у једном дану страдала су три возача боба.

И поред највећег труда организатора да боб-стазе направе што сигурније, догоди се да страдају чак и највештији и најискуснији возачи.

– Сваки возач боба који каже да се не боји, лаже! – тврди Ник Пипс, тридесетогодишњи спортиста из Велике Британије. – Али, каква би то боб-стаза била кад не би крила опасности!

С. И.

јеленима, веверицама и зечевима. И још нешто, у слављеничкој 1987. створена је нова врста руже коју су, погађате, назвали „Снежана“.

Зато ни ви немојте да пропустите часопис „Снежана и седам патуљака“ који се налази у продаји на свим киосцима. Он вам, поред стрипа о овим чувеним јунацима које је Дизни нацртао убрзо после премијере филма, поклања и велики постер. Наћи ћете у њему још и шараде, укрштене речи, квиз – све то, наравно, везано за ову чувену бајку браће Грим.

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

В. д. директора НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Миновић

Руководилац ООУР-а и главни и одговорни уредник „Политикиног Забавника“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Верагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патротић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. 1 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 400 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 4.416 динара, полугодишња 8.832 динара, годишња 17.664 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 8.832 динара, полугодишња 17.664 динара, годишња 35.328 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну наизнак НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

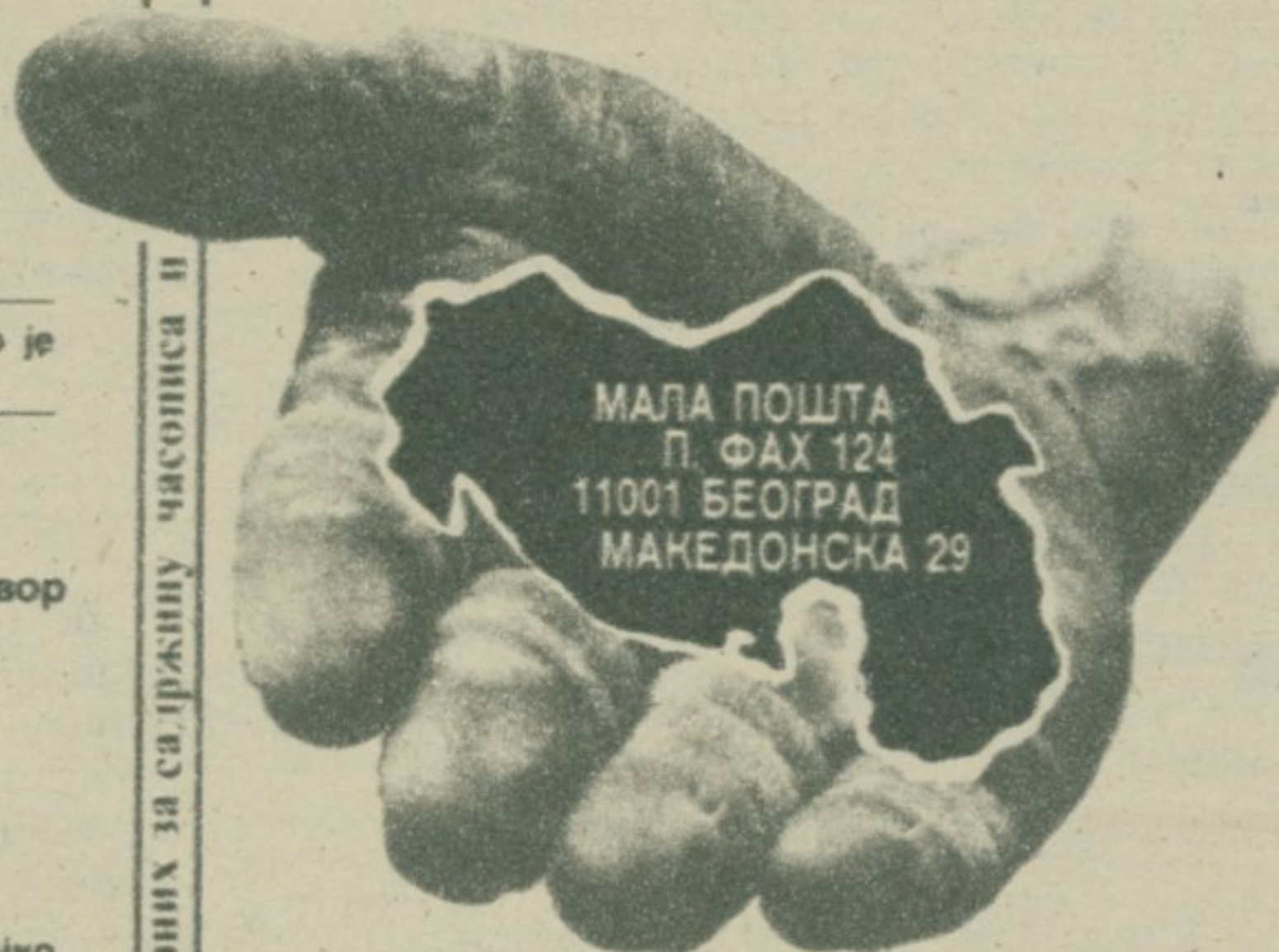
ГОДИШЊА:

САД	\$ 39.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 70.-
ШВЕДСКА	Шкр. 247.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 235.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 59.-

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну наизнак ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководилац ООУР-а „Дубока штампа“.

Насловна страна:
БРАНКО ГАВРИЋ

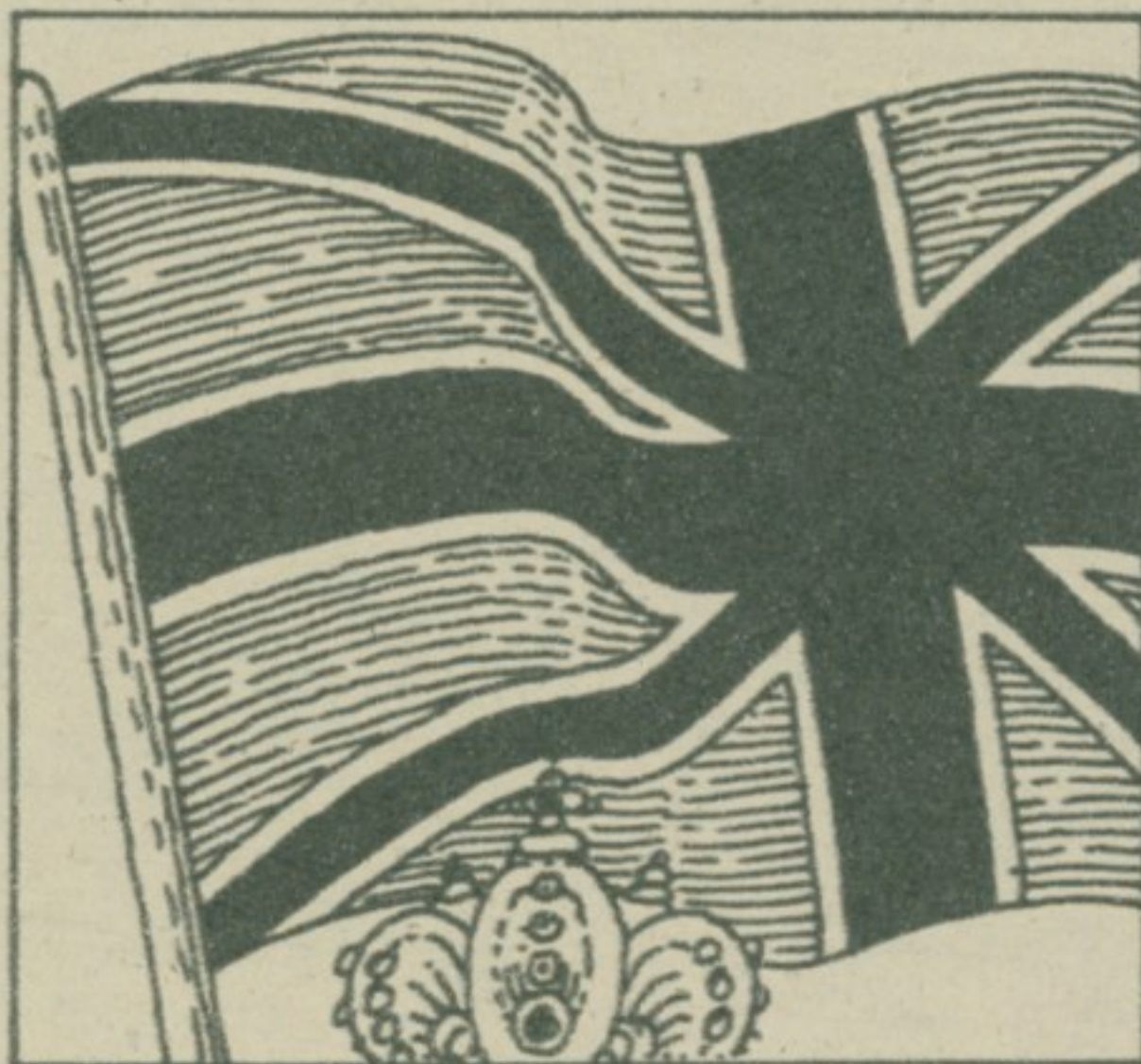

Заједница народа

Надам се да нећеш играти кошарку с мојим писмом! Молила бих те да ми напишеш шта је то Комонвелт.

АНТОНИЈА
Осијек

Драга Антонија, не играмо кошарку ни с писмима ни са лоптом, будући да нам је редакција тесна за такву забаву! Али, трудимо се да одговоримо на сва питања која занимају наше читаоце. Ево шта значи Комонвелт (Commonwealth). То је енглеска реч и означава заједницу држава које су некада улазиле у састав Британске империје. Тај назив први је употребио Оливер Кромвел, вођа енглеске буржоаске револуције, за републику проглашену 1649. године. Касније се тај назив употребљавао и за Протекторат који је између 1653. и 1660. обухватао и Шкотску и Ирску. По смрти Кромвела 1658. Британија је поново постала монархија, али назив Комонвелт јавља се опет 1900. године да би означио уједињене британске колоније Аустралије. Четврт века доцније британски „доминиони“, то јест „аутономне заједнице у склопу британског царства“ називају се „Британска заједница народа“ (British commonwealth of Nations). Од 1931. годи-

не тај назив заменио је дотадашњи „Британска империја“. Развојем међународних односа и ступањем на пут независности бивших британских колонија мењао се однос чланица Комонвелта према британској круни која је симбол те заједнице. Мењало се и чланство Комонвелта, тако да се данас у њему налазе поред саме Велике Британије, још:

Канада, Аустралија, Нови Зеланд, Индија, као и велики број новоослобођених земаља Африке, Азије и Пацифика. Сви-ма је заједничко неговање енглеског језика и правног система, али то не значи да унутар Комонвелта нема и битних несугласица које потичу нарочито од оних земаља које су некада биле британске колоније, значи у зависном односу.

Како да порастем?

Имам неколико другова који нису баш високог раста. Желели би, наравно, да порасту па стално гутају разне витаминске таблете и изводе којекакве лудорије. Волео бих да напишете шта то одређује да ли ћемо бити високи или ниски и да ли је вештачки хормон раста штетан?

К. М.
Лесковац

Напунила сам шеснаест година и висока сам 160 см, за главу сам нижа од вршњака. Плашим се да ћу остати тако ниска па ме занима код ког лекара да се јавим на преглед и да ли је, као што сам чула, лечење хормоном раста опасно?

В. К. В.
Ниш

У нашу редакцију стигло је однедавно доста писама наших, углавном млађих, читалаца који би желели да нешто више сазнају о лечењу хормоном раста. Професор др Драгољуб Манојловић, начелник одељења за ендокринологију Универзитетског клиничког центра у Београду, помогао нам је да одговоримо на њихова питања.

Прво, узроци ниског раста не могу да се открију брзо и једноставно јер раст и развој зависе од многих унутрашњих и спољних чинилаца. Унутрашњи су углавном везани за генетску програмираност раста и развоја и наслеђују се од родитеља, што је, можда, случај наше читатељке из Ниша. Ако су оба родитеља ниска, мало је вероватно да ће њихова деца бити висока, мада се и то дешава.

Кад су откривени и спољни чиниоци који побољшавају или спречавају стварање хормона раста, и наде за оне који

заостају растом постале су веће. – Поуздано се зна – каже професор Манојловић – да преобилна исхрана, нарочито слаткиши, спречавају стварање овог хормона, док нижи шећер у крви и стање глади подстичу његово излучивање. Децу, зато, треба понекад пустити да добро изгладне, да се играју, јурцају. Физичка активност смањује количину шећера у крви, па је и лучење хормона раста јаче. Поред умерене исхране, сунчања, игре, боравка на мору и планини, сан је један од најбољих „домаћих“ лекова који може да поправи наследне особине и подстакне раст.

Дете које заостаје у расту, а то се примети у најранијем детињству, треба да се јави специјалисти ендокринологу у најближем медицинском центру који ће, на основу резултата разних испитивања, утврдити да ли је у питању недостатак хормона раста. Та испитивања могу да се ураде у више градова широм земље: у Београду, Загребу, Љубљани, Сплиту, Дубровнику, Ријеци, Нишу, Крагујевцу, Зајечару, да не набрајамо.

Особе код којих је утврђено да ендокрина жлезда хипофиза не лучи хормон раста могу да достигну висину од највише 130 см. Ако га, ипак, ствара, али у недовољним количинама, раст је могућ до 140, највише 150 см. Најважније је да такво дете на време потражи помоћ најближег лекара ендокринолога. Он ће, када то буде потребно, упутити дете на даља испитивања и лечење.

За одлуку да се отпочне лечење потребно је да се, осим недостатка хормона раста, утврди (рендгенским снимањем) и да ли су такозване епифизне пукотине у костима отворене, што је знак да то дете још може да расте. Ако су затворене, ту више нема помоћи.

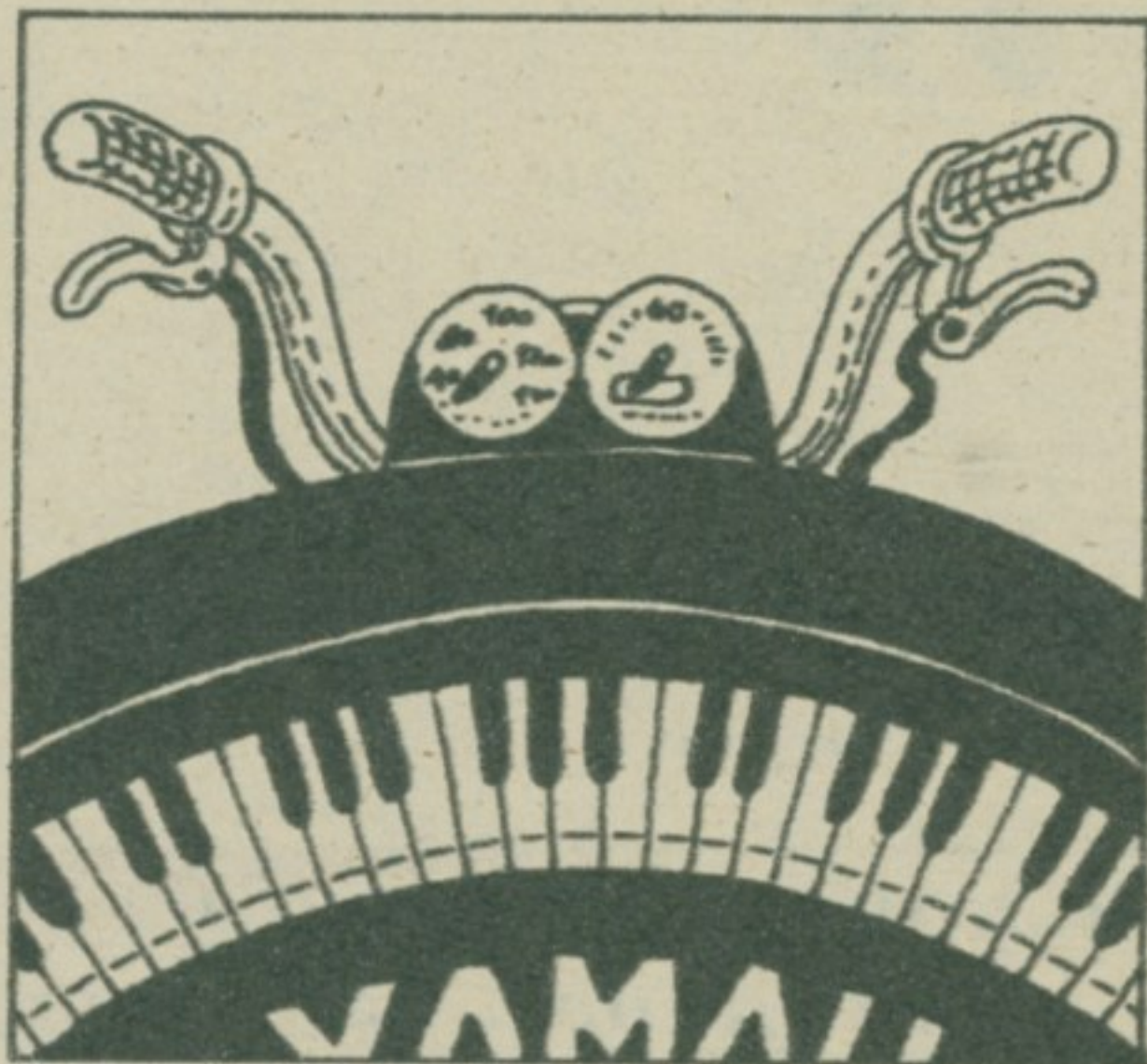
Лечење хормоном раста је бесплатно. Примењује се биосинтетски лек који је у нашој земљи одобрен и регистрован. Не брините, није штетан. Напротив! Применом овог лека не постоји могућност преношења неких болести јер је потпуно чист.

Јамаха свира

Која јапанска фирма производи мотоцикле „јамаха“ и да ли се они склапају у Европи. Било је речи да ће се монтирати и у нашој земљи?

ВЛАДА ПАВЛОВИЋ
21238 Чуруг

Мотоцикле „јамаха“ производи истоимена јапанска фирма, а име носи по свом оснивачу – Јамахи који је почео

веома скромно, од занатске радионице и то искључиво правећи оргуље. Временом се посао проширивао, зарада увећавала и Јамаха је прешао на производњу и других музичких инструмената са клавијатурском основом. Тек после другог светског рата, педесетих година латио се прављења мотоцикла. Његови наследници су увећавали фирму и она је данас концерн. Израђује сјајне клавијатурске музичке инструменте, али и још боље мотоцикле са мотором запремине од 50 до 1300 кубних центиметара. Иначе, концерн Јамаха не склапа своје мотоцикле изван Јапана, нити ће се то чинити у нашој земљи.

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Сузана Милошевић, Илије Бирчанина 43, 12000 Пожаревац – има 14 година, тренира атлетику, воли кошарку, дружење и рок музику, сакупља постере.

Вера Кундић, В. Паје Широле 12, 51000 Ријека – има 10 година, воли музику, сакупља значке и рекламе.

Весна Михаиловска, Зеничка 27а, 91000 Скопље – има 15 година, сакупља марке, воли путовања, музику, филм и дописивање.

Берас Марјанка, Преполје 85, 62205 Старше – жели да се дописује са младима од 11 до 14 година, сакупља значке, марке и џепне календаре.

Милица Жујко, Јурија Гагарина 37/18, 11070 Нови Београд – има 10 година, сакупља салвете, папирне луткице, значке и постере страних група.

Ана Смиљанић, Саве Јовановића 10а, 31000 Титово Ужице – има 10 година, воли музику и све што воле млади.

Владимир Лушић, Шегина 13д, 78000 Бањалука – има 11 година, сакупља марке, воли рагби.

Жељка Сланчек, Братства и јединства 14, 56236 Илок – има 12 година, воли забавну музику и дописивање, сакупља марке.

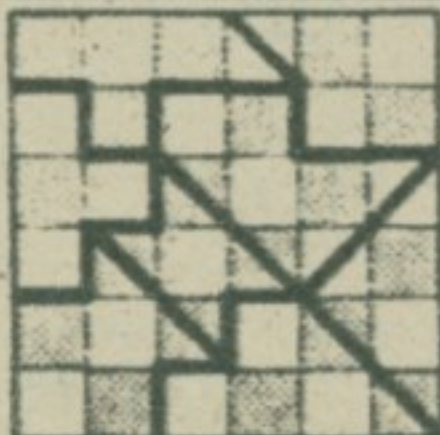
Ана Вујић, Антића Тавре 12, 58300 Макарска – има 12 година, воли путовања, моторе и музику.

Марко Мариновић, Црнотравска 5, 25244 Српски Милетић – има 15 година, занима га електроника.

РЕКОНСТРУИШИТЕ УКРШТЕНИЦУ: црвен, реони, носач, аск, е, укац, кресало, дорат, гастроскопија, стрн, тиви, ет, гп, мирази, очи, раж, милицајац, мрља, салатара.

ПОМИЦАЉКА: ТАШКЕНТ, АТЛАНТА, ГЛАЗГОВ.

РЕШЕЊЕ
КВАДРАТА

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

НОВО! НОВО! НОВО! НОВО! НОВО! НОВО!

ОБЛИКУЈТЕ ВАШЕ ТЕЛО,
СКИНИТЕ СУВИШНЕ
КИЛОГРАМЕ,
БУДИТЕ СНАЖНИ,
ЗДРАВИ И ЛЕПИ...
све ово уз помоћ
МОДЕРНОГ БОДИБИЛДИНГА

Савремени приручник за мушкарце и жене, почетнике и напредне такмичаре. Приручник са 135 страна, 150 фотографија са објашњењима. Цена приручника 3.800 + поштарина

Овим неопозиво поручујем приручник Модерни БОДИБИЛДИНГ по цени 3.800 + поштарина

Име и презиме _____

Адреса _____

Место _____

Адреса издавача: ГАЗЕТА – ОЛИМП, ПП 666, 11001 Београд

Стотину
читалаца
„Забавника”
добива
леп
и
користан
поклон:

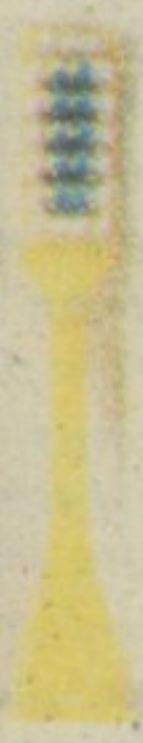
НОВИ

ХИТ

DISCO
DENT

četkica
koja svira
kada se
pravilno
peru zubi

P 353 86

P 353 86

P 353 86

P 353 86

Четкица за зубе која свира - ако не може да се
купи у радњи - може, данас, да се поручи преко
„Забавника”

DISCO
DENT

Проналазак о коме је реч - неће изме-
нити свет! Није то ни точак, ни пар-
на машина, ни телефон... Али, „Диско
Дент”, четкица која свира САМО када се
правилно перу зуби, умногоме је изме-

нила однос деце према овом, свакоднев-
ном, по њихово здравље, веома важном
„послу”...

Није никакво откривање Америке да
је једино исправно прање зуба - одозго
надоле, дакле вертикално (или кружно)
а никако хоризонтално. Јер једино на
тај начин могу да се отклоне милиони
бактерија које се стварају између десни
и зуба, да се скину опасне наслаге наста-
ле од хране и пића, наслаге које проуз-
рокују каријес и неминовно доводе до
зубарске столице, коју деца, такође, не
воле...

Али, како у то убедити децу? Како их,
без вике и кажњавања, без сувишних ре-
чи, у то уверити?

С тим проблемом, попут хиљада оста-
лих родитеља, сустрела су се и браћа Ду-
шан и Драган Јовановић из Београда. И
- сетили су се: Направиће четкицу за зу-
бе која свира САМО кад се помера вер-
тикално или кружно, дакле - како треба,
а тврдоглаво ћути - кад се по зубима ву-
че лево-десно...

Дуго су размишљали, пробали и - ус-
пели. И сада је „Диско Дент” четкица
(„диско” - од музика, „дент” - од зуби),
постала прави „хит” међу малишанима
до 15 година.

„Диско Дент” четкица може да се ку-
пи у радњи, у Београду и још у два или
три града у Југославији. Нема је свуда,
јер је потражња већа од производње. А
производи се споро, јер се тежи савр-
шенству - од звука, преко боје, до оног
најважнијег - специјалне, брушене дла-
ке, увезене из Немачке, која не скида
глеђ.

Али „Диско Дент” четкица може да
се купи и преко „Забавника”!

И не само то!

„Диско Дент” четкица може да се до-
бије и на поклон - опет преко „Забавни-
ка”!

И сад: Ако неко од вас, који сте про-
читали ове редове, зажели да има „Дис-
ко Дент” четкицу која свира САМО кад
се правилно перу зуби, а не може да је
купи у свом граду - нека испуни, читко,
најбоље штампаним словима или писа-
ћом машином, НАРУЧБЕНИЦУ коју
објављујемо на овој страни.

Међутим, молимо све младе читаоце
„Забавника” да пре но што поруче чет-
кицу, питају за дозволу родитеље и за-
моле маму или тату да попуни наручбе-
ницу.

Онда, кад се мама или тата сложе и
попуне наручбеницу, исеците је из „За-
бавника” ЗАЛЕПИТЕ НА ДОПИСНИ-
ЦУ или разгледницу (немојте је ставља-
ти у коверат) и пошаљите на адресу која
пише у врху наручбенице: „Техно-Бео-
град”, Гоце Делчева 40, 11070 Нови Бео-
град.

Кад вам поштар донесе онолико чет-
кица „Диско Дент” колико сте наручили
- ПЛАТИТЕ поштару, за четкицу и
трошкове транспорта од Београда до
вашег места, 3.750 динара по комаду.
Дакле, за једну четкицу 3.750, за две -
7.500, за три - 11.250 динара - и тако да-
ље.

АЛИ ПРЕ ТОГА - 100 ЧИТАЛАЦА
„ЗАБАВНИКА” ДОБИЋЕ ПО ДВЕ
„ДИСКО ДЕНТ” ЧЕТКИЦЕ НА ПО-
КЛОН!

Како? Једноставно: Кад све ваше на-
ручбенице стигну у „Техно-Београд” (а
рок до ког треба да стигну је десет дана
од данашњег дана), биће извучено 100
наручбеница. Оне ће онима који су их
послали, без обзира колико су четкица
„Диско Дент” наручили поузећем, доне-
ти ПО ДВЕ четкице бесплатно. Дакле,
за те две четкице, вас стотину најсрећни-
јих, НЕЋЕТЕ поштару платити ни ди-
нара.

Имена добитника „Диско Дент” чет-
кица објавићемо у једном од следећих
бројева.

„ТЕХНО-БЕОГРАД”,
Г. ДЕЛЧЕВА 40,
11070 Н. БЕОГРАД

НАРУЧБЕНИЦА

Пошаљите ми ПОУЗЕЋЕМ

комада четкица DISCO
DENT. Поштару ћу, кад ми
донесе пошиљку, платити
3.750 динара по комаду.

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ _____

УЛИЦА И БРОЈ _____

ПОШТ. БРОЈ И МЕСТО _____

ШТЕФАН РЕЖАЊА,
61360 Врхника,
Котникова 21

ИНДИРА МЕШИЋ, 74480 Модрича, Борке Михајловић 12

ГОРАН
ШЋЕПАНОВИЋ,
71300 Високо,
Дахировац 4

ЗОРАН ВУЧЕТИЋ, 11000 Београд, Врањска 23

ОБЈЕКТИВОМ,
ОБЈЕКТИВНО

Прво коло наградног конкурса за читаоце – фото-репортере „ОБЈЕКТИВОМ, ОБЈЕКТИВНО“ ближи се завршет-

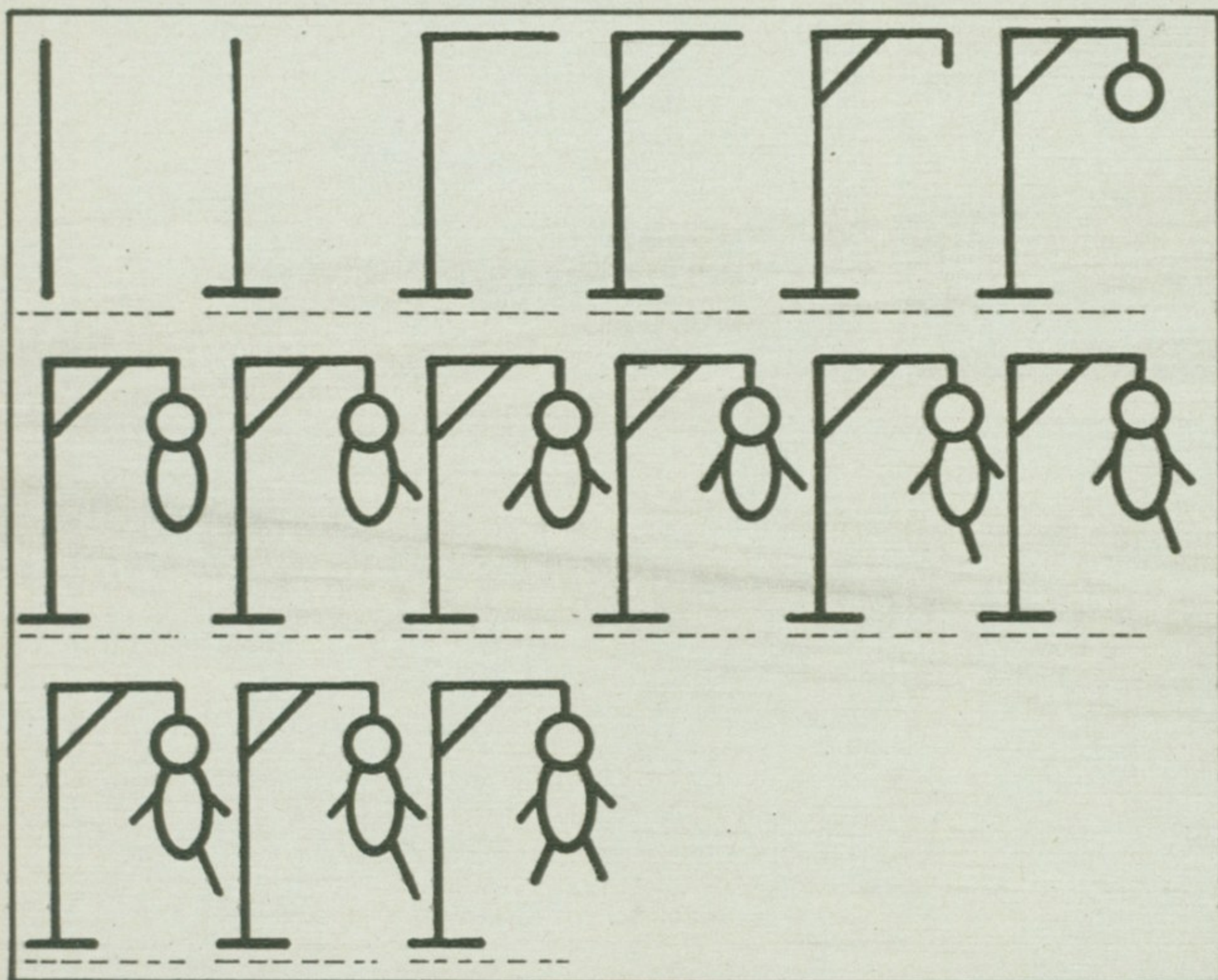
ку. Ваше фотографије на тему „ЗИМА У МОМ КРАЈУ“ стижу у изузетно великом броју. Као што знате, INEX CINER-NOTO је за најбоље ауторе, појединце и групе обезбедио вредне награде! Сваког месеца по пет аутора (укупно 15) добијају фото-апа-

рате, соларне дигитроне и утешне награде. Али, ни то није све! На крају тромесечног циклуса за најбољу фотографију, поново учествујете у фонду СУПЕР НАГРАДА: фото-апарати, дигитрони и утешне награде намењени су најуспешнијим појединци-

ма у сва три кола, а потпуно опремљена фотолaborаторија најуспешнијој фотосекцији или групи.

Не заборавите, приближава се и следеће коло конкурса за читаоце – фото-репортере у коме је тема „ОД СРЦА САМ СЕ НАСМЕЈАО“.

Очекујемо и даље ваше прилоге, црно-беле фотографије слободног формата. Наша адреса је: **ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК, Македонска 29, Поштански фах 124, 11000 Београд**, са знаком – за конкурс „ОБЈЕКТИВОМ, ОБЈЕКТИВНО“.

Забавникова играоница

ВЕШАЛА

То је веома стара игра, али ма како она примитивно изгледала, ако играчи имају духа и маште може се развити у веома занимљиву друштвену забаву. Игра се у већој групи или удвоје. Играч А замишља у себи име неког града и ставља онолико цртица колико слова има та реч. На пример: БУДИМПЕШТА – ставиће 10 цртица. Играч Б пита: „Има ли у тој речи слово К? Како у замишљеној речи нема тог слова, играч А црта вешала, почевши од стуба, па затим постоље, пречагу, конопац, па главу, труп, руке и ноге – за свако погрешно слово по један део вешала, односно тела. Ако играч Б каже слово које се налази у замишљеној речи, играч А га ставља на ону цртицу где се оно налази у речи. На пример: слово А је на последњој цртици, а слово И је на четвртој. На тај начин играч Б се управља по уписаним словима и настоји да погоди замишљени град пре него што га играч А нацрта на вешалима. Након једне завршене игре улоге се мењају.

MAGAZIN

